

ХТО УВІЙДЕ ДО НОВОЇ
ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ
КОАЛІЦІЇ **СТОР. 18**

ЧИ БУДУТЬ
В УКРАЇНІ
РЕПРЕСІЇ **СТОР. 22**

ЯК НОВА ВЛАДА
«РЕФОРМУВАТИМЕ»
ГУМАНІТАРНУ СФЕРУ **СТОР. 26**

Тиждень

український www.ut.net.ua

ТОП-10
ПАРЛАМЕНТСЬКИХ
ЗРАДНИКІВ
Стор. 20

№ 7 (120), 19-25 ЛЮТОГО 2010 р.

ІЛЮЗІЯ ПЕРЕМОГИ ДЕМОКРАТІЇ

може дорого
обійтися
країні

ПОЛІТИЧНІ ОПОНЕНТИ
НЕЗАЛЕЖНІ ЗМІ
ОПОЗИЦІЯ
МАЛІЙ І СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

З 19 по 26 лютого чекаємо Вас на таких заходах у Книгарнях «Є»

К Н И Г А Р Н Я

У Києві (вул. Лисенка, 3):

22 лютого о 18.00 – презентація проекту «Арт-книга» від Музею друкарства.

24 лютого о 18.30 – зустріч із письменником-мандрівником Максимом Кідруком: розповідь про Бразилію.

У Львові (просп. Свободи, 7):

26 лютого о 18.00 – зустріч із письменником-мандрівником Максимом Кідруком: розповідь про Бразилію.

У Харкові (вул. Сумська, 3):

19 лютого о 17.00 – мистецькі шашки. Мегатурнір із шашок між усіма охочими відвідувачами книгарні на дошці завбільшки 3 на 3 метри. Шашками слугуватимуть книжки та CD.

20 лютого о 17.00 – відкриття плакатної експозиції Євгенії Притули Literary impression. Фотоплакати з літературного життя Харкова.

24 лютого о 16.00 – кіноклуб Arthouse: перегляд та обговорення фільму Вернера Херцога «Карлики також починають з малого» (1970, ФРН).

25 лютого о 18.00 – міжнародний освітній проект Crazy skills matter від молодіжної організації AIESEC запрошує на тренінг-презентацію про особливості японської особистісної ефективності. Мова тренінгів: англійська та українська.

26 лютого о 18.00 – презентація нового номера літературно-мистецької газети «Простори», присвяченого метафорі «війни» в українському повсякденні.

В Івано-Франківську (вул. Незалежності, 31):

19 лютого о 18.00 – музична вечірка, присвячена творчості гурту Red Hot Chili Peppers. Запрошені гурти: «Один», «Інший світ», «Джета», «Дикий собака Дінго».

20 лютого о 19.00 – «Синестезія»: в рамках фестивалю «Три дні Нової Музики в Івано-Франківську» під музику ансамблю Nostri Temporis (Київ) франківські художники Юрій Боринець, Владко Гривінський, Микола Джичка, Тетяна Павлик та Ярема Стецик створюватимуть свої картини.

21 лютого о 19.00 – «Музика літературних сфер»: спільний виступ Юрія Андруховича, Володимира Ешкілева, Ольги Деркачової, Юрія Іздрика та Галини Петросаняк із ансамблем Nostri Temporis.

24 лютого о 19.00 – показ фільму Квентіна Тарантіно «Вбити Білла. Ч.2».

24 лютого о 19.00 – презентація книжки Степана Процюка «Аналіз крові».

Із повним переліком заходів та його можливими змінами Ви можете ознайомитися в Книгарні «Є» у Вашому місті або на сайті www.book-ye.com.ua.

К Н И Г А Р Н Я

Юрій
Макаров
про
меседжі з
телевізора

4

Фото тижня
Свято
з присмаком
суму

8

Лобове зіткнення
Найбільша залізнична
аварія в історії Бельгії
призвела до акцій
протесту

12

Робота над помилками
Не «Хто винен»,
а «Що робити» —
ось над чим має
замислитися БЮТ
за підсумками
порозки

14

Скільки коштує коаліція?
Партія регіонів виявилася
не готовою задовольнити
неабиякі апетити
потенційних союзників

18

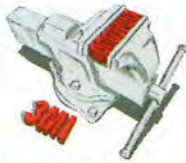
Running Man
Топ-10
парламентських
зрадників

20

Репресії-2010
Як нова
влада
зачищатиме
вертикалі
влади

22

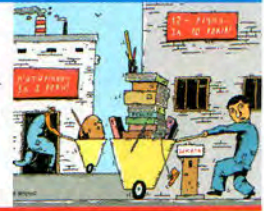
Петро
Тарашук
про триумф
демагогії

25

Назад у 1990-ті
Через передвиборчий популізм
Януковича & К° можуть бути скасо-
вані прогресивні освітні реформи,
а за вступ
до вишів знову
вимагатимуть хабарі

27

ВПРИТУЛ

Вахтанг Кіп'яні
про «хохлосрач»
ім. Януковича

29

Кошик виживання
Чому січневе подорожчання
соціально важливих товарів —
це тільки початок

30

Зона небезпеки
Як бюджетна
криза у Греції
позначиться
на ЄС і євро

32

Норвегія Hus
Кореспондент **Тижня**
аналізував норвезьку
соціальну систему,
що вважається
найефективнішою в світі

34

МИ

Чого
хоче
країна
Спецпроект
Тижня

38

Війна і мир
Про приклади
взаєморозуміння
і навіть співпрацю бійців
УПА та червоноармійців

48

Родом з УНР
Дивовижна історія одного
з героїв визвольного руху
1940–1950 років підполковника
Івана Ремболовича

50

НАВІГАТОР

Глухоніма література
Кого з українських
письменників
перекладають, знають
і читають у Європі

54

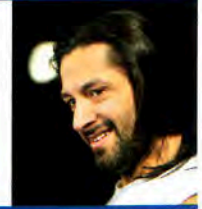

Відгуки/анонси
Вистави,
фільми,
виставки,
книжки,
записи

58

Шал Дуенде
Іспанський
хореограф
Рафаель Амарго —
руйнівник канонів
фламенко

60

Зустрічі на Ельбі
Тиждень захоплювався
Гамбургом — одним із
найвідоміших міст-портів
Європи

62

Кілька слів
від журналістів
Тижня

66

Обкладинка

Колаж:
Андрій Єрмоленко

Життя
має сенс!

ПЕРЕДПЛАТИТЬ ТА ОТРИМУЙТЕ
ЩОП'ЯТНИЦІ
передплатний індекс — 99319

Енергія омани

Автор:
Юрій
Макаров

Я давно не дивлюся телевізора – тільки деякі програми, та й то в запису. Дивне зізнання для професіонала. Але кожен професіонал – ще й людина. Він так само має право бути не лише вередливим, а й вразливим. А отримати психологічну разом із естетичною травмою, погодьтеся, є від чого.

Не кажу про російські серіали, де звияжні менти ловлять мерзенних злочинців, а звияжні десантники ловлять мерзенних мусульманських терористів. І не про інші, теж російські, де чарівні провінційні панянки ловлять... якщо на хвилику замислитися, так само мерзенних столичних чоловіків. І не про один безкінечний, цього разу вітчизняний, політсеріал, де звияжні політики, ходячи з ток-шоу на ток-шоу, ловлять нас із вами (боронь Боже когось засуджувати, сам долучився). Я про все це разом. Про інтегральне послання з телевізора. Про сукупний message. Він зводиться до того, що всі люди тупі, агресивні, бездарні, егоїстичні, брехливі й несимпатичні. Ось так. Якщо ж раптом пощастить натрапити на програму, де, так би мовити, просуваються вічні цінності, нудити починає дуже швидко й нестримно. Починаєш ненавидіти людей, які їх просувають разом із цінностями. Мізантропія.

Тому й не дивлюся. Але, мущу зізнатися, на парочку серіалів таки підсів. Вони американські. Поліцейські. Детективні. Не через слабкість до легкого жанру (хоча не бачу в такій слабкості нічого ганебного). А, власне, через прості істини, які цинічні голлівудські продюсери зі сценаристами протягують між рядків. Їхні герої весь час намагаються покарати зло, утвердити закон, захистити скривджених, а коли це не вдається, їх страшенно мучать докори сумління. Крім того, вони перечують, якщо зраджують дружині, брешуть напарникові або ображають своїх дітей. Суцільний Достоєвський разом із Законом Божим для молодших класів.

Дивно інше: усвідомлюючи, наскільки нісенітна вимальовується картина, ти все одно віриш цим героям. Вочевидь, й американці вірять. Цікаво: покидьків, продажних копів, які співпрацюють із мафією, в Сполучених Штатах не бракує. І про них так само знімають фільми. Але з чесних, принципових героїв там ніхто не сміється. Чесність не предмет для співчуття чи дотепів.

Багато разів був у США, там у мене чимало родичів і друзів, здається, я достатньо знаю цю країну зсередини. Бачив і покидьків, і праведників. Корумпованих поліціантів, що правда, не зустрічав. Зустрічав одного з колишніх «наших», він у перший рік еміграції спробував дати хабара патрульному, який зупинив його за перевищення швидкості, так його досі тіпає, як згадає. Я помітив одну закономірність: ті, кому вдалося інтегруватися, вросли в тамтешнє життя, чогось досягти і стати, власне, американцями, ніколи не іронізують із приводу загально визнаних моральних засад. І навпаки, ті, хто залишився на узбіччі, полюбляють кепкувати з «тупих» американців, як це роблять глядачі на концертах Міхаїла Задорнова.

Здогадуюся, чому так багато людей у світі ненавидять Америку. Частково, звісно, через заздрощі, але не це головне. Ті, хто називає Сполучені Штати всесвітнім злом, Великим Сатаною, кублом імперіалізму, насправді просто відмовляються повірити, що американці щирі у своїх ілюзіях і забобонах. Їм не спадає на думку, що добробут і дурні ілюзії пов'язані між собою.

Що вважати нормою? Можна вірити, що норма – людська ницість, і це буде правдою. А можна в те, що норма – це недосяжний ідеал

ЧЕСНІСТЬ НЕ ПРЕДМЕТ ДЛЯ СПІВЧУТТЯ ЧИ ДОТЕПІВ

(хоча чому «недосяжний?»), і це так само буде правдою. Наше власне вольове зусилля диктує точку відліку для прийняття рішень та оцінки дійсності.

Можна вірити, що брехати й не виконувати обіцянок, смітити й грубіянити – природна людська поведінка. Тоді ми житимемо під постійною загрозою, що в нас заберуть наше майно, й купатимемося в бруді, що, власне, з нами й діється. Можна перекопати себе, що брехня й агресія – це аномалія, і тоді... Тоді, звісно, ніхто не гарантує, що поруч не з'явиться черговий Бернад Медофф (питомий американський персонаж), але доріжки, швидше за все, підмітатимуть, а дітей не викидатимуть на вулицю – навпаки, стоятимуть у черзі на всиновлення.

Досить вирішити, що політика – брудна справа, і вона такою стане. Досить змиритися з тим, що в країні нічого не можна поміняти, і вона ніколи не зміниться на краще. Досить повірити телевізору, що всі ми ідіоти... ■

30 БЕРЕЗНЯ

Введення в експлуатацію будинку №26-1 ЖК
«Парковий» на бульварі Кольцова, 14.
вартість 1 м² - 8550* грн

ПОСПІШАЙТЕ КУПУВАТИ!

Вартість квартир буде зростати

м. Київ, вул. Сім'ї Сосніних, 9
тел.: 0(44) 569-36-56, 569-36-57
www.nbk.ua

 НБК
НАЦІОНАЛЬНА БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ

* на умовах 100% попередньої оплати
Ліцензія МРРБУ №357484 від 15.08.2007 Дозвіл №0216 Св від 25.03.2008 виданий Інспекцією держ архітектурного контролю у м.Києві

Лисичан-ка
 Душа болить, прикро... Тільки-но почали зростати перші паростки

українства в суспільстві... Гуманітарна сфера під керівництвом українофобів! Перші підлабузницькі заяви Януковича на користь РФ. Ганьба! Де брати сили, щоб витримати таку наругу над країною?

Фригат

У Юрія Владимировича как у профессионального лингвиста весьма тонкое ощущение языка и понимание его роли в самоидентификации нации. Все правильно, без языка нет нации, и языка тоже нет без нации. Вопрос именно в том, какова нация, чей язык украинский? То, что без усилий по становлению этой нации она не будет развиваться, – это непреложный факт. То, что ожидать, что президент Янукович по своему собственному желанию и внутренней потребности будет развивать украинскую национальную идею, тоже не стоит. Значит нужно брать эту работу на себя и делать ее по мере сил и таланта. А то, что для этой идеи есть благодатная почва в лице миллионов молодых украинцев, это несомненно.

tarambas

Останні 20 років українець живе у резервації, майже колонії. В країні, щоб спалювати ідею, варто її віддати владі. Що і маємо на прикладі українці-

Найбільш дискусійні матеріали № 6 (119), 12–18 лютого 2010 року

В очікуванні реваншу
 Юрій Макаров про майбутнє країни за президентства Віктора Януковича

Чорна зрада
 Як «патріоти» привели до влади про-російського президента

Переживемо
 Юрій Андрухович про те, як Янукович-президент мобілізуватиме український опір

«Контракту держись...»
 Володимир Панченко про причини поразки Юлії Тимошенко

зації. Нічого влада не зробила для розвитку мови і розширення сфер вжитку. Є навіть брутальна думка, що українська найкраще розвивається, коли її утискають, тобто коли треба за неї боротись, відстоювати свою українськість.

ЄВГЕН

У неділю на базарі спостерігав цікаву сценку. Дві пані старшого віку обговорюють Януковича-президента і одна з них, російськомовна, каже: «Он еще больше расколлот Украину», а україномовна пані заперече: «Та нічого він більше не розколов, ніж було розколено».

Сергій Зінченко, Кривий Ріг
 Переживемо... Це дивлячись хто і дивлячись на те, у кого залиши-

лись якісь ресурси для життя в КРАЇНІ, ДЕ ПРАВЛЯТЬ ГРОШІ. Я, наприклад, з числа так званих противівсіх (раніше, в ССРСР, таких людей називали «інакомыслящими» або «дисидентами», особливо тих, хто не мав можливості навіть тоді працювати). Я ж знаю, що протягом останніх років живу «в оточенні», і, наприклад, у вересні – жовтні 2009-го вночі мене й мою дружину намагалися дістати, виврати вхідні двері до будинку. Але міліції на це, виявилось, начхати, навіть слідчих дій посправжньому не провели. То чи переживемо? Один Бог знає.

Мамай

Режим Яника не може бути «значно лагіднішим». І тут питання навіть не в самому В.Ф., а в тих, хто за нього голосував, – вони відчують смак перемоги, а оскільки є рабами в душі й страшенно ненавидять Русь, нашу мову, наш спосіб життя, то постараються все це знищити та сплюндрувати. Вони не хочуть жити краще – вони воліють, щоб іншим було гірше. І вони, як і усі недорозвинені особистості, схильні до кучкування, до утворення бандугруповань. Ми, якраз виражені індивідуальності, їм у цьому дуже програємо. Тож сподіватися, що народиться наш новий опір, не варто. Будь-яке незначне його вогнище одразу знищуватимуть бандюки. Тим більше не варто сподіватися, що суспільна позиція кудись зсунеться.

Алі

Я думаю, если Фёдорыч всё сделает, что он обещал в гуманитарной сфере, то бандерлоги захотят от нас отделиться. А мы им помашем ручкой и вдохнём с облегчением.

Назар

Ніякого розколу не буде, не бійтеся. А те, що в Україні постійно погляди на розвиток розходилися, ні для кого не новина. Одна половина України (здогадайтеся яка) тягнутиметься до лагерної лірики і тюремного мистецтва, інша читатиме укрсучліт (занадто стереотипно? доведіть). Просто тепер дійсно доведеться тим, хто хоч на гірчичне зерно любить українську мову, зміцнити свої почуття або забути про них...

Свої зауваги та коментарі до статей ви можете залишати в блозі Тижня – ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

Тижень

№7 (120) 19–25.02.2010 р
 Засновник ЕСЕМ Медіа ГМБХ
 Видавець ТОВ «Український тижень»
 Головний редактор Сергій Литвиненко
 Заступник головного редактора
 Наталя Васютин
 Оглядч Юрій Макаров
 Редактори Анатолій Астаф'єв,
 Жанна Безп'ятчук, Вікторія Герасимчук,
 Дмитро Губенко, Вячеслав Дарлінянц, Роман
 Кабачий, Ігор Кручик, Андрій Лаврик,
 Мар'яна Олійник, Наталя Петринська

Журналісти Богдан Буткевич, Інна Загородня,
 Валентина Кузик, Олена Чекан, Дмитро
 Рафаель
 Відповідальний секретар Віталій Столига
 Арт-директор Андрій Ермоленко
 Дизайнери Юрій Довбах, Ганна Єрмакова,
 Тимофій Молодчиків
 Художник Павло Ніц
 Більд-редакція Олександр Чекменьов,
 Валентина Бутенко
 Фотограф Андрій Ломакін
 Кольорокоректор Олена Шовкопляс
 Літературні редактори Олександр Григор'єв,
 Лариса Мінченко

Коректори Марина Петрова, Ірина Павленко
 Контент-редактор сайту Тая Овчар
 Генеральний директор Микола Шейко
 Фінансовий директор Андрій Решетник
 Директор зі збуту Олександр Грищенко
 Директор з реклами Світлана Єгорова,
 (097) 962-55-42, e-mail: yes69@ut.net.ua
 Відділ промо та маркетингу Ганна Кашейда
 Голова редакційної ради Роман Цуприк
 Видається з 2.11.2007 р.
 Свідоцтво про державну реєстрацію
 КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
 Адреса для листування 03067, Київ, а/с №2

Адреса редакції
 01030, Київ, Б. Хмельницького, 36 оф. 7
 Адреса видавця 03067, Київ, Машинобудівна, 37
 E-mail: office@ut.net.ua. Телефон (044) 351 1300
 Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК»,
 Київ, вул. Магнітогорська, 1
 Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
 ДК №1447 від 28.07.2003 р.
 № зам. 103459. Наклад 30 700
 Номер підписано до друку 17.02.2010 р.
 Виходить щоп'ятниці. Розповсюджується
 в роздрібній торгівлі та за передплатою.
 Ціна договірна. Передплатний індекс 93919

© Український тижень. Редакція залишає за собою право на літредування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються. За зміст рекламних матеріалів та листів, надісланих читачами, редакція відповідальності не несе

Матеріали, позначені літерою «Р», під рубрикою «Трибуна» та на сторінці тлі, публікуються на комерційній основі

Fellini

р е с т о р а н

**Працюємо для Вас
24 години на добу**

ВІРТУОЗ ФРАНЦУЗЬКОЇ КУХНІ
АНДРЕ ПЕЛЬТРЕ
З СЕЗОННИМИ
НОВИНКАМИ МЕНЮ

м. Київ, вул. Городецького 5
Телефон: **279-5462, 279-6822**

у ЖИТТІ-ЯК у КІНО...

СВЯТО з присмаком суму

12 січня у Канаді стартували XXI зимові Олімпійські ігри. Ванкувер, що отримав право стати олімпійською столицею лише з третьої спроби, намагався провести церемонію відкриття з розмахом. Було розроблено найважчі й найдорожчі за історію сучасних Олімпійських ігор медалі. Церемонію відкриття вперше проводили в закритому приміщенні. Вперше олімпійський вогонь запаливав не один спортсмен, а одразу п'ятеро. Найбільшою інтригою відкриття стала власне платформа для олімпійського вогнища, яку до останнього марно намагалася знайти глядачі дійства – вона виринула посеред сцени з-під землі.

Та, попри масштабність, критики вже назвали Олімпійські ігри у Ванкувері найскандальнішими і найбільш неорганізованими. Так, змагання зі сноуборду не змогли подивитися понад 8 тис. уболівальників, оскільки їхні квитки обнулили, а трибуни закрили у зв'язку з посиленням заходів безпеки. Згодом було на кілька годин затримано змагання з ковзанярського спорту, оскільки зламалася машина для заливання льоду.

Та найбільша НП сталася ще до офіційних стартів. Під час тренувань 21-річний грузинський саночник Нодар Кумаріташвілі на виході з останнього повороту вилетів із траси і розбився на смерть. Тому церемонія відкриття мала й сумні нотки, такі як виступ президента МОК Жака Рогге та хвилина мовчання.

Українські любителі спорту Олімпійські ігри у Ванкувері сприймають теж із сумом. Найімовірніше, і на XXI зимовій Олімпіаді, як і на чотирьох попередніх, жоден із 47 спортсменів української команди не здобуде золота.

Фото: REUTERS

11 лютого

Набрала чинності заборона на розпиття пива у громадських місцях

12 лютого

Відкрилися XXI зимові Олімпійські ігри у Ванкувері (Канада)

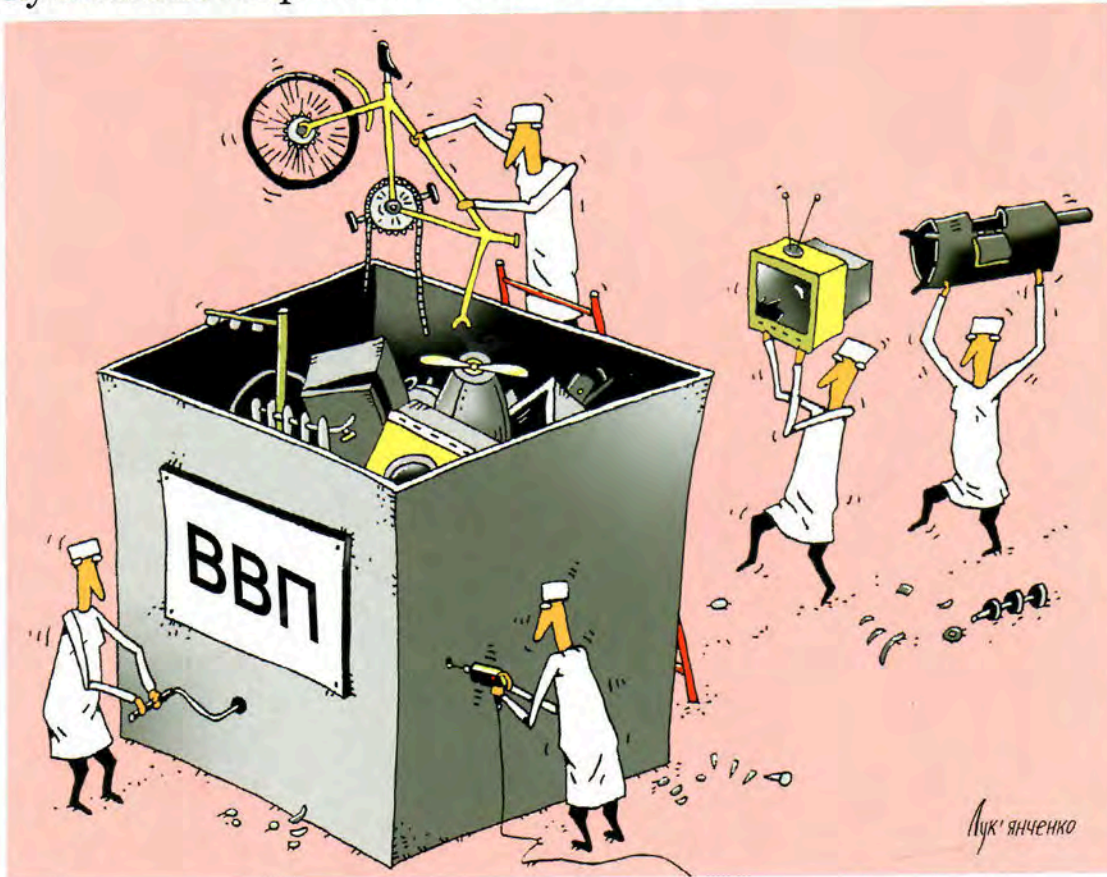
13 лютого

15 тис. вояків НАТО й Афганістану почали наступ на позиції «Талібану»

На пальмі першості

Металургія і хімічна галузь зумовили «лідерство» України за темпами падіння ВВП та зменшення купівельної спроможності населення

НА ДНІ. Динаміка ВВП під час кризи

	+1,7
	+2,1
ПОЛЬЩА	
	+0,2
	+3,0
БІЛОРУСЬ	
	-2,2
	+1,4
ФРАНЦІЯ	
	-2,4
	+2,8
США	
	-4,3
	+0,8
ЧЕХІЯ	
	-4,7
	+0,7
ІТАЛІЯ	
	-5,0
	+1,4
НІМЕЧЧИНА	
	-7,9
	+3,9
РОСІЯ	
	-14,1
	-1,8
ЕСТОНІЯ	
	-15,0
	+273,7
УКРАЇНА	
	-15,7
	-2,0
ЛАТВІЯ	

Держкомстат оприлюднив свіжі статистичні дані про стан вітчизняної економіки. У ІV кварталі 2009-го падіння ВВП України становило 7% порівняно з аналогічним періодом 2008-го. За підсумками минулого року ВВП знизився майже на 15%, що

є одним із найгірших показників поміж країн Європи. Семивідсоткове падіння обсягів виробництва в жовтні – грудні 2009-го стало неочікуваним для економістів, які прогнозували завершення рецесії до початку 2010-го за рахунок відновлення промисловості та нарощування об-

У 2009-му рік до року, %
У 2010-му рік до року, %*
*Прогнози урядів, ЄБРР, Світового Банку, МВФ

Тиждень в історії

18 лютого 1885 року

Уперше опубліковано «Пригоди Гекльберрі Фіна» Марка Твена

19 лютого 1992 року

Верховна Рада затвердила малий герб України – тризуб

20 лютого 1054 року

Помер Ярослав Мудрий, Великий князь Київський

14 лютого

ЦВК оголосила
Віктора
Януковича
переможцем
виборів

15 лютого

У передмісті
Брюсселя (Бельгія)
зіштовхнулися два
потяги. 18 загиблих,
130 поранених

16 лютого

Юлія Тимошенко
оскаржила в
суді результати
II туру виборів
президента

17 лютого

Суд призупинив рішення
ЦВК про визнання
перемоги Віктора
Януковича

сягів експорту. І хоча ефект низької бази порівняння дещо прикрасив статистику (у I – III кварталах 2009-го падіння ВВП України становило відповідно 20,3%, 17,8% і 15,9% рік до року), є всі підстави замислитися над причинами глибокої та тривалої рецесії вітчизняної економіки.

За підсумками 2009-го зменшення обсягів промислового виробництва України становило 21,9% рік до року, зокрема: металургійних підприємств – на 26,7%, хімічних – на 23%. Саме ці дві галузі є головними постачальниками валюти в країну (за даними Нацбанку, частка металургії в структурі українського експорту становить 32%, хімпром – близько 10%), а отже, безпосередньо впливають на курс гривні. При цьому Україна експортує переважно напівфабрикати та сировину.

Згорання промислового виробництва в країнах – реципієнтах українського експорту призвело до його скорочення в грошовому еквіваленті в січні – листопаді 2009-го: до США – на 55,2%, до Туреччини – на 53,6%, до Росії – на 40%, до Італії та Німеччини – майже удвічі. Загалом торік обсяги експорту з України зменшилися на 40% порівняно з 2008-м, що спровокувало девальвацію гривні та курсові стрибки. А скорочення обсягів промислового виробництва в Україні виявилось одним із чинників зростання безробіття в січні – вересні 2009-го до 8,6% – плюс 2,1% рік до року. Знецінення нацвалюти і кадрові скорочення на підприємствах призвели до зниження купівельної спроможності українців, що негативно позначилося на роздрібному товарообороті (за рік зменшився на 16,6%).

Аналітики в унісон закликають, що рецесія української економіки завершиться лише після відновлення попиту на продукцію вітчизняних підприємств на зовнішніх ринках. Цього року уряд України та МВФ прогнозують зростання ВВП відповідно на 3,7% і 2,7%. Але цілком розуміло, що неконкурентні на зовнішніх ринках металургійна і хімічна галузі вже не можуть бути локомотивами української економіки. Без структурних реформ, спрямованих на формування внутрішнього ринку та стимулювання експорту готової продукції, вітчизняна економіка і надалі залишатиметься вразливою.

Олексій Воронич

Відступ з боєм

«Коронація» Віктора Януковича під загрозою. Вищий адміністративний суд України, взявши у провадження позов Юлії Тимошенко до Центрвиборчкому, в якому оскаржуються результати виборів, призупинив дію рішення ЦВК про визначення переможця. Утім, сподіватися на його скасування навряд чи варто: порушення були, масові, але не такі очевидні, як 2004-го. Цілком можливо, що суд їх визнає, але відмовиться скасовувати результати голосування на дільницях. Враховуючи помічну раніше експертами лояльність голови ВАСУ Олександра

Пасенюка до Партії регіонів, шанси прем'єрки на перемогу в суді, попри доказову базу, вельми примарні. Та незалежно від рішення Феміди легітимність президентства Януковича стане сумнівнішою.

Узурпація на місцях

Верховна Рада 250 голосами скасувала свою ж постанову про призначення виборів до місцевих органів влади на 30 травня. «За» проголосували фракції Партії регіонів, КПУ і Блоку Литвина, також 32 голоси дала фракція НУ–НС. Офіційна причина – відсутність держбюджету на 2010 рік, виключно коштом якого мають проводитися вибори.

Однак противники перенесення виборів вважають, що насправді регіоналам після оголошення Віктора Януковича президентом потрібен час, щоб узяти під

контроль ситуацію на місцях, побудувати власну вертикаль виконавчої влади, а тоді вже на місцевих виборах сповна використовувати адмінресурс. Комітет виборців України, своєю чергою, наголосив, що люди до місцевих органів влади обиралися на чотири роки і не можуть залишатися на своїх посадах довіше. «Тому антиконституційні спроби продовжити перебування цих посадових осіб при владі на місцях мають розцінюватися як спроби узурпації влади представниками певних політичних сил», – вважають у КВУ.

ФОТО: АНДРІЙ ТОМАКІН, ОЛЕКСАНДР ЧЕКМЕРНОВ, МАКС ПЕВНІЙ, ІГОР РАЙКА, ГАВРИЛО НІЦ

21 лютого 1925 року

У Києві народився Ігор
Шамо, український
композитор-пісняр

22 лютого 2000 року

В Україні
прийнято
постанову про
скасування
смертної кари

23 лютого

У Криму день пам'яті Номана
Челебіджихана, президента
Кримської Народної
Республіки, розстріляного
більшовиками у 1918 році

24 лютого 1574 року

У Львові вийшла перша
в Україні друкована
книжка – «Апостол»
Івана Федорова

\$8 млрд

витратила Україна на закупівлю газу торік

на **1000%**

до 31 млрд грн збільшилася у 2009-му збитковість вітчизняних фінзакладів

на **15%**

знизився торік український ВВП. Це європейський антирекорд

5 ОБЛИЧ

ВІКТОР ЮЩЕНКО
зазбирався на вокзал

Президент готовий жити на вокзалі, якщо наступник відбере у нього державну дачу. «Скаже на вокзалі, буду [жити] на вокзалі», – сказав Ющенко.

ДМИТРО ФІРТАШ
недорахувався

Мільярдер не зміг довести Нацбанку, що в нього вистачить грошей на придбання й оздоровлення Надра Банку.

АНДЖЕЙ ЛЕППЕР
сяде за домагання

Суд визнав колишнього польського урядовця винним у сексуальних домаганнях. Він – перший польський політик, який привітав Януковича з перемогою.

ОЛЕКСАНДР ВОЛКОНСЬКИЙ
зібрав аншлаг

На засідання у справі проти організатора афери «Еліта-Центру» прийшло більше постраждалих, ніж може вмістити зала засідань.

ДМИТРІЙ МЕДВЕДІВ
лютує

Президент РФ оголосив свого грузинського колегу Міхаїла Саакашвілі персоною нон грата.

КАТАСТРОФА

Лобове зіткнення

Найбільша залізнична аварія в історії Бельгії призвела до акцій протесту

Щонайменше на тиждень зупинено залізничне сполучення на півдні Бельгії через зіткнення потягів, що сталося зранку 15 січня за 15 км від Брюсселя. Унаслідок аварії загинуло, за офіційними даними, 18 осіб, ще близько 130 отримали поранення.

Катастрофа трапилася в умовах сильного снігопаду в районі Брюсселя, що тривав кілька днів і спричинив обледеніння залізничної колії. Слідчі розглядають дві можливі версії трагедії. За однією, внаслідок несприятливих погодних умов міг статися збій в автоматичній системі управління, у результаті чого потяги були скеровані на одну колію. За іншою, трагедію спричинив людський фактор – машиніст одного з потягів не помітив червоного сигналу семафора.

Після оприлюднення попередніх версій слідства бельгійські залізничники оголосили безстроковий страйк. Вони виступили з критикою кадрової політики керівництва залізниці, що призводить до скорочення працівників і збільшення навантажень на них.

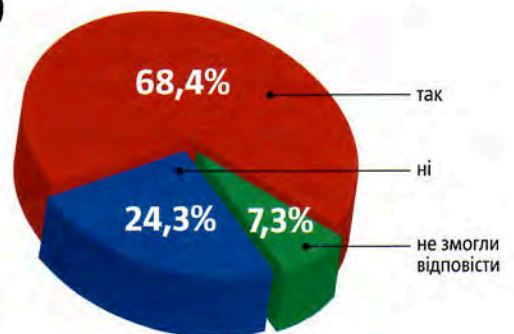
ВИБОРИ

Вірю – не вірю

Виборці змирилися з результатами підрахунку голосів

Опитування свідчить: лише чверть українців вірить у те, що другий тур президентських виборів був чесним, при цьому більшість довіряє його результатам.

Довіряють результатам

\$17

становлять добові наших спортсменів на Олімпіаді

8 томів

доказової документації щодо фальсифікацій на виборах представила Юлія Тимошенко в суді

Чи було чесним голосування**НОВІ ПРАВИЛА****Вони повертаються**

Функціонери періоду Кучми, які переховуються за кордоном від притягнення до кримінальної відповідальності, заявляють про наміри повернутися в Україну. Зокрема, екс-керівник Державного управління справами Ігор Бакай, підозрюваний у розкраданні майна в особливо великих розмірах, утретє звернувся до суду з позовом щодо закриття стосовно нього кримінальної справи. Про своє швидке повернення на батьківщину написав у соціальній мережі Livejournal колишній мер Одеси Руслан Боделан (звинувачений у зловживанні службовим становищем). У Партії регіонів можливе повернення втікачів вітають.

Дефолт підкрався непомітно

«Система державних фінансів України у стані технічного дефолту», – повідомив голова Рахункової палати Валентин Симоненко. За його словами, на 1 січня 2010 року на єдиному казначейському рахунку було 1,7 млрд грн, а сума зобов'язань держави становила 25,4 млрд грн. Зараз дефіцит коштів у казні перевищує 25,9 млрд грн. Утім, експерти заспокоюють: технічний дефолт не означає ні банкрутства, ні неможливості виплачувати зобов'язання за боргами держави. У Національному банку України стверджують: фінансова ситуація в країні стабільна, НБУ цілковито контролює всю банківську систему.

Іран – ядерна держава

Принаймні таку заяву зробив президент Ісламської Республіки Махмуд Ахмадінежад. За його словами, Іран виробив першу партію урану, збагаченого до 20%, і таким чином став ядерною державою. Заява прозвучала на тлі намірів світового співтовариства посилити проти Ірану економічні санкції й фактичної відмови Росії продати країні сучасні комплекси ППО С-300, без яких іранська армія безсила проти американської та ізраїльської авіації. Своєю чергою, РФ вимагає від Ізраїлю припинити постачання зброї Грузії.

Ізраїль скасовує візи

Київ досяг порозуміння з Єрусалимом щодо безвізового режиму. Після тривалих суперечок усередині ізраїльського уряду прем'єр-міністр країни Біньямін Нетаньяху доручив МЗС Ізраїлю розпочати переговори з Україною стосовно технічних та юридичних аспектів скасування віз для українців. Голова вітчизняного МЗС Петро Порошенко висловив сподівання, що безвізовий режим з Ізраїлем запрацює вже влітку.

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАХІН, ОЛЕКСАНДР ЧЕРКІШЕВСЬ, УІНАН, REUTERS
ІНФОГРАФІКА: ПІВЛО ПІЛ

Робота над помилками

Не «Хто винен», а «Що робити» – ось над чим має замислитися БЮТ за підсумками поразки

Автор:
Самійло
Ворс

Усе, проїхали. Тимошенко хоч офіційно й не визнала (й ніколи не визнає) своєї капітуляції, але з фактом змирилася й готова йти в опозицію – якщо, звісно, не рахувати подальшого керування урядом упродовж поки що невизначеного терміну. Але поразка є поразка.

Її причини мали б цікавити не лише політологів, які внаслідок особливостей фаху

здатні концентруватися виключно на майбутньому, не лише істориків, які так само, за визначенням, уміють досліджувати далеке минуле, plusquamperfectum, а й, зрештою, всіх тих, хто щиро пов'язував із постаттю Юлії Володимирівни надії на європейський поступ України, позбавлення від рідимих плям колоніального минулого й потворних гримас олігархічного

капіталізму. Таких, нагадаю, 45,5% дорослих громадян.

У своїй новій, опозиційній іпостасі Тимошенко так само залишається чи не єдиним реальним кандидатом (за браком інших – або скомпрометованих, або малопотужних) на те, щоби навколо неї концентрувалися модерні сили суспільства. Тим цікавіше розібратися нарешті, в чому вона схилила? Де тут випадковість, де недосконалість

виборчої кампанії, де майстерність суперників, а де системні вади самого політика й усієї політичної сили, яку вона персоніфікує? А що вони, ці вади, є, не може бути сумнівів ні в кого, крім хіба що самої ЮВТ та її найближчого оточення.

Для початку задля чистоти аналізу слід винести за дужки частину обставин, пов'язаних із конкретним перебігом подій останніх місяців. Спробуймо абстрагуватися від двох чинників: 1) постійного шкідництва з боку команди президента й 2) несприятливої економічної кон'юнктури.

Стосовно першого каменя спотикання **Тиждень** неодноразово й достатньо чітко висловлювався. Якщо дивитися свіжим оком, Ющенко зумів те, чого не зумів Кучма: йому вдалося призначити собі бажаного наступника (вочевидь, в обмін на певні домовленості) й, головне, відсутності небезпечного.

Що ж до другого, так само доведеться повторити: до чинного уряду сила-силенна претензій, але навряд чи варто скидати на нього всі проблеми, пов'язані з кризою. Є фахівці, які вважають, що «пожежний» менеджмент у стилі Тимошенко підвів національну економіку до краю прірви. Є, навпаки, такі, що доводять: у запропонованих обставинах без конче необхідних структурних та інституціональних реформ, без підтримки інших гілок влади, за допомогою одних адміністративних важелів діяти ефективніше було неможливо або майже неможливо. Розгляд аргументів на користь тієї чи іншої точки зору залишається за межами цієї статті. Важливо хіба зазначити, що такі зовнішні обставини існують, але зараз варто зосередитися саме на внутрішніх, суб'єктивних протиріччях біло-сердечної команди.

КАДРИ ВИРІШУЮТЬ УСЕ

А чи є команда? Адже для втілення задекларованих амбітних планів потрібні люди – енергійні, вмотивовані, переконані, кваліфіковані, вірні (!), до того ж здатні приймати самостійні рішення... Між тим, усі головні функціонери БЮТ відомі не перший рік. Останній організований набір прибічників під

біло-червоні прапори відбувся перед останніми парламентськими виборами, причому значну їх частину складали ситуативні перебіжчики, а решта яскравих облич – політологи, журналісти, громадські діячі – за цей час значно зблідла. Складається враження, що їх весь цей час використовували не за призначенням: переважно як слухняних солдатів для вкладання карток у відповідну щілину й натискання відповідної кнопки.

Найгірше виглядає ситуація на місцях – в областях і, тим більше, районах. Там до бютівських лав було відмобілізовано зовсім випадкових людей, яким часто-густо програмні цілі Тимошенко були цілковито чужі й байдужі. Вони з'явилися, щоби претендувати на ласі шматки влади та присмоктатися до бюджетів, і з останньою функцією впоралися взірцево.

Кадровий голод марно було компенсувати залученням до агітбригад напередодні виборів весільних мармиз популярних артистів чи інтелектуалів. Виборець інтуїтивно відчув, що нове плаття королеви дещо... прозоре.

Він був недалекий від істини. Добре обізнані журналісти стверджують, що під час кампанії будь-які оперативні рішення в штабі БЮТ приймала купка втаємничених на чолі з самою Юлією Володимирівною в ручному режимі, й це пояснюється не авторитарними замашками лідерки, а очевидною неможливістю поклатися на низові ланки в серйозній справі.

Коли це справді так, поразка дає шанс виправити ситуацію. В момент, коли щури залишають корабель, можна перегрупувати наявні сили й нарешті випрацювати механізм підбору й вирошування партійних кадрів. Саме тепер, коли корисливі мотиви в потенційних рекрутів відходять на другий план, час скористатися розчаруванням і образою (не за себе, за країну) вдумливої та патріотично налаштованої частини суспільства, запропонувавши їй можливість реалізувати свої амбіції, долучитися до захисту своїх цінностей у лавах потужної політичної – хай опозиційної – сили. Громадяни вже продемонстрували свій запит на

45.47%
(11 593 340)
виборців
проголосувало
за Юлію Тимошенко
в II турі виборів
президента

у 16
областях і в столиці
перемогла
Юлія Тимошенко

у 8
областях,
в Криму
і в Севастополі –
Віктор
Янукович

нові обличчя, й їхні сподівання стосуються не лише першого ешелону, а й політикуму в цілому згори донизу.

Якщо БЮТ усвідомить і виклик, і горизонт можливостей, і ресурс, якщо впровадить сучасні технології (саме технології) кадрової роботи, ця сила має шанси вибудувати паралельну структуру влади, що гідна називатися громадянським суспільством. Якщо ж ні, він ризикує швидко перетворитися на чергову маргінальну за своєю глибинною суттю партію, яка тримається на харизмі лідера, домовленостях кількох decision maker'ів та спонсорстві кількох олігархів. Список таких штучних – колись потужних, а нині напівзабутих – партій неважко скласти.

НА ПОЧАТКУ БУЛО СЛОВО

Другий прокол БЮТу органічно впливає з першого: це катастрофічний брак комунікації, втрата контакту з суспільством. Попри шалені інформаційні ресурси, залучені до передвиборчої кампанії, Юлії Володимирівні так і не вдалося переконливо донести свої основні меседжі, які виходили б за рамки

**КОЛИ ЩУРИ ЗАЛИШАЮТЬ
КОРАБЕЛЬ, МОЖНА
ПЕРЕГРУПУВАТИ НАЯВНІ СИЛИ
Й НАРЕШТІ ВИПРАЦЮВАТИ
МЕХАНІЗМ ПІДБОРУ Й
ВИРОШУВАННЯ КАДРІВ**

гасел.

Популізм собі популізмом, практика переконує, що без цього не обійтись – й не треба! Завжди є масив людей, які сприймають дійсність емоційно й мають потребу в простих образах та зрозумілих слоганах. Але ж поруч із ними є значна (можливо, не менша) частина громадян, яка вимагає обґрунтування та чіткої дорожньої карти. Відсутність нормальної аргументованої розмови мислячі українці ладні сприймати як брак уваги й поваги до них, і в цьому вони – уявімо собі – не відрізняються від німців, британців чи американців.

Тимошенко не змогла донести до суспільства більш роз-

горнугі доводи на свою користь – не тому, що не зуміла, а тому, що, схоже, не ставила перед собою такої мети. В результаті не лише ускладнення економічної ситуації не знайшло пояснень з її вуст, а й навіть безперечні досягнення було залишено для відповідної інтерпретації опонентами. Нормалізація стосунків із Росією – це добре чи погано? Залежить від того, з якими поступками в сфері національних інтересів це пов'язано. Юлія Володимирівна порозумілася з російським колегою, владнала нарешті стосунки в газовій сфері, не віддала в спільне користування газогони. І що, все дарма? Хтось подбав про те, щоби розповісти країні, в чому переваги прямих контрактів із Газпромом порівняно з посередництвом Фірташа – наочно, в два стовпчики? Хтось спромігся викласти народові проблеми з бюджетом? А з податками? А з соціальними програмами? Дзуськи. Пенсії платять? От і добре.

Лідер БЮТу позиціонує себе як європейський політик, отже, й комунікувати мусить так, як це робиться в Європі: не стріляючи по площинах, а намагаючись влучити в кожну ціль, у кожного окремого навіть не виборця – громадянина. Звісно, щоби це зробити, треба задіяти зовсім інші групи м'язів, а для цього підключити зовсім інших фахівців. Досі комунікація білосердечних відбувалася в одному напрямку, за законами пропаганди, себто реклами. Що ж, талановиті рекламники в країні є. З журналістами проблеми, і це тема наступного пункту програми.

ПРЕСА ПІД ГРОШОВИМ ПРЕСОМ

Не всі здатні оцінити гротеск ситуації: світ аплодує Україні за те, яка вона демократична, як чесно й справедливо відбулися вибори, які тут вільні газети й журнали, радіо й телебачення. Те саме неодноразово висловлював і президент, який днями йде на заслужений відпочинок від п'ятирічної праці. Ніхто не згадує хрестоматійних прикладів того, як вільна преса завдяки своїй безвідповідальності прокладала дорогу одіозним режимам.

Звісно, свобода – абсолютне благо, але в неї мають бути і кількісні, й якісні характеристики. Нині розмаїття представлених у ЗМІ думок забезпечується різницею інтересів їхніх власників. Щойно ці інтереси збігаються, як територія свободи знову може звужитися до площі кухні в стандартній панельній восьмиповерхівці. Як це відбувається, можуть розповісти всі, кому за сорок, а також численні відвідувачі Росії чи Білорусі.

Окрім відсутності формальних обмежень, справжня свобода преси забезпечується її здатністю бути впливовою. Інакше вона зводиться до свободи продаватися дешевше чи трохи дорожче, а це, своєю чергою, знижує її авторитет до рівня офіціанта. Я можу бути чемним із дівчиною, що приносить мені каву, але навряд чи стану радитися з нею в чомусь за межами меню.

Насправді, хай як смішно це звучить у нинішніх умовах, функція сучасних ЗМІ – бути майданчиком для дискусій, полем для зіткнення думок, а не симулякрів, полігоном для випробування на міцність позицій. Є політичні сили, які без такого розуміння можуть обійтися. Тільки не сила, що претендує на роль європейської за типом і проєвропейської за напрямком політичної партії.

Робота зі ЗМІ ніяк не зводиться до розміщення за гроші відповідних текстів чи збирання час від часу прес-конференцій. БЮТ погодився пограти в гру «всі платять, і я плачу» – і програв, бо в цій грі автоматично перемагає той, хто має товстіший гаманець. Що ж, доведеться будувати інформаційну політику на нових засадах, тобто з нуля. Інакше кажучи, спокушати журналістів не гонорами чи рекламними угодами, а справді злободенними темами та переконливими інформаційними приводами.

ПРО ВИСОТУ ВИСОКОГО

А це, своєю чергою, стане можливим, якщо вдасться переосмислити ієрархію цінностей. Досі будь-яка політична програма – і БЮТ тут не виняток – формулювалася за нібито забутим принципом, за яким уклали «Основні напрямки» радянського зразка: політика,

економіка, соціальне забезпечення й на завершення трохи «гуманітарки». Без того, щоби перегорнути піраміду, поставивши в її фундамент спільні для нації пріоритети й цінності, ніякого впливу не досягнути.

У чому сенс держави взагалі й Української Незалежної Держави зокрема? Ну навіщо нам, власне, незалежна Україна? Ні, зовсім не для того, щоби самим пиятиком бюджету, не ділячись із дядечком з якоїсь чужої столиці. Вона потрібна заради забезпечення всім громадянам їхніх прав, свобод, безпеки, добробуту й можливості розвитку. Шкода, що доводиться повторювати банальності, але ніколи не пізно нагадувати одвічні істини.

В ідеалізмі є своя прагматика. В Україні є верстви, налаштовані на модернізацію країни, на її влиття у вільний постіндустріальний світ. «Унікальною торговою пропозицією» політичної сили, яка в ідеалі мала б представляти ці верстви, є саме ціннісно орієнтовані стратегії. Правильно сформульовані гуманітарна та мовна політика, концепція інформаційної безпеки, вироблення та підтримання ідентифікаторів – це не «бантики», не оздоблення, не антураж, а базис, на якому можна

30.71%
(7 162 193)
виборців
проголосувало
за БЮТ на
позачергових
парламентських
виборах 2007 року

17%
виборців
проголосувало
б зараз на виборах
до ВР за БЮТ,
за даними
опитування,
проведеного
«Шустер Live»

ЛІДЕР БЮТ ПОЗИЦІОНУЄ СЕБЕ ЯК ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПОЛІТИК, ОТЖЕ, Й КОМУНІКУВАТИ МУСИТЬ ТАК, ЯК ЦЕ РОБИТЬСЯ В ЄВРОПІ

мобілізувати зневірену країну, дати їй друге дихання й виштовхнути нарешті на шлях давно запізнілих реформ.

Інакше опозиції доведеться змагатися – проте тепер уже з владою – знову в яскравості картинки, а не в змістовності політики. А потужну (й небезпечну в невірних руках) енергію національних цінностей звично монополізують сили, які органічно не здатні нею розпорядитися.

Наскільки готовий БЮТ усвідомити виклики, що постали перед ним року Божого 2010, з'ясується невдовзі. Приховати результати роботи над помилками не вдасться ні в тому, ні в іншому випадку. ■

Тиждень

український www.ut.net.ua

ПЕРЕДПЛАТА НА 2010 РІК

Передплатити «УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ»

ВИ МОЖЕТЕ:

1. У редакції:

– заповніть квитанцію у відділенні будь-якого банку (отримувач: ТОВ «Український тиждень», р/р 26007026823721 у Печерському відділенні КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК». МФО 322012. Код ЄДРПОУ 35392656. Передплата на журнал «Український тиждень»);
– розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
– оплатіть квитанцію у найближчому відділенні банку;
– надішліть копію сплаченого бланка замовлення (квитанцію про оплату):
* факсом: (044) 351-13-00 (01);
* поштою: ТОВ «Український тиждень», м. Київ, 03067, а/с № 2.
Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень» на 2010 рік:

1 місяць – 20 грн;
3 місяці – 60 грн;
6 місяців – 120 грн;
10 місяців – 200 грн.

2. У будь-якому відділенні зв'язку Укрпошти. Передплатний каталог на 2010 рік, стор. 156.
Передплатний індекс – 99319.

3. У передплатних агенціях вашого міста (детальніше див. на сайті <http://www.ut.net.ua>).

4. На сайті www.portmone.com.

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 351-13-00.
Менеджер з передплати Каріна Семяновська
K.sem@ut.net.ua

<http://www.ut.net.ua>

повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
			поточний рахунок отримувача	код отримувача
касир	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	322012	МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника			
	Адреса платника, телефон			
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
	період:			
	платник (підпис)	сума, грн		
квитанція	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
			поточний рахунок отримувача	код отримувача
касир	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	322012	МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника			
	Адреса платника, телефон			
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
	період:			
	платник (підпис)	сума, грн		

Скільки коштує коаліція?

Партія регіонів виявилася не готовою задовольнити неабиякі апетити потенційних союзників

Автор:
Наталія Гейчук

Кожен український президент мріяв мати власну більшість у парламенті, проте не кожному вдавалося цю мрію реалізувати. Після внесення змін до Конституції у грудні 2004 року формує уряд і призначає прем'єр-міністра коаліція, створена парламентськими фракціями, що об'єдналися у парламентську більшість (тобто згуртували щонайменше 226 депутатів). Тобто без «своєї» коаліції у Верховній Раді лідер ПР не зможе сформувати підконтрольний уряд після відставки Юлії Тимошенко, а отже, отримати доступ до реальних важелів влади.

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

Віктор Янукович і К^о взялися до справи формування своєї коаліції ще до офіційного оголошення результатів президентських виборів. Перемовини тривають уже другий тиждень і просуваються важко. Попри заперечення одного з головних спікерів Партії регіонів Бориса Колесникова в тому, що їхні двері вже не витримують натиску охочих приєднатися до нової коаліції, довжелезної черги не спостерігається.

Арифметично найпростішим варіантом було б утворити коаліцію фракцій Партії регіонів (172 депутати) і БЮТ (153 депутати) – у сумі 325 голосів. Однак те, що навесні минулого року здавалося таким близьким і можливим, зараз в один голос заперечують і регіонали, і бютівці, яких президентські вибори знову розвели по різні боки барикад.

Отже, синьо-білим збирачам коаліції потрібно шукати союзників у інших фракціях: Компартії (27 «штиків»), Блоці Литвина (20) і НУ – НС (71). У хід ідуть різні засоби. Зокрема, намагання Януковича зробити реальнішою

загрозою дострокових виборів, що мають бути оголошені в разі нестворення нової коаліції чи уряду відповідно за 30 і 60 днів після голосування за відставку Тимошенко. ПР активно закликає Юлію Тимошенко подати у відставку, а нинішню коаліцію (БЮТ + НУ – НС + Блок Литвина) – визнати свою невідповідність, тому що сподівається, що загроза розпуску парламенту зробить депутатів прихильнішими до вступу в нове об'єднання. Найчутливішими до цього «аргументу» є комуністи та литвинівці, які водночас видаються найлегшою здобиччю регіоналів. Показники підтримки їхніх лідерів у першому турі президентських виборів засвідчили, що шанси потрапити до наступного складу парламенту під проводом Симоненка і Литвина невисокі. Комуністи були готові об'єднуватися ще навіть до другого туру президентських виборів. Саме в перерві перемовин Симоненко і Янукович підписали

НЕ ДОВЕДУТЬ. Уже зараз зрозуміло, що 226 підписів на підтвердження існування коаліції спікер Литвин не побачить. Група «За Україну» (лідер – В'ячеслав Кириленко) фракції НУ – НС відмовилася надавати свої підписи, бютівець Сергій Міщенко теж заявив, що коаліція не зобов'язана надавати додаткові докази

угоду про співпрацю. Володимир Литвин також не надто пручається, подумки він із регіоналами з моменту спільного головування за відставку керівника МВС Юрія Луценка. Але депутатів лише цих фракцій для створення нової більшості недостатньо – у сумі зі 172 регіоналами фракції КПУ та БЛ дадуть лише 219 голосів. Тут дуже знадобилися б семеро позафракційних (виключених із різних фракцій) парламентаріїв, але ж спершу потрібно створити на основі їх об'єднання фракцію, тобто змінити Регламент ВР.

Схоже, без депутатів фракції НУ – НС регіоналам таки не обійтися. Більшість нунсівців у разі дострокових виборів також ризикують опинитися поза Верховною Радою, адже власний електоральний ресурс помаранчеві практично вичерпали, а оперативно знайти прохідне місце у списку когось із новачків (Тігіпка або Яценюка) буде важко. Проте з НУ – НС усе складніше

– там, як завжди, довго розмірковують, радяться і публічно сперечаються. Кожна група (їх у фракції кілька, відповідно кілька й лідерів, із якими змушені вести переговори регіонали) спочатку засідала окремо й ухвалювала власне рішення. Але на загальних зборах 16 лютого, як стало відомо **Тижню**, більшість членів фракції схилилися до рішення не виходити з наявної коаліції. Принаймні критичної маси у 36 голосів (більшість від 71 члена фракції) для прийняття рішення щодо входження в коаліцію з регіоналами поки що немає.

Розпуск парламенту не найкращий сценарій також для бютвіців, як, зрештою, й для самих регіоналів. Шансів отримати більше голосів вони не мають, а ось ризик втратити депутатські мандати за рахунок проходження до Верховної Ради партій Тігіпка і Яценюка доволі високий. Потенційні партнери Партії регіонів по коаліції усвідомлюють, що, лякаючи розпуском Ради, регіонали певною мірою блефують, оскільки самі в цьому не зацікавлені, тому не надто квапляться погоджуватися на союз. Вони торгуються, виявивши неабиякі кадрові апетити. Задовольнити їх у Партії регіонів виявилися не готові. Крім того, останні заяви Віктора Януковича та його оточення щодо готовності оперативного посилити позиції російської мови, створити газотранспортний консорціум за участю Росії та продовжити термін перебування Чорноморського флоту в Криму після 2017 року дещо протверезили деяких націонал-патріотів із НУ – НС. А тут ще й із табору БЮТ почалося: Андрій Кожемякін заявив, що нібито депутатам в обмін на голос на підтримку коаліції з ПР пропонують від \$3 до \$5 млн. Вербувати в нову коаліцію стало складніше: хто ж із депутатів погодиться увійти безплатно, якщо іншим за це дають валізи з грошиками або посаду?

ЦІНА ПИТАННЯ

Посади є традиційною «валютою», якою розраховуються за участь у створенні більшості. Урядові посади привабливі доступом до реальних ресурсів, парламентські відкривають шлях до лобювання інтересів через

коригування законодавства. У Партії регіонів віддавати ключові портфелі в уряді не готові, принаймні поки що. До того ж, за словами самих регіоналів, кадрів у них вистачить на кілька складів уряду. Задовольнити навіть однопартійців непросто. На посаді прем'єра Віктор Янукович волів би бачити свою людину, яка не стане з ним конкурувати. Тож партнерам по коаліції залишаються лише крихти від урядового пирога.

У парламенті можуть виставити на торги хіба що крісла спікера і його першого заступника. Але намагання звільнити Литвина з посади голови ВР призведе до відмови його фракції об'єднуватися з регіоналами. Спроби переділити комітети можуть призвести до блокування роботи парламенту – сил нової опозиції для цього вистачить.

Серед неофіційних методів «переконання» – грошове стимулювання, адміністративний тиск на бізнес, проведена правоохоронними органами «профілактична робота» тощо. Але для повного доступу до цих ефективних важелів потрібно знову ж таки спочатку зайти до уряду.

КОАЛІЦІЙНА ЕКЗОТИКА

Труднощі коаліційного будівництва змушують ініціаторів продумувати оригінальні ідеї. Так, згідно з Конституцією, формувати коаліцію можуть лише парламентські фракції. Та якщо домовитися з наявними фракціями не вдається, мабуть, треба створити нові. Варіантів кілька. Наприклад, колишня представниця Партії регіонів, а нині позафракційна Інна Богословська вважає, що право створювати власні фракції мають партії, які йшли на вибори у складі блоків. У складі НУ – НС таких дев'ять (Народний союз «Наша Україна», партія «Вперед, Україно!», Народний рух України, Українська народна партія, Українська республіканська партія «Собор», партія «Християнсько-Демократичний Союз», Європейська партія України, Громадянська партія «ПОРА», Партія захисників Вітчизни), в БЮТ – три («Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина», Українська соціал-демократична партія, партія «Реформи і Порядок»). «Пе-

реконати» представників міні-фракції буде значно дешевше. Проте Регламент Верховної Ради, нещодавно ухвалений, зокрема, й голосами регіоналів як закон (і чому вони поведилися так недалекоглядно?), а цього вівторка ще й підписаний президентом Ющенком, чітко встановлює, що партія або блок має право формувати лише одну фракцію. Тож принаймні без попередньої зміни законодавства не обійтися. Зате підписання президентом закону про Регламент ВР дало першому заступникові голови фракції ПР Олександрові Єфремову підстави вимагати від спікера Литвина оголосити про відсутність нинішньої коаліції, якщо на підтвердження її існування не будуть надані підписи 226 депутатів. За словами Єфремова, після ліквідації нинішньої коаліції почнеться відлік часу – два місяці для створення нової. 17 лютого спікер дав коаліціантам десять днів на збір підписів. ■

ПАРТІЯ ПЕРЕБІЖЧИКІВ

Фракція Партії регіонів, що зараз активно шукає в інших фракціях кадрові ресурси для створення нової коаліції, сама майже на чверть складається з колишніх перебіжчиків із різних політичних сил.

Найбільше віткачів регіонали прийняли з «Нашої України». 2002 року, пройшовши до парламенту за списками НУ, її покинули нинішні регіонали Едуард Матвійчук, Дмитро Сандлер, Олександр Стоян і Павло Сулковський. 2007-го до регіоналів приєдналися Сергій Головатий, Олексій Федун, Олександр Волков, а також Анатолій Кінах та Василь Гурев – члени Партії промисловців і підприємців, яка входила тоді до прощепенківського блоку. Семеро народних депутатів, які сьогодні є частиною команди регіоналів, перейшли до ПР із СДПУ(о). Це Нестор Шуфрич, Микола Папів, Микола Злочевський, Петро Писарчук, Ігор Шкиря, Микола Лісін та головний «підрахуй» Сергій Ківалов. Група екс-бютвіців у Партії регіонів представлена Михайлом Зубцем, Василем Хмельницьким і Володимиром Зубиком. Депутати Валерій Коновалюк, Олександр Костусев та Олександр Єдін перебігли з «Трудової України». Колишня партія влади – Народно-демократична – у ПР представлена Олексієм Журавком, Ігорем Плохим та Сергієм Ларінім. До групи екс-комуністів належать Едуард Павленко, Василь Хара, Борис Дейч та Михайло Четчев. Олександр Лавринович – колишній член Народного руху України, Андрій Деркач – екс-соціаліст. Депутат Володимир Демко до членства у Партії регіонів перебував у лавах Ліберальної партії України. Депутат Тетяна Засуха, перш ніж приєднатися до команди Януковича, встигла побувати членом Селянської та Аграрної партій. Депутат Юрій Мірошниченко – колишній лідер партії «Нова генерація», Юрій Бойко – екс-голова Республіканської партії України, а Ірина Горіна перейшла з партії «Віче».

Продовження на стор. 20

«Переформатувати»
будь-яку
парламентську
більшість
було б неможливо,
якби серед її членів
не знайшлося
депутатів, готових
поступитися
принципами –
зрозуміло,
не безоплатно

Running MAN

Михайло Зубець
(7 переходів із фракції до фракції)
Народний депутат України четвертого, п'ятого і шостого скликань, один із найактивніших перебіжчиків в історії українського парламентаризму. Впродовж 2002–2006 років побував у фракціях «Єдина Україна», «Аграрники України», «Демократичні ініціативи», «Народовладдя», «Союз», фракції БЮТ. Будучи депутатом п'ятого скликання від БЮТ, Михайло Зубець приєднався до «антикризової» коаліції ПР, Соцпартії та комуністів. Після розпуску парламенту та дострокових парламентських виборів повернувся до Верховної Ради вже з Партією регіонів.

Сергій Ратушняк
(6 переходів)
Скандально відомого мера Ужгорода по праву можна назвати рекордсменом за швидкістю міжфракційних переходів. На відміну від багатьох колег-перебіжчиків, яких обирали до парламенту по кілька разів, Ратушняк шість разів змінював політичну орієнтацію, будучи народним депутатом лише одного, четвертого скликання. Був членом фракцій «За Єдину Україну», «Народовладдя», «Демократичні ініціативи» (до вересня 2003 року), «Наша Україна» (з жовтня 2003 року), «Регіони України» (з грудня 2003 року). Виключений із останньої за порушення фракційної дисципліни. У 2005-му ввійшов до фракції Народної партії України Володимира Литвина.

Василь Хмельницький
(6 переходів)
Бізнесмен, перебуває в стінах ВР з 1998 року. Устиг попрацювати в шести парламентських фракціях. Уперше до парламенту пройшов за списком Партії зелених України й увійшов до фракції ПЗУ. На виборах 2002 року намагався потрапити до Ради за списком політичного проекту «Жінки за майбутнє». Згодом таки приєднався до депкорпусу четвертого скликання, перемігши на виборах у Мелітополі. Перебував у фракціях «Народовладдя», «Народний вибір» та «Союз». Потім перейшов до БЮТ, за його списками обраний до парламенту п'ятого скликання, але перебіг на бік «антикризової» коаліції. Нині у фракції ПР.

Іван Кириленко
(5 переходів)
Депутат п'яти скликань, уперше обраний до парламенту 1995 року як позапартійний, устиг змінити фракційну прописку п'ять разів. До 1999 року був членом фракції «Громада», після арешту Павла Лазаренка в США перейшов до новоствореної фракції «Батьківщина». У 2002 році Кириленко керував штабом провладного блоку «За єдину Україну» на чолі з Володимиром Литвином, потрапив до парламенту за списком блоку, увійшов до фракції «Єдина Україна». Пізніше перейшов до фракції «Аграрники України». До ВР п'ятого та шостого скликань пройшов уже за списками БЮТ, також приєднався до «Батьківщини».

Сергій Головатий
(3 переходи)
Народний депутат усіх шести скликань, один із авторів Акту проголошення незалежності України, двічі міністр юстиції колись політичної сили змінював тричі. У 2002-му пройшов до парламенту за списком БЮТ. У 2006-му ввійшов на вибори вже в команді пропрезидентського блоку «Наша Україна». Але найгучніший політичний трансфер Головатий здійснив у 2007 році, приєднавшись до лав «антикризової» коаліції. До Верховної Ради шостого скликання обраний уже за списком Партії регіонів.

Автор:
Аліна
Пастухова

Яквітчизняні законотворці не намагалися б використати явище під назвою «міжфракційні міграції», списки депутатів-перебіжчиків час від часу поповнюють нові прізвища. Виборцям лише доводиться спостерігати, як представники «рідної» політичної сили, спокусившись високою посадою у владі чи просто грішми, діють усупереч декларованим принципам та формують альянси з тими, кого ще вчора звинувачували в усіх смертних гріхах.

У Верховній Раді третього скликання депутатські переходи з фракції до фракції тра-

плялися приблизно 600 разів, у парламенті четвертого скликання – 300. Після запровадження імперативного мандата, що нібито означає втрату депутатом повноважень у разі виходу з фракції тієї політичної сили, за списком якої його обрали (нібито – бо реалізувати цей механізм на практиці ще нікому не вдалося), випадків біганини по фракціях різко поменшало. Проте поширилася практика індивідуальних приєднань чи виходів депутатів із парламентських коаліцій.

Винайшли народні обранці й інші способи політичного перефарбування – вийти з партії,

залишившись при цьому в парламентській фракції, голосувати всупереч генеральній лінії «рідної» політичної сили тощо. В такий спосіб діють, наприклад, колишні «нашоукраїнці», які приєдналися до партії Віктора Балоги «Єдиний центр». З'явилися у Верховній Раді шостого скликання й позафракційні: екс-бютівці Ігор Рибаків, Геннадій Задирко і Володимир Каплієнко, колишні регіонали Тарас Чорновіл, Інна Богословська й Василь Кисельов.

Тиждень склав власний рейтинг депутатів-перебіжчиків, чії маневри перекроювали політичну карту парламенту ■

Анатолій Кінах (3 переходи)

Уперше потрапив до парламенту 1990 року, проте склав повноваження у зв'язку з переходом на іншу посаду. 1998-го знову стає депутатом і приєднується до фракції – Народно-демократичної партії, 2002 року обирається до ВР за списком блоку «За єдину Україну», однак залишається керувати урядом. 2004 року балотується на посаду президента. В другому турі підтримує Віктора Ющенка. Обраний до парламенту п'ятого скликання за списком блоку «Наша Україна». 2007 року в обмін на крісло міністра економіки в другому уряді Віктора Януковича залишає «Нашу Україну». Зараз у фракції Партії регіонів.

Олексій Федун (2 переходи)

Депутат п'ятого та шостого скликань, нині регіонал Федун – іще один політик, який набув звання перебіжчика через приєднання 2007 року до «антикризової» коаліції. До парламенту п'ятого скликання потрапив за списком «Нашої України». Загалом він двічі змінював належність до політичних сил. 2002 року намагався потрапити до Верховної Ради з Партією зелених, але «зелені» тоді до парламенту не пройшли.

Олександр Волков

Колишній спортсмен, депутат п'ятого та шостого скликань – також перебіжчик із помаранчевого табору до лав «антикризової» коаліції. Екс-нашоукраїнець, нині член фракції Партії регіонів лише раз зіграв роль політичного хамелеона. Але його рішення змінити команду, як і аналогічні рішення кількох його колег, стало одним із головних аргументів розпуску президентом Верховної Ради у 2007 році.

Юрій Бут

Колишній громадянин Росії, депутат шостого скликання Бут, який потрапив до Верховної Ради в складі блоку НУ–НС, – один із тих, хто продовжив традицію біганини по коаліціях. У червні 2008 року депутат оголосив про вихід із коаліції, яку НУ–НС створив із БЮТ та Блоком Литвина, позбавивши парламентську більшість хиткої переваги в один голос.

Ігор Рибаків

«Подільник» Бута по руйнуванню парламентської більшості зразка 2008 року, депутат п'ятого та шостого скликань, двічі обирався до парламенту за списком Блоку Юлії Тимошенко. В жовтні 2008-го був виключений з фракції БЮТ, зараз не належить до жодної фракції парламенту. Щоб помститися депутатам за розвал коаліції, БЮТ намагався позбавити Рибаківа депутатських повноважень, але суд став на бік перебіжчика.

Якими будуть репресії*

Біло-сині зачистять всі вертикалі влади

Автори:
**Андрій Лаврик,
 Богдан Буткевич,
 Роман Монкут,
 Філіп Декань**

«Л уценка слід притягнути до кримінальної відповідальності!» «Помаранчеві мають відповісти за злочини!» Такі заклички почали лунати з боку оточення Віктора Януковича ще напередодні другого туру президентських виборів. Прикметно, що схожі вимоги можна було почути наприкінці 2004-го, ось тільки прізвиська у них фігурували інші: Білоконь, Кучма, Янукович, Ахметов, Медведчук... І ледь відгрімилі фанфари з приводу інавгурації Віктора Юценка, крайною покітяться стогін: помаранчеві почали політичні репресії. Сотні функціонерів кучміського режиму заволали про повернення 1937 року, десятки екс-чиновників попросили в Росії політичного притулку. Хоча переслідували їх за підозрами у кримінальних злочинах. «Усе обнулилося, – тишиться тепер Леонід Кучма, якого п'ять років тому вважали стовпом злочинного режиму. – Я задоволений, що все повертається». Тепер ті, хто так довго почувався ображеним, мають чудову нагоду помститися кривдникам.

«В'ЯЗНІ» СУМЛІННЯ

У новітній історії України першою жертвою переслідування за політичною ознакою (якщо це так можна назвати) стала Комуністична партія. Одразу після проголошення незалежності 1991 року президія Верховної Ради видала указ про заборону діяльності КПУ.

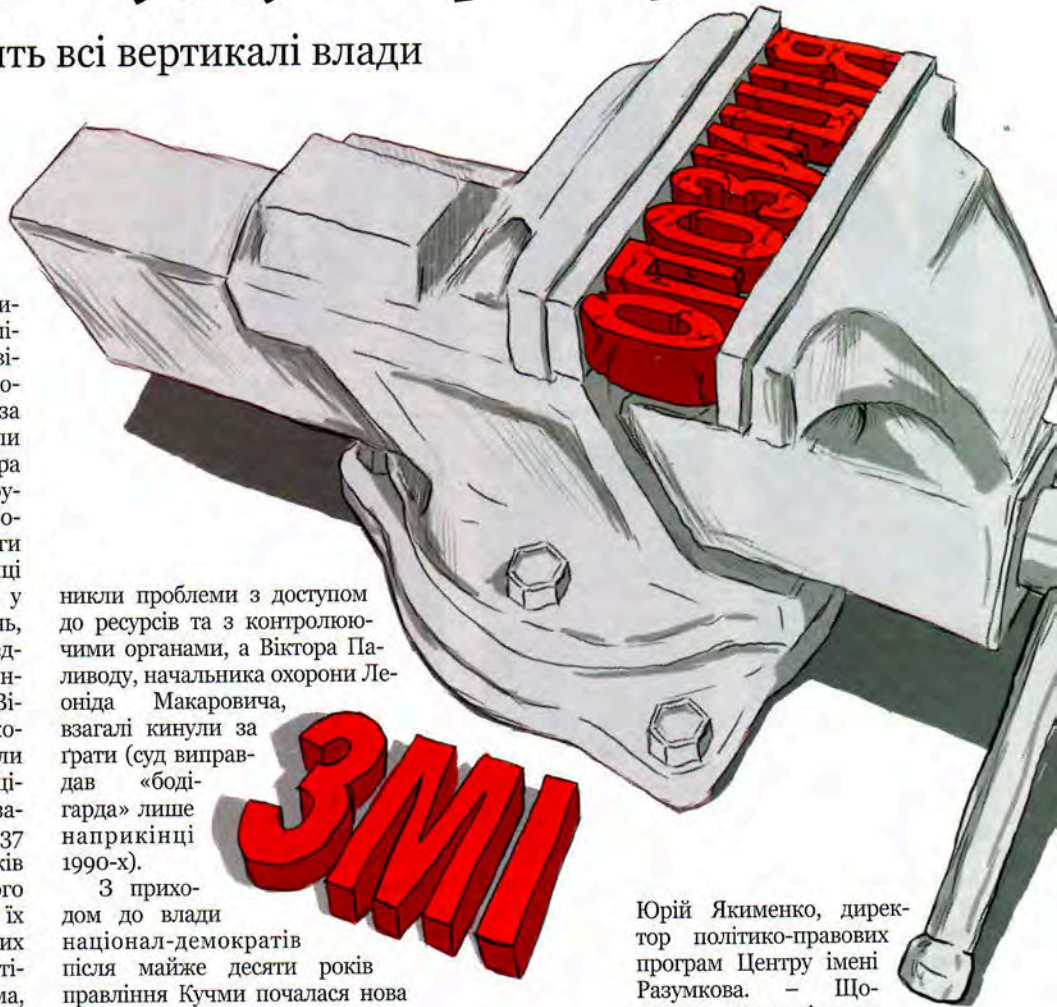
У 1994-му, коли на дострокових президентських виборах переміг Леонід Кучма, соратники його попередника Леоніда Кравчука опинилися в опалі. У близької до першого президента бізнесгрупи Суркіса – Медведчука ви-

никли проблеми з доступом до ресурсів та з контролюючими органами, а Віктора Паливоду, начальника охорони Леоніда Макаровича, взагалі кинули за ґрати (суд виправдав «бодігарда» лише наприкінці 1990-х).

З приходом до влади націонал-демократів після майже десяти років правління Кучми почалася нова зачистка системи від «перевірених кадрів».

«...З великою тривогою політбюро СДПУ(о) змушене констатувати, що в Україні вже розпочалися спроби переслідування виборців, які голосували за власними переконаннями, гоніння на членів СДПУ(о), – йдеться у резолюції колишньої партії влади, датованій 25 січня 2005 року. – Україну тягнуть до часів «полювання на відьом» і боротьби з інакодумством. За потурання нової влади в українській політиці посилюється вплив екстремістських і відверто шовіністичних елементів».

Партія регіонів тоді також намагалася видати за політичні репресії кримінальні справи, порушені за фактом спроб фальсифікації виборів. «Деякі з цих справ навіть було доведено до суду, а одиниці сили в тюрму, – каже

ЗМІ

Юрій Якименко, директор політико-правових програм Центру імені Разумкова. – Щоправда, жоден зі справжніх організаторів, звісно, не постраждав. Тоді було достатньо справ, де під виглядом криміналу переслідували тих, хто програв, – біло-блакитних».

Найбільше відчув на собі тиск помаранчевої влади Борис Колесников – одна з ключових фігур у Партії регіонів. Співорганізатор сепаратистського з'їзду в Северодонецьку чотири місяці провів за ґратами СІЗО за звинуваченнями у здирництві. Один із фінансових стовпів ПР Рінат Ахметов відсиджувався на закордонних курортах, доки в його офісах проводили обшуки мільйонери на бронетранспортерах.

Непереливки було тоді екс-губернаторові Закарпаття Іванові Різаку. Нова влада знайшла в його діяльності низку фінансових зловживань. Колишньому заступникові Різака Володими-

*Репресії (лат. repressio – придушення, пригнічення) – покарання, яке застосовує держава – особлива політична організація суспільства, що поширює свою владу на всю територію країни та її населення

рові Дідику довелося тікати в Росію. Його приклад наслідував екс-начальник закарпатської міліції генерал-майор Василь Варцаба. Він фігурував у справі про підготовку терористичних актів в Ужгороді під час виборів 2004 року. Тікати в Росію довелося і його начальникові – екс-міністрові внутрішніх справ Миколі Білоконю. У США переховувався колишній губернатор Сумщини Володимир Щербань. Пішов у підпілля екс-губернатор Київської області Анатолій Засуха. Ігор Бакай, колишній керівник Державного управління справами, який «відзначився» незаконним відчуженням готелів і санаторіїв, підконтрольних його відомству, втік до Москви і прийняв громадянство РФ. Цей перелік можна продовжувати нескінченно. До речі, коли стало відомо про перемогу Януковича, Бакай заявив про наміри повернутися на Батьківщину. Слід очікувати, що такі наміри найближчим часом виявлять й інші «в'язні сумління», які перебувають за кордоном.

«Якщо говорити про репресії 2005 року, то потрібно згадати повальні звільнення за принципом лояльності до помаранчевої команди як у державному, так і в корпоративному секторах, – вважає Андрій Єрмолаєв, президент Центру соціальних досліджень «Софія». – Тобто головною жертвою стали все ж не Ахметов чи Колесніков, а саме [дрібні] бюрократи, які залишилися без своїх насиджених робочих місць. Хороші вони були чи погані – це вже інше питання, але в багатьох випадках звільнення відбувалися саме за політичними ознаками».

Однак не слід перебільшувати масштаби кадрових зачисток тих часів. Наприклад, на Львівщині від політичного переслідування з боку прихильників Ющенка у 2005-му постраждав хіба що один фермер зі Стрийського району, який відкрито підтримував Януковича, – за це односельці пошкодили селянинові трактор. Політичні репресії 2005 року – велике перебільшення. Білоблakitні чиновники та бізнесмени або домовилися, або відкупилися. На Сході та Півдні України у своїх кріслах залиши-

лися практично всі лояльні до Партії регіонів можновладці. Чимало з них безтурботно працювали протягом останніх п'яти років на високих посадах і в столиці, про що, до речі, засвідчили результати другого туру президентських виборів: у Києві найбільше проголосувало за Януковича в найпрестижнішому Печерському районі (32%), де зазвичай знаходять притулок місцеві чиновники та бізнесмени.

ГОРЕ ПЕРЕМОЖЕНИХ

Репресії обов'язково будуть, іронічно каже директор Інституту стратегічної політики Андрій Мішин. «Адже, пригадуючи слова Олександра Меньшикова, тим, хто взяв фортецю, завжди дається кілька днів на грабунок, – жартує він. – У нашому випадку фортеця – це Україна».

Опитані *Тижнем* експерти вважають малоймовірним початок масштабних політичних зачисток з боку команди Януковича. Однак зазначають причини, які можуть підштовхнути ПР до жорсткіших дій. «Головна – це спроби встановлення (оскарження. – Ред.) результатів виборів Юлією Тимошенко, – вважає Віталій Кулик, керівник Центру досліджень громадянського суспільства. – Це може спонукати Януковича до порушення кримінальних справ щодо економічних структур, наближених до Тимошенко. Під удар потраплять заступники керівників структур, які безпосередньо фінансують передвиборчі штаби, наприклад, Кожемякіна, їхні менеджери середньої ланки. Під ударом може опинитися особисто голова СБУ Валентин Наливайченко (проросійське крило переможців навряд чи вибачить йому переслідування орієнтованих на РФ сепаратистських організацій та активну протидію російським спецслужбам. – Ред.)».

Прогноз пана Кулика вже підтверджується. Юлія Тимошенко відмовилася визнати перемогу Віктора Януковича, а її штаб оскаржив результати голосування у другому турі на 1 тис. дільниць. У відповідь регіонали відкрито погрожують оточенню прем'єрки кримінальним переслідуванням. Звинувачені у фальсифікаціях соратники Януковича,

даруйте за каламбур, звинувачують опонентів у підтасовуванні доказів фальсифікацій.

«Що стосується Луценка і Турчинова, то ми звернулися до Генпрокуратури, бо вони масово підштовхують людей на скоєння злочину, – заявив заступник голови Партії регіонів Борис Колесников. – <...> Вони масово змушують писати заяви (про порушення на виборах. – Ред.), що в Кримінальному кодексі називається «свідомо помилкове повідомлення про злочин з використанням штучних доказів провини». При цьому він додав, що юридична служба ПР вже направила генпрокурору Олександрів Медведьку відповідну заяву.

Юрій Якименко прогнозує повторення тенденції 2005 року, коли, за його словами, відбува-

У РАЗІ ЗЛИТТЯ ТАК ЗВАНИХ ЕЛІТ ОПОЗИЦІЯ В КРАЇНІ ОПУСТИТЬСЯ НА РІВЕНЬ МАРГІНЕСУ, ВИНИКНЕ ЗАГРОЗА ЗГОРТАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ПРАВ І СВОБОД ЗА РОСІЙСЬКИМ СЦЕНАРІЄМ

лися політичні переслідування під виглядом кримінальних справ. «Тим більше що компромату в усіх на всіх вистачає, – пояснює він. – Так само потерпають рядові виконавці та формальні порушники законодавства».

В ОЧІКУВАННІ ПЕРЕДІЛУ

Після затвердження результатів другого туру виборів президента в країні неминучий переділ власності. Розпочнеться запекла боротьба за фінансові ресурси. Політолог Дмитро Видрін прогнозує велику кількість так званих наїздів за допомогою податківців та міліції.

«Безумовно, після виборів будуть спроби всіма способами зменшити вплив опонента і створити йому своєрідний пояс проблем», – погоджується з ним Віталій Кулик. За його прогнозом, у разі приходу Януковича до влади першими під тиском опиняться усі представники економічного блоку нинішнього уряду, а також міліція та СБУ разом із митною службою. На

думку директора Інституту стратегічної політики Андрія Мішина, «під «прес» одразу підуть ті, хто сидить в уряді та просто у владних структурах на фінансових потоках». «Обов'язково буде ротація – у більш чи менш жорстких формах – всієї адміністративної вертикалі влади, – переконаний він. – На все це накладатимуться особисті образи».

«Проте я не думаю, що когось реально посадять за ґрати, – каже Віталій Кулик. – Очікувати бронетранспортерів під вікнами, арештів і затримань також не слід. Натомість цілком може

бути порушено численні кримінальні справи для тиску, щоб потім досягнути певних домовленостей з позиції сили».

Андрій Єрмолаєв також вважає, що процес переділу впливу тепер набуде м'якіших форм, ніж це траплялося донині. «Тепер сторони зв'язані легітимним політичним процесом, коаліційним урядом, компромісами тощо, – пояснює він, – особливо в регіонах. Локальні бізнес-війни цілком можливі, але не більше».

Зокрема, на Донбасі можуть постраждати керівники державних вугільних підприємств, які активно включилися в передвиборчу боротьбу на боці Тимошенко. «На більшість із них є критична маса компромату, пов'язаного з розкраданням вугілля, тому «оформити» їх як кримінальників неважко, – каже політичний оглядач із Луганська Костянтин Скоркін. – Непроста ситуація з очільницею луганського штабу БЮТ депутатом Наталією Королевською. Вона хоча і вела агресивну кампанію проти Януковича, проте на рівні особистих та бізнесових відносин ніколи не конфліктувала з луганськими керівниками ПР». Кадрова ротація у цьому регіоні, звісно, неминуча, але вона відбуватиметься здебільшого за рахунок старих управлінців, які просто змінять політичний окрас.

На Харківщині ключові фігури, які потенційно можуть зазнати тиску з боку нової влади, – екс-губернатор Арсен Аваков та народний депутат від БЮТ Олександр Фельдман. Обидва є впливовими бізнесменами. За Аваковим – компанія «Інвестор» і банк «Базис», до переліку його активів входять, зокрема, чайна фабрика «Ахмат», газети, радіостанції та телеканали. Фельдман – почесний президент концерну «АВЕК і К°», одного з найбільших девелоперів України, до складу якого належить найбільший оптовороздрібний ринок у Європі «Барабашово». Ймовірно, нова влада намагатиметься бити по бізнесу цих людей, як це й відбувалося протягом трьох років після приходу в харківську мерію 2006 року команди Михайла Добкіна. Але практика засвідчила, що бізнесмени зазвичай

знаходять спільну мову, навіть якщо належать до протилежних політичних таборів.

На Галичині ж до обрання Януковича президентом помаранчеві готувалися заздалегідь. Зокрема, ще на початку виборчих перегонів першим заступником керівника обласного штабу Віктора Януковича на Львівщині став депутат обласної ради від «Нашої України», член Народного руху Леонід Мельник. Він і його керівник штабу Петро Писарчук не втомлюються запевняти, що Львівщиною за президентства Віктора Януковича керуватимуть львів'яни без будь-яких «смотра-щів» із Донецька і жодних утисків ніхто тут не зазнає.

Біло-блакитні, схоже, готові ділитися з опонентами як фінансовим, так і політичним впливом. Звісно, в обмін на підтримку в регіонах, які дотепер вважалися вотчиною помаранчевих. Віктор Янукович уже відкрито заявляє про готовність до співпраці на паритетних засадах із фінансово-промисловими групами, що підтримують досі Юлію Тимошенко.

Співпраця помаранчевих та білосердешних ФПГ із донецькими небезпечніша, ніж початок репресій і жорсткого переділу з боку останніх. Оскільки у разі злиття так званих еліт опозиція в країні опуститься на рівень маргінесу, виникне загроза згорання громадянських прав і свобод за російським сценарієм. Зокрема, свободи слова, адже у випадку зникнення попиту з боку «еліт» на критику влади припиниться і фінансова підтримка вільних ЗМІ. До того ж Віктор Федорович і К° не з тих, хто, наприклад, у відповідь на публікації про походеньки членів своєї родини обмежить публічною лайкою. У телеканалів, що ризикнуть критикувати нового гаранта Конституції, раптом можуть відкликати право на частоти для мовлення, опозиційну пресу відмовиться доставляти передплатникам державний монополіст «Укрпошта». Щоб не ризикувати, бізнес відмовиться від реклами у надто волелюбних ЗМІ. Цензури не буде. У комерційних мас-медіа й так зрозуміють, про що мовчати, щоб зберегти місце під сонцем. Так було до 2005 року. ■

ЖЕРТВИ МАЙДАНУ

ЮРІЙ ЛЯХ
Колишній голова Українського кредитного банку
Перерізав собі горло 3 грудня 2004 року.
Вважалося, що Лях відповідав за фінансові потоки так званої київської ФПГ, дочірньої до СДПУ (о), частково – за фінансування штабу кандидата від влади на виборах-2004.

ГЕОРГІЙ КИРПА
Екс-міністр транспорту і зв'язку
Застрелився 27 грудня 2004 року.
За однією з версій, причетний до використання коштів, призначених для державних інфраструктурних проєктів, на фінансування передвиборчої кампанії Віктора Януковича 2004 року.

ЮРІЙ КРАВЧЕНКО
Екс-міністр внутрішніх справ, колишній голова Державної податкової адміністрації
Застрелився 4 березня 2005 року.
За популярними версіями, ключовий фігурант кримінальної справи про викрадення і вбивство журналіста Герорґія Гонгадзе.

ІГОР МАРГОЛИЧ
Заступник голови правління Української державної інноваційної компанії
Застрелився 28 квітня 2005 року.
Припускалося, що Марголич причетний до обороду в Українському кредитному банку.

МАКСИМ КУРОЧКІН
Бізнесмен, кримінальний «авторитет»
Убитий снайпером 27 березня 2007 року.
Активний учасник силових акцій «київської ФПГ», у 2004-му тісно співпрацював з одним із тінювих штабів кандидата від влади

Свято демократії чи тріумф демагогії?

Минули вибори, і причетні до них та непричетні хором співають гімни на честь української демократії, що начебто свідчить про успішну ходу країни шляхом розвитку та прогресу. Невже демократія може бути самодостатньою цінністю? Невже достатньо мати позірні ознаки демократії, щоб претендувати на місце серед цивілізованих держав? Невже демос – нове божество, якому треба безумовно поклонятися, надто коли той демос – юрба одурених люмпенів, отих безбатченків, що, як хизувалися класики марксизму, «не мають батьківщини»? Якщо вони не мають батьківщини, що ж у них тоді є святого, яка в них може бути думка про збереження держави, що тільки й може забезпечити гідне життя батьківщини та рідного краю? Наш нинішній демос – і досі здебільшого просто маси, з чийх голів ще не вивітрився советський дурман. Та і як він міг щезнути, коли жерці старого режиму, вбравшись у нові шати демократів і захисників прав людини, й далі розкладають населення, щедро повивають його демагогічним туманом, вкладають в голову отруйні думки, та й то з єдиною метою – знову перетворити наш край на клапоть Російської імперії? Нинішній «успіх» регіоналів – закономірний результат російського націоналістичного реваншизму, вправного використання давніх советських стереотипів у країні, що, на жаль, була перетворена на «страну» «Русского радио» і «Московского комсомольца». Демократія може існувати тільки там, де є свідомі громадяни, тож результат теперішніх виборів – це лише успіх антидер-

жавної демагогії, а намагання запровадити російську мову в школах – перший і найвирішальніший етап ліквідації країни, трамплін до її перетворення на звичайний російський регіон.

Демократія не може бути абсолютним благом, так зване мненіє народу, тобто гасла, які повторюють нерозумні папуги, вимуштрувані за вказівками спритних демагогів, – звичайнісіньке оковамилювання, агресивне невігластво, яке прищеплюють політики-реваншисти. Гітлер прийшов до влади завдяки успіхам «демократії», і який був результат? Так званий народ, надто коли це просто замакітрена юрба, може помилятися й анітрохи не розуміти власного блага, нескінченні балачки про «мудрість народу» – звичайнісінькі грубі та примітивні лестощі, щоб краще використати

населення для своїх злочинних цілей. «Демократію», що стає шляхом до зла, треба зупинити.

Який сенс має демократія в країні, якщо ця, так би мовити,

НАМАГАННЯ ЗАПРОВАДИТИ РОСІЙСКУ МОВУ В ШКОЛАХ – ПЕРШИЙ І НАЙВИРІШАЛЬНІШИЙ ЕТАП ЛІКВІДАЦІЇ КРАЇНИ, ТРАМПЛІН ДО ЇЇ ПЕРЕТВОРЕННЯ НА ЗВИЧАЙНИЙ РОСІЙСЬКИЙ РЕГІОН

демократія спрямована на ліквідацію країни, підточування самих основ її існування і національної єдності та ідентичності? Про яку демократію може йтися, якщо одурені маси не мають чіткого розуміння ні свого найвищого блага, ні перспектив існування держави, якщо в ті маси несуть не освіту, а російський реваншистський дурман, бо Росії, бачте, не вистачає ані солдатиків у Чечні, ані бурильників у Сибіру, ані святих київських пагорбів? Демократія в країні, де немає народу, – це лише вправне й корисливе маніпулювання юрбою з метою знищити цю країну, використати її ресурси для чужих, агресивних цілей. ■

Автор:
**Петро
Тарашук,**
перекладач

BRITISH
COUNCIL
Київська організація
Національної спілки
архітекторів України

Прийди на Фінал Євро-2012
на площу, облаштовану
за твоїм проектом!

Якщо ти молодий архітектор або дизайнер,
візьми участь у конкурсі на найкращу концепцію
облаштування та святкового оформлення
Троїцької площі перед НСК «Олімпійський» в Києві.

Ознайомся з правилами конкурсу та вимогами
до проектів на сайті www.britishcouncil.org.ua

УСЬО БУДЕТ ДОНБАСС

Регіонали про те, на що вони перетворять гуманітарну сферу

14.02.2010

Віктор Янукович, майже президент України, в інтерв'ю російській телепрограмі «Вести недели»

«Мы уверены в том, что нельзя идти путем, я бы сказал, насильственной украинизации и нарушать права русскоязычного населения. Поэтому Украина много лет назад ратифицировала европейскую хартию о языках, которая предусматривает применение русского языка на Украине в делопроизводстве, медицине, судопроизводстве, то есть права русскоязычного населения не будут ущемлены».

03.02.2010

Віктор Янукович у студії телеканалу «Донбас»
«В этом году уже будем проводить реформу средней школы. Мы в обязательном порядке пересмотрим сроки получения среднего образования, мы вернемся к десятилетнему среднему образованию. Мы не будем у наших ребят, у нашей молодежи отбирать эти два года. И тот популизм, который был у оранжевых, — мы от него избавимся очень скоро».

10.02.2010

Борис Колесников, один из лидеров Партии регионов, в интервью газете «Сегодня»

«Закон по языку готов. Понятно, что у нас нет 300 голосов и мы не можем изменить Конституцию. Так совсем было бы просто. Мы подготовили закон, который предоставляет областным советам право по заявлению родителей обучать ребенка всем предметам на русском языке в любой общеобразовательной школе при обязательном изучении государственного языка. В судах и местных советах чиновники должны знать два языка. По радио и телевидению мы готовим отдельный закон. Мы хотели бы, чтобы университеты были переданы местным советам, чтобы ребенок, который закончил школу на русском языке, получил на нем и высшее образование».

04.02.2010

Володимир Гришко, радник Віктора Януковича, у відповідь на запитання журналіста УНІАН, хто в команді Януковича, якщо він стане президентом, опікуватиметься культурними питаннями

«Передусім це шляхетна жінка Ганна Герман, яка дуже ерудована, розуміється на естраді, опері й класиці. Їй не байдуже майбутнє культури України. А також великий реформатор, людина правди, людина-професіонал пан Микола Азаров. Йому теж не байдуже українська культура, архітектурні пам'ятки нашої держави та інші нетлінні цінності».

22.01.2010

Дмитро Табачник, народний депутат від ПР, экс-віцепрем'єр-міністр із гуманітарних питань, про присвоєння звання Героя України Степану Бандері, сайт From-UA

«Считаю это грубейшим нарушением Закона Украины «О государственных наградах», потому что в законе четко сказано, что звание Героя Украины присваивается только гражданам Украины, а Бандера никогда не был гражданином Украины. Поэтому с точки зрения юридической этот указ абсолютно незаконен и противоправен. С точки зрения политической это очередное циничное издевательство Ющенко над памятью миллионов украинцев, которые отстаивали свободу страны, само право украинцев жить на этой земле, освободив ее от фашистов. А Бандера был агентом фашистских спецслужб».

Назад у 1990-ті

Через передвиборчий популізм Януковича & К⁰ можуть бути скасовані прогресивні освітні реформи, а за вступ до вишів знову вимагатимуть хабарі

Автор:
Вікторія
Герасимчук

Дві масштабні освітні реформи, які запровадили в Україні протягом останніх 10 років, – перехід на 12-річну середню освіту та впровадження незалежного зовнішнього тестування, – цілком можливо, скасують уже найближчим часом. Повернення до 10-річного терміну навчання в школі було одним із головних предвиборчих гасел лідера Партії регіонів Віктора Януковича. У середу Верховна Рада розглянула відповідний законопроект (його автор не Янукович, а депутат від НУ–НС Анатолій Гриценко, який також балотувався у президенти), але «за» висловилося лише 75 народних депутатів при необхідних 226. Законопроект винесли на голосування незважаючи на те, що парламентський комітет з питань освіти рекомендував відправити документ на доопрацювання.

ШЛЮБНИЙ ВІК

«Ми розглянули цей законопроект у середу (10 лютого. – Ред.), хоча він був зареєстрований наприкінці жовтня, у розпал передвиборчої кампанії. Слід зазначити, що ці вибори привнесли в освітню галузь дуже багато непрофесійного й відверто тупого», – покаржився **Тижню** голова парламентського Комітету з питань освіти Володимир Полохало. Втім, цілком можливо, що питання повернення до 10-річної шкільної освіти буде винесено на розгляд парламенту ще раз. Партія регіонів вочевидь повернеться до цього питання після створення коаліції під себе.

Перехід до 12-річної системи освіти в країні почався майже десять років тому: діти, яких у 2000-му набрали до першого класу, навчаються вже за 12-річною програмою, а старші учні ще досі закінчують школу за

11-річною. Перший випуск 12-річки відбудеться в 2013 році, а в 2012-му Україна зовсім не матиме випускників. Це головний аргумент прибічників 10-річної системи шкільної освіти. Мовляв, залишимо без студентів університети. Другий аргумент – діти сьогодні дуже швидко дорослішають, дівчата вагітніють і виходять заміж, тож не потрібно тримати їх у школі аж 12 років. «Скорочення терміну навчання в загальній середній школі дасть учнівській молоді змогу швидше включитись у систему спеціалізованого навчання від професійно-технічних навчальних закладів до вищих, – ідеться в пояснювальній записці до законопроекту. – Варто також зазначити, що згідно зі статтею 22 Сімейного кодексу України 17 років для жінок – це вік шлюбний, а не школярський».

Основною причиною переходу на 12-річну систему шкільної освіти було бажання наблизити галузь до європейського зразка. «Майже всі цивілізовані країни навчають дітей у середній школі не менш як 12 років, – каже Полохало. – Навіть Росія збирається переходити на 12-річну освіту. Жоден європейський ВНЗ не визнає нашого атестата зрілості, якщо ми повернемося до 10-річної шкільної освіти. Але річ навіть не в тім, що перехід до 10-річки суперечить світовій практиці, – 10-річна освіта передбачає навчання школярів по суботах». Збільшення терміну навчання на один рік дає змогу зменшити щоденне навантаження на учнів.

Крім того, на перехід шкільної освіти до 12-річки витрачено чимало коштів. Тільки на підручники, за даними Міністерства освіти, – майже 1,5 млрд грн. «Прийняття запропонованого законопроекту потребува-

тиме лише на заміну підручників для 1–9-х класів ще більшої суми», – йдеться в заяві колеги Міністерства. Також чиновники наполягають на тому, що 10-річна шкільна освіта позбавить роботи 100 тис. учителів. Власне, можна сперечатися, яка система освіти краща – 10-річна чи 12-річна, проте ще одна реформа, безперечно, буде для школи шкідливою. Перехід до 10-річки – це перехід у порожнечу: немає ані відповідних навчальних програм, ані підручників, і за рік-два їх не підготувати. До речі, саме так майже десять років тому перейшли на 12-річну систему, й ось результат: багато батьків та вчителів незадоволені реформою. Що, власне, і стимулює політиків обіцяти «повернути все, як було».

«Щоб прийняти будь-яке важливе рішення, потрібно проаналізувати ситуацію, – каже экс-міністр освіти, голова Громадської ради освітян і науковців Станіслав Ніколаєнко. – Аналізу переходу на 12-річну систему не було. У результаті ми досі не готові до нього. Наприклад, 12-річка передбачає профільні класи. Але чи маємо ми нові кабінети фізики, хімії, техніки, в яких діти навчатимуться за профілями? Ні. І все ж таки загалом вектор переходу на 12-річку правильний. Потрібно зараз провести ретельний аналіз і почати активно доробляти те, чого досі не зроблено для 12-річної школи. Щодо 10-річної освіти – це неможливо. Якщо зараз перейти на 10-річну освіту, то дев'ятикласникам доведеться вивчити програму трьох класів за один рік. Краще б народні депутати замість десятирічки просували якісне оновлення шкільної освіти».

Станіслав Ніколаєнко розповів **Тижню**, що в Європі зараз

КІЛЬКІСТЬ РОКІВ
НАВЧАННЯ
У ПОЧАТКОВІЙ
ШКОЛІ

США, Канада

8

Австрія

7

Японія, Сингапур,
Велика Британія

6

Франція

5

Україна

4

ДАНІ З САЙТА
МІНІСТЕРСТВА
ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

розробляють варіант Болонської угоди (документ про уніфікацію вищої освіти задля створення єдиного європейського освітнього простору) для середньої школи. Не виключено, що навіть коли Україна зречеться 12-річчя зараз, то в майбутньому, після чергової зміни влади, до 12-річного терміну навчання ще доведеться повертатися. Безперервнй й непродумані реформи навряд чи підуть на користь школярам і сприятимуть підвищенню якості освіти. Потрібно нарешті зупинитися й зайнятися справді важливими для освіти питаннями: матеріально-технічною базою шкіл, зарплатнею та підвищенням кваліфікації вчителів, змістом навчання. Тоді гарантовано припиняться розмови про кількість років, проведених дітьми у школі, кількість балів в оцінках та інші кількісні показники.

Тиждень поцікавився думкою автора законопроекту Анатолія Гриценка про труднощі переходу від переходу. «Будь-який перехід – це складність, – пояснив народний депутат. – Та якщо ми зробили помилку, коли ухвалили 12-річну систему, то потрібно її виправляти. Спочатку прийняти рішення на рівні Верховної Ради, а потім уже Міністерство освіти разом зі вчителями мають розробити план переходу. В першому класі дитина ще не готова до школи, а в 11-му школярі вже нерідко самі мають дітей. До того ж економічно нецільно, щоб 18-річні діти сиділи на ший в батьків замість того, щоб навчатись у ВНЗ чи йти на роботу. Щодо великих грошей, які треба витратити, то це брехня, адже над реформою працюватимуть освітяни, які й так отримують зарплату з бюджету, а підручники все одно потрібно постійно видавати. Звільняти вчителів не треба – треба зменшити класи до 20 учнів у кожному». «А чи є ця ідея в законопроекті?» – запитали ми в Гриценка. З'ясувалося, що ні. «Коли скорочували термін служби в армії, теж говорили про складнощі. Що ж до Європи, то шкільна освіта – це питання здорового глузду, а не геополітики. 90% учителів і, мабуть, 100% батьків хочуть перейти на 10-тирічну освіту», – впевнений законотворець.

КІЛЬКІСТЬ РОКІВ НАВЧАННЯ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ В ЄВРОПІ

- Фінляндія **14**
- Велика Британія, Франція, Італія, Польща, Румунія **13**
- Австралія, Австрія, Іспанія, Швеція, Болгарія, США, Латвія, Литва, Україна **12**
- Білорусь, Росія **11**

ДАНИ З САЙТА МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Далі Анатолій Степанович висловив слушну думку, що необхідно визначити зміст освіти. Проте на цю тему законопроекту він не пропонує.

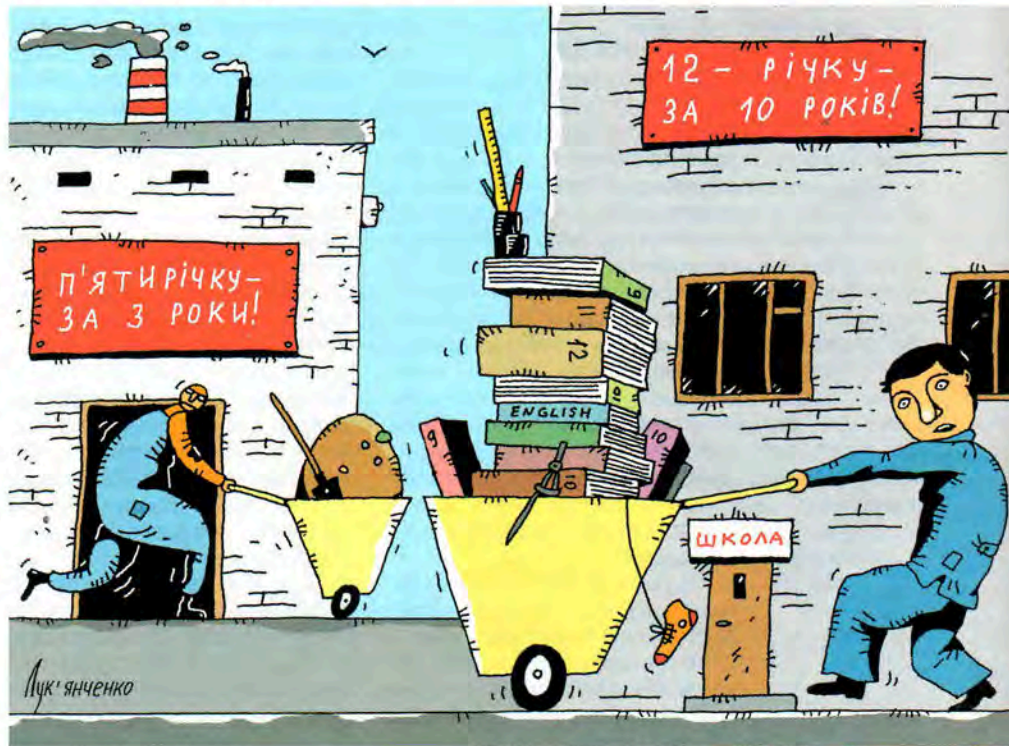
НА ЧЕРЗІ ТЕСТИ

Найгірше, що скасування 12-річного терміну навчання в школі може бути підготовчим етапом до скасування іншої реформи – незалежного зовнішнього оцінювання. Незадоволених ЗНО чимало: це й керівництво та викладачі вишів, які раніше мали можливість брати хабарі за вступ до цих закладів, і батьки дітей, котрі не змогли подолати вступний бар'єр. А також наляканих страшними статтями в пресі батьки та випускники шкіл, у яких тестування ще попереду. Деякі викладачі вишів стверджують, що серед студентів частіше почали траплятися «дуб-дубом», але це стосується здебільшого факультетів із не дуже великим конкурсом. Утім, зрозуміло, що над змістом тестів ще потрібно працювати. Як зрозуміло й інше: рівень корупції під час вступу до вишів із запровадженням ЗНО суттєво знизився. Це зазначають в опитуваннях і абітурієнти, і їхні батьки, й викладачі. Лише 1% випускників, 3% батьків і 3% студентів визнали свою причетність до корупційних дій під час зо-

внішнього оцінювання, результати якого були єдиною підставою для вступу до вишу. Такі дані показало опитування Київського міжнародного інституту соціології та компанії «Менеджмент системс інтернешнл».

Віктор Янукович не раз заявляв про потребу скасувати всеохопне зовнішнє тестування. «Ми пропонуємо скасувати систему обов'язкового зовнішнього тестування й доповнити тестову систему внутрішніми екзаменами, що забезпечить якісний відбір кращих студентів», – сказав лідер Партії регіонів у жовтні. Зрештою, саме ПР завадила прийняти законопроект про запровадження зовнішнього незалежного оцінювання (зараз його регламентує лише постанови Міносвіти). Тепер регіоналам достатньо отримати свого міністра освіти – і тести почнуть відходити в забуття.

Єдине, що може врятувати українську освіту від консерваторських нахилів нової влади (і старого парламенту), – це консолідована позиція українського суспільства. Час нарешті провести громадські обговорення гострих освітніх питань. Інакше матимемо двічі переламану шкільну освіту й стару як світ грошово-приятельську систему вступу до вишів. ■

«Хохлосрач» ім. Януковича

Післявиборчі заяви Віктора Януковича засвідчили, що він і далі відчуває себе опозиціонером. «Не все, що дозволено Юпітеру, дозволено бичу» – щоправда, відомий латинський вислів навряд чи знайомий переможцеві президентських перегонів. В університетах його юності латини не викладали.

Намір реалізувати свої передвиборчі обіцянки, хоч би якими неприйнятними для нас, тих, хто за нього не голосував, вони були, – варта поваги річ. Надто ж після невиконаних «Порядка и порядочности» Леоніда Кучми та Ющенкових «Десяти кроків назустріч людям». Інша справа – наскільки політична послідовність є декларацією наявності політичної мудрості, а наскільки – безвідповідальністю в стилі «пацан сказав – пацан сделал».

Зрозуміло, що ніякої обіцяної кандидатом у президенти, «України для людей» не буде. Інакше ми б її побачили бодай в одній конкретній області, яка так пишається своїм земляком, даючи йому «путівку в життя» космічними 90,44% голосів. Натомість, припускаю, буде інше: привласнення того, що залишилося в держвласності, та дербан того, що лежить не там, де треба, в інтересах відомо-кого з найближчого оточення.

А електорату кинуть те, що залишиться. На блюдечку з блакитним кантиком сухенька кісточка під назвою «Язык под соусом Европейской хартии региональных языков или языков меньшинств».

Експерти досі сперечаються, чи відповідає духу хартії прилучення депутатами Верховної Ради російської мови до когорти меншинних або справді загрожуваних мов: білоруської, болгарської, гагаузької, грецької, єврейської (ще одне питання: це про яку мову йдеться – ідиш чи іврит?), кримськотатарської, молдавської, німецької, польської, румунської, словацької та угорської. До речі, з дивних причин до цього переліку не потрапили дві майже зниклі автохтонні мови: караїмська та кримчацька.

Але Януковичу, Колесникову і Левченку не до цих дріб'язків.

Потрібен історичний компроміс. Між ревними оборонцями української мови та російськомовною спільнотою. Потреба продовження курсу на утвердження в усіх сферах державного, суспільного та культурного життя української мови має узгоджуватися з невід'ємними та цілком законними правами нацменшин. Зокрема, росіян.

За даними останнього перепису населення (2001 рік), російська мова є рідною для 95,9% з понад 8 млн громадян України, які задекларували себе етнічними росіянами. Чинні Конституція та Закон про мови в редакції 1989 року гарантують «вільний розвиток, використання і захист» російської мови.

Російськомовні громадяни мають повне право на звернення в державні органи, судочинство, освіту рідною мовою. Якщо це десь не виконується (до речі, де?), тоді варто говорити про порушення прав конкретних людей, а не про законні підстави абсолют-

ного ігнорування державної мови, право не вчити її. Якщо треба збільшити кількість годин на російську мову – добре, нехай про це сперечаються фахівці й пропонують, за рахунок чого це можна зробити. Якщо треба ввести російську мову в систему вищої освіти – і це можна обговорювати, бо виходить справді нелогічно: «наші» угорці мають свій державний угорськомовний виш, а «наші» росіяни – ні.

Потрібна спочатку суспільна, а потім і законодавча дискусія щодо окремого закону з умовною назвою «Про російську мову в Україні». Бо зрозуміло, що 8 млн етнічних росіян та мільйони російськомовних українців – це не маленька, приміром, гагаузька меншина на кордоні свого етнічного ареалу.

Але ніяк не можна знищувати єдину державну політику. Не можна рубати з плеча, віддаючи право обласним радам вирішувати, яким буде мовний режим у середній та вищій освіті на території конкретних областей. Бо наступним кроком стане введення «регіональних» податків, створення «донецьких» чи «одеських» митниць і місцевих армій. Зрозуміло, що Партія регіонів дбає не про інтереси українців як єдиної нації, а лише кидає подачку тим дев'яти областям, де нині має більшість.

І щось не чути, до речі, щоб Російська Федерація ратифікувала оцю саму хартію й надала статус захищених законом українській, татарській, башкирській, ерзянській, мокшанській та іншим мовам, які є «міноритарними» на території РФ і багатьом із яких загрожує зникнення. Це той випадок, коли Україна має право сказати: гаразд, Росіє, але тільки після тебе.

Переверено не раз, і в реальному житті, і в інтернет-сперечках, що мова – це «дух, що тіло рве до бою». Через затятість українців, зокрема й російськомовних, в обороні української мови навіть виник

ЗАРАДИ МОВИ ЛЮДИ ВИЙДУТЬ ІЗ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СПЛЯЧКИ

спеціальний термін «хохлосрач»: «ступень же організованості в этой области очень велика – мобілізувати от десятка до нескольких сотен участни-

ков для украинской блогосферы – вопрос всего пары часов». Щоправда, далі анонімний російський «енциклопедист» пише, що це єдина форма колективної діяльності, на яку нібито здатні українці. Звісно, це не від знання предмета. І на початку 1990-х, і в 2001-му в часи «України без Кучми!», не кажучи вже про помаранчеві дні, ми не раз доводили, що здатні об'єднуватися, не зважаючи на політичні позиції, походження та мову спілкування.

Не так багато речей сьогодні можуть вивести суспільство зі стану млявої байдужості. Очевидно, що нині немає політиків, за покликом яких люди кинули б усе й поїхали «на Київ». Причому як зі Сходу країни, так і з Заходу. А за мову люди зірвуться з місць, вийдуть із громадянської сплячки. Це, як було сказано вище, «вопрос всего пары часов».

Українська мова – це чи не останнє, що робить населення єдиною українською нацією, а територію – Українською державою. Я не проти російської. Хоча б тому, що це моя рідна мова. ■

Автор:
Вахтанг
Кіп'яні,
журналіст

Кошик виживання

Січневе подорожчання соціально важливих товарів – тільки початок. У II кварталі 2010-го інфляція пришвидшиться і за підсумками року перевищить 10%

Автор: Олексій Воронич

Протягом січня поточного року ціна споживчого кошика зросла на 1,8%, дані Держкомстату. Попри те що офіційно визначений показник інфляції відповідає очікуванням аналітиків, подорожчання соціально важливих товарів, насамперед продуктів харчування (на 3,3%) та пально-мастильних матеріалів (на 4,7%), викликало неабиякий резонанс.

ПРОЦЕС У РОЗРІЗІ

«Локомотивом січневої інфляції стали овочі, які подорожчали майже на 15%, – каже Олексій Блінов, економіст компанії Astrum Investment Management. – Це типова січнева тенденція. У червні – серпні, навпаки, відбувається помітне зниження цін на овочі. Наприклад, картопля за місяць подорожчала майже на 20% – це максимальний показник». Попри закономірність зимової інфляції, ціни на овочі в січні 2010-го встановили п'ятирічний рекорд – протягом аналогічного періоду 2007–2009-го вони підвищувалися в середньому на 8,3%.

Керівник групи експертів асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» Володимир Лапа пояснює цьогорічний ціновий тренд похолоданням – у поганих погодних умовах багато селян не вийшли на ринки, що значно обмежило пропозицію. А експерт з аграрних ринків УКАБ Андрій Товстоп'ят вважає, що через сильні морози у грудні–січні зіпсувалося більше овочів, ніж зазвичай.

Ще одна причина сезонного подорожчання товарів овочевої групи криється у структурних недоліках їх виробництва. «Селянські домогосподарства займають велику частку ринку,

але їхня цінова політика ситуативна і майже непередбачувана. Вітчизняному АПК бракує великих виробників, здатних забезпечити постачання якісної продукції за довгостроковими угодами», – стверджує пан Лапа і пов'язує поступове зниження цін на овочі з потеплінням, коли обсяги пропозиції на ринках зростають.

Молоко в січні на полицях магазинів подорожчало на 10% – у середньому до 6–6,5 грн/л. Ще в грудні 2009-го ціни на молочну сировину зросли на 15–45% залежно від регіону. Селянські домогосподарства (80% ринку) реалізовували виробникам необроблене молоко по

2,4–3,0 грн/л, а великі ферми – по 4,1–4,2 грн/л. Опитані учасники ринку пояснюють подорожчання сировини зменшенням поголів'я корів – за останні два роки майже на 10%. Відповідно у 2009-му в країні було вироблено 11,6 млн т молока – на 200 тис. т менше рік до року і на 700 тис. т менше, ніж у 2007-му (дані Держкомстату). Протягом січня цукор подорожчав майже на 15% – до 11–12 грн/кг (роздріб). В 2009-го в країні було вироблено 1,3 млн т цукру за потреби 2 млн т. За інформацією Української аграрної конфедерації, минулий рік позначився зменшенням посівних площ під цукровий буряк на

ЖИТТЯ ДОРОЖЧАЄ. Прогнозна динаміка цін на 2010 рік*

Алкогольні напої, тютюнові вироби **38,4 0,7 18–25**

■ Можливе підвищення акцизів

Риба та рибопродукти **14,1 1,2 12–15**

■ Девальвація гривні (ринкова частка імпортованої риби – 80%)

М'ясо та м'ясопродукти **6,2 0,7 20–25**

■ Подорожчання комбікормів, унаслідок зростання цін на сою та кукурудзу особливо подорожчає курятина

Макаронні вироби **7,6 0,3 5–15**

■ Стабільно високий попит на зерно на світовому ринку, а отже, його подорожчання на внутрішньому

Хліб **9,9 0,7 15–20**

■ Очікуване зростання зарплат на підприємствах галузі, подорожчання зерна

Молоко **9,4 7,7 20–25**

■ Ускладнення механізму відшкодування ПДВ виробникам, подорожчання сухого молока на світовому ринку

Яйця **-7,3 3,6 від 0 до 15**

■ Ймовірні сезонні коливання ціни

Фрукти **1,3 3,0 від 0 до 15**

■ Ймовірні сезонні коливання ціни

20% і зниженням урожайності на 12% порівняно з 2008-м.

У 2009-му дефіцит цукру на українському ринку не був компенсований імпортом. Квоти на ввезення цукру Мінекономіки розподілило тільки наприкінці жовтня. Як наслідок – у країну імпортували лише 50–55 тис. т цукру з можливих 260 т, при цьому компанія, що отримала 80% квоти, не ввезла жодного кілограма. Володимир Лапа називає недосконалим механізм розподілу цукрових квот, оскільки право на постачання сирцю зазвичай отримують фірми, які не мають потужностей для його переробки.

КОНСЕНСУС-ПРОГНОЗ

Керівник групи радників голови НБУ Валерій Литвицький переконаний, що «ціновий старт 2010 року є задовільним». «1,8% інфляції в січні – це на 0,3% менше від середнього січневого показника 1997–2009 років, а також на 1,1% менше від показника двох попередніх років», – підкреслив пан Литвицький. На його думку, є надія на збереження інфляції в межах одно-

значної цифри за підсумками року, але Мінекономіки та Мін-агрополітики мають зробити все можливе, щоб диспропорції між попитом і пропозицією на продукти харчування було ліквідовано. Більшість опитаних експертів очікують, що за підсумками поточного року інфляція становитиме 11–13%, хоча деякі аналітики прогнозують подорожчання споживчого кошика на 20%.

Основним чинником зростання цін у 2010-му буде підвищення тарифів на газ для фізичних осіб на 50%, електроенергію – на 70% та послуги ЖКГ. Інфляційний час «Ч» – II квартал цього року. Фактично ця тенденція, економічні передумови якої виникли ще в 2009-му після подорожчання імпортованого в Україну газу, торік була штучно стримана – жоден уряд не пішов би на підвищення тарифів напередодні президентських виборів. У 2010-му цей політичний запобіжник начебто знято. Натомість фінансове становище НАК «Нафтогаз України» залишається катастрофічним – цьогорічний дефіцит бю-

1,8%
інфляції
в січні —
це на
0,5%
менше
від середнього
січневого показника
1997–
2009
років

джету компанії очікується на рівні \$4 млрд. «Подорожчання газу для населення і підприємств теплокомуненерго – це невідворотний процес, – каже Михайло Гончар, керівник енергетичних програм центру «Номос». – Маю сумнів, що навіть дострокові парламентські вибори можуть його зупинити. Але саме по собі вирівнювання цін на український та імпортований газ не буде ефективним без реформування системи ЖКГ і запровадження вартісної градації залежно від рівня споживання».

Продуктова інфляція – загальносвітовий процес, зумовлений, зокрема, зменшенням обсягів виробництва підприємств АПК Індії та Китаю в умовах фінансової кризи. У листопаді 2009 року індекс Food Price, що фіксує середні ціни на 60 найменувань сільськогосподарських продуктів, зріс на 7% – максимальне збільшення з лютого 2008-го. Аналітики міжнародної агенції Bloomberg прогнозують стрімке подорожчання продуктової групи в 2010-му. Так, ціни на рис, зерно, сою та олію зростуть на 60%, сухе молоко – на 39% тощо. Пропорційне подорожчання загрожувє і Україні, тим більше що частка продуктів харчування в структурі загального імпорту зросла з 14,2% в 2007-му до 23,2% за підсумками трьох кварталів 2009-го (дані НБУ).

Експерти переконані, що лише структурна реформа АПК може ліквідувати на українському ринку диспропорції між пропозицією і попитом на продукти харчування. Йдеться насамперед про перехід від дрібнотоварного виробництва до великих фермерських господарств, зокрема й у формі кооперативів. На думку експерта асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» Єлизавети Святківської, тільки промисловий підхід до модернізації підприємств АПК забезпечить зростання обсягів виробництва продукції, поліпшення її якості, зниження собівартості. Держава має створити для цього відповідні умови, стимулюючи інтенсивне господарювання програмами здешевлення кредитів аграріям та підвищуючи стандарти якості продуктів харчування. ■

*Прогнози Dragon Capital, Agriculture, Українського клубу аграрного бізнесу, фармацевтичної маркетингової групи «Бізнес-кредит», Всеукраїнської профспілки працівників харчової та переробної промисловості, Укрзалізниці, компанії «Скандинавія».

■ Зміна цін у 2009-му, % ■ Зміна цін за січень, %
■ Очікувана зміна цін у 2010-му, % ■ Цінові чинники

Олія та жири 11,7 2,0 5–20

■ Зростання цін на світовому ринку, відсутність обмежень експорту олії з України

Пальне та мастила 46,0 4,7 5–25

■ Девальвація гривні, подорожчання нафти на світовому ринку

Фармацевтична продукція 36,3 -0,01 до 10

■ Підвищення курсу долара США щодо гривні

Пасажирські перевезення 16,7 0 10–20

■ Завершення президентських виборів, відтак влада нарешті отримає можливість приймати непопулярні соціальні рішення. Оновлення залізничного парку

Комунальні послуги 8,2 0,4 50–70

■ Завершення президентських виборів, підвищення цін на імпортований газ

Цукор 83,9 14,7 14–25

■ Розподіл імпортних квот, подорожчання цукру на світовому ринку, дефіцит продукту на внутрішньому ринку

Овочі -5,5 4,3 від 0 до 15

■ Ймовірні сезонні коливання ціни

За даними Держкомстату

ФОТО: ЕРА

ЗОНА неБЕЗПЕКИ

Бюджетна криза в Греції ставить під загрозу стабільність євро

Автор:
Ян Лепетун,
спеціально для Тижня
з Лондона

Увирі глобального фінансового шторму, який поглинув великі та малі економіки світу, країни Єврозони тривалий час видавались острівцем надійності. Й хоча глобальна рецесія офіційно закінчилася, її залишкові хвилі накривають і ці держави. Кризи платіжних балансів у поєднанні з величезними дірами в бюджеті цілої низки з 16 країн, що входять до монетарного союзу, не лише сповільнюють зростання економіки ЄС, але й можуть поставити під загрозу позицію євро як валюти об'єднаної Європи.

ЄВРОПЕЙСЬКА ТОЧКА G

Абревіатура PIGS, утворена ще 2008 року для позначення англійських назв проблемних країн (Португалія, Ірландія, Греція, Іспанія), все частіше з'являється в передовицях світових видань.

Першою слабкою ланкою в Єврозоні виявилася Греція, де найбільший у Європі дефіцит бюджету в 12,7% породив побоювання дефолту та намагання залучити іноземну допомогу. Зовнішній борг країни сягнув 113% ВВП – нинішня Греція нав'язливо нагадує Аргентину 2001 року.

Новий соціалістичний уряд Греції заходився заспокоювати ринки та відновлювати довіру інвесторів і кредиторів. Прем'єр-міністр Георгіу Папандреу проголосив на міжнародному економічному форумі в Давосі, що його країна не потребує фінансової допомоги від Німеччини, Китаю чи Франції. Але ні це, ні минулотижнє слабке запевнення лідерів країн ЄС у підтримці Греції, ні навіть залучення для морального заспокоєння нобелівського лауреата з економіки Джозефа Стігліца не змогли зупинити валютних спекуляцій проти євро. Як наслідок, на валютних ринках курс євро впав до \$1,35, рекордно низького показника за останні 8 місяців.

ПРОТЕСТ. Держслужбовці вийшли на вулиці Афін висловити свою незгоду зі скороченням зарплат і підвищенням податків. Але альтернативи цьому Греція не має

Греція нетерпляче очікує на чіткі гарантії фінансової допомоги від об'єднаної Європи. Однак навіть коли їх нададуть, це не вирішить усіх проблем. «Рішення незгоди Греції в короткій перспективі відновить довіру ринків, – каже Йорг Радеке з лондонського Центру досліджень бізнесу й економіки. – Проте якими будуть наслідки цього в довгій перспективі, сказати важко. Є вірогідність того, що це рішення піде на шкоду євро». З іншого боку, викинути Грецію з Єврозони є поки що фантастикою, а просто повернутися до неї спиною не можна: спільна валюта означає спільні проблеми для всієї Єврозони.

Попри те що економіка Греції дуже потерпіла під час фінансової кризи, країна сама загнала себе в глухий кут попередньою безвідповідальною політикою. З 1980-х Греція жила не за доходами, невпинно накопичуючи зовнішній борг. Незважаючи на фінансову кризу, урядові витрати в 2009 році зросли до 52%

ВВП проти 45% у 2007-му. До того ж за останні роки Греція втратила довіру ринків інших урядів. Вона далеко не найкращий боржник: за розрахунками економістів Кеннета Рогоффа і Кармена Райнгарта, за всі роки своєї незалежності половину часу країна перебувала в стані технічного дефолту, будучи неспроможною обслуговувати зовнішні борги. Крім того, викриття факту, що останніми роками Греція вправлялася в креативній статистиці й додавала своїй економіці веселкових барв, не на жарт розлютило Брюссель. Голова Європейського центрального банку Жан-Клод Тріше заявив французькому радію, що банк «не повинен і не буде терпіти» маніпуляцій статистикою.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ДИЛЕМИ

Певно, міністри фінансів у проблемних країнах Єврозони тепер мріють про старі часи, коли ще не було спільної валюти. Сьогодні жодна з них не може вдатися до девальвації, що стало б класичною відповіддю на дефіцит платіжного балансу й тягар зовнішньої заборгованості. Тому єдиною можливістю залишається бюджетний аскетизм, приклад якого взялася показати Ірландія. Інші країни PIGS також погоджують із ЄС план різкого зменшення дефіциту бюджету. Це означає, що соціалістичні уряди, які прийшли до влади в Греції й Португалії на обіцянках підвищити стандарти життя, мають робити цілком протилежне. В планах – скоротити зарплати держслужбовцям, підвищити пенсійний вік і згорнути соціальну медицину.

З огляду на це без зовнішньої грошової допомоги цим державам, мабуть, не обійтись. Та потреба негайно рятувати Грецію (а в перспективі й інші країни) викликає низку правових, економічних і етичних дилем. Закони ЄС забороняють фінансову допомогу державі, яка опинилася в скруті через свою недалекоглядність. З одного боку, порятунок породжує так звану моральну загрозу – почуття безвідповідальності за власні дії та перекладення провини на інших. З іншого боку, ЄС прагне, щоб Греція уникнула необхідності звертатися до МВФ. «Європейські країни не хочуть визнавати поразки», – каже Йорг Радеке, називаючи це

«викривленим розумінням європейської солідарності». Жодна нормальна країна цілком справедливо не любить МВФ і намагається уникнути його як гріха. Фонд надає кредити на суворих умовах, які обмежують суверенітет уряду. Тому Греція дивиться на перспективу звертання до Фонду з таким же ентузіазмом, як людина дивиться в прірву.

Утім, економічна вага Греції чи Португалії в Єврозоні настільки мала, що навіть найгірший сценарій не розхитає стабільності монетарного союзу. Єврооптимісти, такі як Стігліц, схильні вважати масштаб нинішніх проблем у зоні євро штучно роздмуханим на користь фінансових спекулянтів. Інші вважають це цілком виправданою реакцією ринків на величезні борги країн Єврозони. Тож попри те, що запас надійності в Єврозоні ще великий, негарзди євро тільки починаються. Справжні проблеми настануть, якщо на місці Греції опиниться значно більша Італія.

СПІЛЬНІ ПРОБЛЕМИ

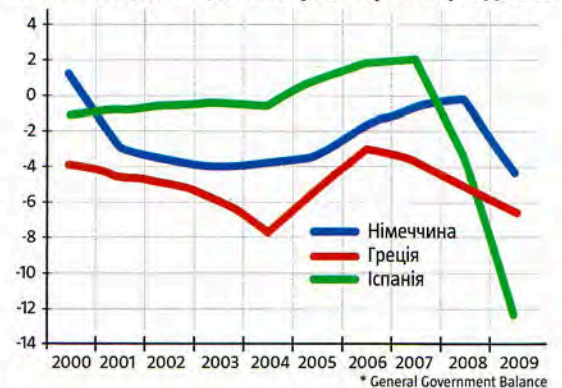
Фінансові ускладнення Греції чи Іспанії – це набагато більше, ніж просто проблеми окремо взятої економіки. Дефолт чи подальші ускладнення в одній із країн PIGS можуть породити ланцюгову реакцію в інших державах, пов'язаних спільною валютою. Тому сьогодні ЄС стоїть перед найбільшим із часів свого створення викликом – показати внутрішню єдність і допомогти Греції. На практиці це означає, що багаті Німеччина, Франція й Нідерланди мають виявити солідарність із тими, хто потребує їх фінансової допомоги. Навряд чи це сподобається платникам податків цих країн, особливо зважаючи на нещодавно оприлюднений звіт про зростання німецької економіки лише на 0,1% у четвертому кварталі 2009 року. Своєю чергою, на саміт ЄС минулого тижня Велика Британія, яка й сама перебуває під тягарем зовнішніх боргів, дала зрозуміти, що обмежиться не більше ніж моральною підтримкою Греції. Не було представлено жодного конкретного плану допомоги й за підсумками нещодавньої зустрічі міністрів фінансів ЄС.

Нинішні проблеми в Єврозоні ввійдуть до підручників економіки прикладом того, що зна-

- ВВП (на особу), 2009 рік – \$30 304 (71-ме місце у світі)
- Зростання ВВП, 2008/2009 – 1,3%
- Середня місячна зарплата, 07 2009 року – \$1089
- Рівень безробіття, 2008 рік – 7,7%
- Очікувана тривалість життя – 80 років (жінки – 82, чоловіки – 77)
- Кількість населення – 11 306 183 особи

Баланс бюджетів* деяких країн Єврозони, % до ВВП

Конкурентоспроможність Греції
71-ше місце
у світі

Індекс розвитку людського потенціалу
25-те місце

чить запровадити єдину валюту без створення фінансового союзу й забезпечення вільного руху робочої сили. Попри небувалу політичну та економічну інтеграцію, ані ЄС, ані навіть Єврозона досі так і не стали об'єднаними штатами Європи. Йорг Радеке стверджує, що «ЄС повинен вирішити чи мати тісніший політичний і фінансовий союз, чи створити систему правил фінансової політики і знайти шляхи, як забезпечити їх дотримання». Нинішні проблеми Греції відкривають структурну нерівноважність Єврозони як монетарного союзу. За відсутності спільної для всіх країн ЄС фінансової політики марнотратство й некомпетентність одних національних урядів лягають тягарем на плечі інших. ■

Норвегія Hus

Автор:
**Жанна
Безп'ячук,**
Київ – Осло

Нus норвезькою означає «будинок», «дім». У Норвегії діють громадські будинки літератури, мистецтва, театру, спорту тощо. Такі хузи надзвичайно популярні серед норвежців. Тут усе обертається навколо предмета зацікавлення. Таке спілкування сприяє солідарності й соціальній довірі, кажуть норвежці. А ось на загальнонаціональному рівні роль такого солідаризатора відіграє розгалужена й напрочуд щедра соціальна система, що стала

брендом країни у світі. Сьогодні, однак, у Норвегії точаться гарячі дискусії щодо туманного майбутнього такої масивної системи соціального забезпечення.

РІВНІСТЬ ЯК ФІЛОСОФІЯ ЖИТТЯ

Залишитися без жодної соціальної підтримки в Норвегії фактично нереально незалежно від тривалості перебування в країні, робочого стажу та громадянства. Навіть якщо людина не захищена всеохопною Національною схе-

мою страхування (НСС), вона завжди може звернутися до органів місцевого самоврядування (330 муніципалітетів по всій країні), які за законом зобов'язані допомогти матеріально. Але такі випадки априорі рідкісні, тому що під парасольку згаданої НСС потрапляють не лише всі громадяни Норвегії, а й громадяни інших держав, які мешкають у країні. Розгалужена система різних додаткових пенсій і соцвиплат гарантує стерпні умови життя навіть тим, хто мігрував до Норвегії

Норвезька соціальна система пройшла випробування глобальною кризою, але її переосмислення неминуче в країні, населення якої старіє

вже в літньому віці й не прожив у країні 40 років. Саме стільки потрібно для нарахування базової пенсії. Такий підхід має прислужитися не лише вирівнюванню соціальних стандартів населення, а, зрештою, і практичному втіленню ідеї суспільства рівних. У норвезьких потягах немає першого й другого класів, урядовці ходять пішки й без охорони, вся система шкільної та університетської освіти безплатна. Хоча бідність як соціальний феномен у країні є, а на вулицях можна зу-

стріти жебраків. Це, щоправда, переважно румунські роми, які успішно зайняли вакантну в Норвегії соціальну нішу.

Самі норвежці визнають, що суспільство рівних не як утопічний концепт, а як емпіричний феномен, тобто щоденна реальність, було альтернативою тому загальному колапсу, що загрожував неререформованій і розшарованій країні після Другої світової війни. «Історія становлення норвезької соціальної моделі налічує понад сто років. Майже стільки

само й нашій незалежній державі (країна здобула незалежність від Швеції 1905 року. – Ред.). На певному етапі норвезькі політики зрозуміли: якщо вони не реформують соцполітики, люди просто повстануть. Крім того, самі працедавці, на яких покладався великий податковий тягар, визнали, що сильна держава добробуту (welfare state) економічно вигідна у довготерміновій перспективі», – розповідає експерт з економіки дослідного центру Civita Матільда Фастінг.

1970-ті роки, коли почали інтенсивно розробляти нафтові родовища на континентальному шельфі Північного моря, стали поворотним моментом. Нафтові гроші потекли у спеціально створений Державний пенсійний фонд Global, відомий у народі як нафтовий фонд (Oil Fund). Сам механізм фінансування соціальної системи виглядає так: податки, сплачені найманими працівниками (7,8% оподаткованого прибутку) й працедавцями (від 0% до 14,1%), доходи нафтового фонду та додаткове фінансування держави.

КОДЕКС ЩЕДРОСТІ

Діють кілька жорстких правил, без дотримання яких така система неминуче девальвує. Гроші, отримані від продажу нафти й газу і переказані на рахунки нафтового фонду, вкладаються в акції міжнародних та закордонних компаній. Загалом фонд є акціонером 7900 компаній у 46 країнах світу. На функціонування системи витрачаються дивіденди від цих акцій. При цьому діє правило чотирьох відсотків, тобто щороку саме така частка нафтодоларів має спрямовуватися на виплату пенсій та решту соцвиплат.

Решта – недоторканий капітал для майбутніх поколінь, які вже не матимуть таких багатих запасів вуглеводнів. На сьогодні Норвегія є п'ятим найбільшим експортером нафти і третім постачальником газу в світі. Але родовища вичерпуються, а калейдоскоп відкриттів нових покладів залишився в минулому. «Нинішня система покладається на гроші від експорту ресурсів, які не мають майбутнього. По-перше, вони просто вичерпуються. По-друге, Норвегія, як і інші розвинені країни,

Конкурентоспроможність країни

14-те місце
у світі

Індекс розвитку людського потенціалу

1-ше місце

дуже активно переймається проблемами охорони довкілля, ми прагнемо зменшити використання вуглеводнів, те саме робитимуть інші країни», – вважає Девід Хенсен, у минулому політик, християнський демократ, а нині експерт, один із критиків нинішньої соціальної політики.

Норвезькі експерти визнають, що правило чотирьох відсотків таки порушується, і нерідко. Популізм процвітає в будь-якій політиці. Перевитрачання грошей нафтового фонду, власне, допомогло Норвегії захистити свою економіку від глобальної рецесії. Країна уникла стрімкого зростання безробіття: у 2009 році воно становило 3,2% (активного працездатного населення), це один із найнижчих показників у Європі. Норвезький центробанк знизив плаваючу відсоткову ставку для кредитів, які надаються домогосподарствам, з 4,5% до 1,25%, що посприяло зростанню купівельної спроможності населення. Однак сьогодні Міністерство фінансів планує зменшити перевитрати капіталу нафтового фонду. Дуже цікаво слухати норвежців, як вони обґрунтовують важливість збереження та примноження цього капіталу: «Це потрібно для наступних поколінь, це наш обов'язок». І мовиться це, повірте, без зайвого дешевого пафосу та риторичного запалу.

СТАРІ ЛЮДИ

Крім правила чотирьох відсотків, для функціонування норвезької системи вкрай важливо підтримувати високий рівень зайнятості, причому щороку це буде ще актуальніше і ще нагальніше. У свій актив позитивних досягнень норвежці записують високі показники зайнятості жінок, які за своєю економічною активністю практично не поступаються чоловікам. Субсидовані державою дитсадки, збереження протягом року після народження дитини 100% зарплати матері та соцвиплати на кожну дитину до 18 років, а також спеціальні гнучкі робочі графіки – усе це посприяло емансипації жінок.

Нині в Норвегії впроваджують пенсійну реформу, що заохочуватиме пізніший вихід на пенсію. Наразі загальний вік і для жінок, і для чоловіків – 67 років.

«Реально ж у багатьох галузях люди мають право виходити на пенсію раніше – в середньому в 62 роки», – зазначає Девід Хенсен. За новою системою норвежці матимуть вибір: виходити на пенсію у віці від 62 до 75 років. Розмір пенсій жорстко прив'язуватиметься до доходів в останні роки економічної активності та тривалості робочого тижня.

Населення країни неухильно старішає. На сьогодні на кожного пенсіонера працює 2,5 норвежця, а вже у найближчі десятиліття, за песимістичними прогнозами, це співвідношення сягне пропорції 1 пенсіонер на 1,5 працівника. Незалежно від політичних поглядів та економічних уподобань практично всі норвезькі експерти одностайні в тому, що саме якість і кількість робочої сили визначатимуть майбуття щедрої норвезької welfare system. Навіть станом на 2007 рік нафтогазові доходи формували лише 7% національного доходу.

Після Другої світової війни в країні відбувся справжній бейббум. Зараз це поствоєнне покоління поступово виходить на пенсію. Між іншим, це саме ті люди, які й збудували нинішню соціальну систему й мають щонайлегітиміші права скористатися з усіх її переваг та можливостей. Перші повоєнні покоління ще називають скромні покоління (generations of modesty), вони вмлі заощаджувати і були дуже невимогливі до громадської системи послуг та охорони здоров'я. Натомість сучасні покоління добре усвідомлюють свої права і, маючи мінімальні проблеми зі здоров'ям, не лікуватимуться народними методами, як їхні дідуся й бабусі, а вимагатимуть відповідної допомоги від НСС.

ДЕМОТИВАЦІЯ

Окрім загальноєвропейської проблеми старіння населення, всебічно гуманна соціальна система приховує в собі небезпеку зниження стимулів для активної економічної діяльності. На практиці це означає, що, маючи щедрі соцвиплати у зв'язку з непрацездатністю, хворобою, безробіттям та соцвиплати на дітей до 18 років, потенційно працездатні норвежці не поспішають повертатися до робочих лав. Так, за офіційною статистикою, кожен

НАФТО-ДИВИДЕНДИ. Відкриття покладів вуглеводнів і становлення норвезької welfare state були синхронними процесами

п'ятий норвежець працездатного віку (вікова група 15–74 роки) не працює тимчасово чи постійно з огляду на проблеми зі здоров'ям, а 11% населення працездатного віку не працюють через інвалідність (для абсолютної більшості з них це позитивний статус).

Норвезькі консерватори та експерти, які з ними співпрацюють, вважають, що загалом welfare state дозволяє собі вже більше, ніж може реально виплачувати, а отже, масштаби цієї ще-

ФОТО: ЕРА

дрості у найближчому майбутньому потрібно зменшити. «Сьогодні в Норвегії обговорюється, як ми можемо мотивувати людей якнайшвидше повертатися до трудових ресурсів і не зловжити тими чи іншими соцвплатами. Якщо людина й має певну інвалідність чи хворобу, то вона може працювати неповний робочий день, виконувати якусь легшу роботу», – розповідає Олаф Твед, старший радник директорату праці й соціальної політики Адміністрації з праці та соціальної політики профільного міністерства Норвегії.

Ще одним новим викликом перед норвезькою системою є соціальна інтеграція іммігрантів. «Зранку, коли їду в метро на роботу, часом маю таке відчуття, ніби я в Пакистані», – розповідає мешканець Осло, який сам є трудовим мігрантом із Латвії. Околиці норвезької столиці за феєричною мішаниною рас, етносів і культур мало відрізняються від Лондона чи Амстердама. Більш ніж половина мігрантів із Сомалі не поспішають шукати роботу. У їхніх сім'ях переважно четверо-п'ятеро дітей. Отримуючи на кожну дитину

соціальну допомогу, батьки воліють радше залишатися вдома, ніж їти працювати.

На противагу критиці лунають голоси й на захист статус-кво: «Дивно, що багато хто активно виступає проти щедрої соціальної підтримки непрацездатних норвежців, адже ідея захисту кожного є фундаментальною для скандинавських соціальних систем. Так, ми маємо адаптуватися до нових реалій, проте в жодному разі не можемо відмовлятися від підходів, які ми розвинули», – переконаний професор економіки Університету Осло Калле Моєне. Він є одним із тих експертів, яких залучали до розробки сучасної моделі норвезької системи соціального захисту. «Політики й медіа перебільшують роль тих проблем, через які нам треба переглядати нашу соціальну політику. До речі, для такої держави, як Україна, сильна система соціального захисту теж є дуже актуальною. Головне, щоб вона вибудовувалася на реальному економічному зростанні, а не завдяки ситуативним популістським заходам», – підсумовує професор.

Розрив між рівнями зарплат (мінімальною та максимальною)

1:2
(у США, приміром, 1:5)

Середня зарплата жінок – 85% зарплати чоловіків

БЕЗ ТІНІ Й ІЗ ДОВІРОЮ

На запитання про залежність скандинавської системи соціального захисту від розміру країни Калле Моєне відповідає: «Безперечно, що менша країна, то легше побудувати в ній таку соціальну модель, як у Норвегії. Однак приклад Німеччини довів усьому світу, що це реалістичне завдання і для великої, внутрішньо гетерогенної країни». Експерти Civita вважають, що для такої моделі висока соціальна довіра є важливішою навіть за нафтові багатства країни.

«ДЛЯ ТАКОЇ ДЕРЖАВИ, ЯК УКРАЇНА, СИЛЬНА СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ Є ДУЖЕ АКТУАЛЬНОЮ. ГОЛОВНЕ, ЩОБ ВОНА ВИБУДОВУВАЛАСЯ НА РЕАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ, А НЕ ЗАВДЯКИ СИТУАТИВНИМ ПОПУЛІСТСЬКИМ ЗАХОДАМ»

Скандинавська соціальна система апоріорі не мислиться без виведення економіки з тіні. Дуже рідко можна побачити норвежця, який розраховується готівкою. Абсолютно всі й повсюдно послуговуються кредитками. І це не просто тенденція чи вибір на користь зручніших методів розрахунку. В Норвегії реалізується спеціальна програма з мінімізації готівкових розрахунків. Практично всі гроші циркулюють транспарентно у межах банківської системи. Крім того, країна в авангарді світових борців із офшорами. Це принципове питання для будь-якої цивілізованої країни для Норвегії є архіпринциповим, адже тут діє прогресивне оподаткування, тобто ставки прямих і непрямих податків залежать від рівня доходів фізичних та юридичних осіб. Що більший дохід, то більший податок. Мінімальний рівень оподаткування – 25% доходів. Максимальний – 53%.

При цьому на найближчий час планують нові заходи з вирівнювання доходів громадян, коли, приміром, податок на нерухомість для найбагатших буде підвищено, а деякі господарства, насамперед у сільській місцевості, будуть від нього звільнені. Вперше згадане вирівнювання доходів було здійснене цілеспрямовано ще на зорі розбудови норвезької соціальної системи: «Суспільство рівних починається зі скорочення розриву між мінімальною і максимальною зарплатнею. Норвегія досягла успіху в цій справі, бо працедавці та профспілки досягли між собою консенсусу. Це було дуже складно, але мало історичне значення. Ми розуміли, що це дуже важливо», – розповідає Калле Моєне.

Останні 30–40 років норвезької історії – це спроба створити такий великий, чепурно облаштований, комфортний національний Hus, у якому добре велося б кожному, в якому почуття солідарності домінувало б над егоїзмом, а рівність не була б декларативною. Хтось називає це соціалізмом, хтось – апоріорною утопією, хтось вважає, що за цим майбутнє. Принаймні самі норвежці соціальну щедрість своєї держави в період глобальної кризи оцінили ще більше. І головне – такий Hus передусім потребує хорошого господаря. ■

ЧОГО ХОЧЕ КРАЇНА

Записали:
Інна
Завгородня,
Роман
Кабачій

ФОТО: МАКС ЛЕВІН

Тиждень завершує спецпроект «Вибори-2010», розпочатий восени минулого року одночасно зі стартом передвиборчого марафону. Після першого і другого турів

ми запитали виборців із різних регіонів, чому вони голосували за того чи іншого кандидата. Опитування засвідчило: незалежно від того, за кого віддали свій голос українці, їхні очіку-

вання від нового президента подібні: верховенство права, стабілізація політичної ситуації, економічні реформи, справжня боротьба з корупцією, об'єднання країни.

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕРМЕНЬОВ

**ПРЕНДЕЦЬКІ Андрій (інженер мобільного зв'язку)
та Ірина (у декретній відпустці), доньки Ярослава і Мар'яна
м. Буча Київської обл.**

1 ТУР – ОЛЕГ ТЯГНИБОК
(на Київщині здобув 1,5% голосів, восьме місце)

2 ТУР – ЮЛІЯ ТИМОШЕНКО
(у Київській обл. отримала 70% голосів)

Ірина: У першому турі я довго вагалася, мала на вибір дві кандидатури. Вже у кабінці вирішила, за кого голосувати. Вважаю, що така політична сила, як «Свобода», має бути присутня у нашій політсфері. Звісно, розуміла, що Тягнибок не стане президентом, але вважала, що варто бути послідовним. Я читала його програму (і не лише його) й не зауважила там, як кажуть, фашизму. Його програма мене зацікавила. Не з кожним пунк-

том згідна, але проблеми, які він порушує, непокоять мене.

Андрій: Президент України має бути проукраїнським, національно свідомим, розвивати українські цінності – історію, мову, культуру – як в Україні, так і поза нею. На релігію не мав би дуже впливати, але зменшити експансію російських патріархів. Повинен провадити дружню політику з усіма сусідніми країнами – як із боку ЄС,

так і з боку СНД, із самого СНД давно слід вийти. Ми маємо самі розвиватися, представляти у світі український продукт – і матеріальний, і розумовий. Боюся, що Янукович презентуватиме східний напрям, фактично буде маріонеткою в руках російської влади, відпрацьовуватиме ті вкладення, які було зроблено у його президентську кампанію. Йдеться і про газотранспортну систему, шельфи на морі, Укрзалізницю, телекомунікації.

СВІЙ ГАВЕЛ

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕМЕНЬОВ

ПОЛІЩУКИ Володимир (інженер-будівельник) і Лариса, син Олександр м. Київ

1 ТУР – АНАТОЛІЙ ГРИЦЕНКО
(у столиці здобув 3,09% голосів, шосте місце)

2 ТУР – НЕ ГОЛОСУВАЛИ
(у Києві не прийшли на дільниці 32,83% виборців)

Володимир: Головне – це боротьба з корупцією, це справжня гідра. І хто б не прийшов у владу, буде під нею. Це не перевиховати, для цього треба закон – у тюрму пожиттєво. В економіці президент має розвивати малий бізнес, і більше виробництва, а не торгівлі.

За нового президента краще не буде, тільки гірше. При Януковичі буде вже

відпрацьована система: притиснуть, де треба, і все. Один одному лише навчилися ставити палки в колеса.

Гриценко був би ідеальним варіантом президента – військовий, серйозний, достойний, відповідальний. Він не демонстрував би «сильної руки», йому не дозволила б його освіта, він не та людина. Гриценко був на стажуванні в Америці, бачив цивілізованих людей,

їхню армію. В нас хіба армія? Що у нас, що в Росії – одна назва. Усе починається з нас самих, будьмо чесними. Я недавно прочитав, що демократії взагалі немає, що вона для них. А нам треба якщо не свій Бальцерович, то Гавел. Я так розумію, Гриценко хотів подивитися, скільки людей за такими ідеями піде. Партію треба на якихось людях робити, якщо встигне.

ПОТУЖНИЙ ВНУТРІШНІЙ РИНОК

**ТИМОЩУКИ Валерій (водій) та Ірина (підприємець),
їхні діти Назар і Настя
с. Оржів Рівненської обл.**

1 ТУР – ВОЛОДИМИР ЛИТВИН

(на Рівненщині набрав 7,06% голосів, п'яте місце)

2 ТУР – НЕ ПІДТРИМАЛИ ЖОДНОГО КАНДИДАТА

(на Рівненщині проти всіх проголосували 3,65% виборців)

Ірина: Президент передусім має дослухатися до народу, відчувати, що для наших громадян найважливіше, і передавати це все у Верховну Раду, а Кабмін – виконувати це. Для того щоб не ми просилися у європейську спільноту, а вона вважала за честь нас прийняти, маємо підняти внутрішній ринок. А його можна підняти тільки з найближчими сусідами,

слов'янами, близькими нам по духу і вихованню. Президент мав би демонструвати конструктивні підходи, які приведуть до змін. Законодавча і виконавча влада не мають бути такими паралізованими, якими вони є на сьогодні. Вони повинні бути дієвими і працювати на користь народу й економіки. Щоби люди могли далі спокійно і стабільно жити, ходити на ро-

боту, виховувати дітей і мати всі ті соціальні гарантії, що прописані в Конституції.

Зараз суспільство й економіка перебувають у важкому стані. Я порівнюю з розвитком Білорусі – вони розвивають і промисловість, і сільське господарство, ми маємо те саме зробити. І тому на селі голосували за Литвина.

СОЦІАЛЬНА ЗАХИЩЕНІСТЬ

ФОТО: ОЛЕКСАНДР САМОЙЛОВ

КАДНІКОВ Євген (пенсіонер, колишній підприємець), його невістка Анна та онука Ангеліна м. Сімферополь

- 1 ТУР – ПЕТРО СИМОНЕНКО**
(у Сімферополі набрав 4,5% голосів, четверте місце)
- 2 ТУР – ВІКТОР ЯНУКОВИЧ**
(здобув у Криму 78,24% голосів)

Євген: Сподіваюся, що врешті-решт буде вирішено питання російської мови. У Криму російська мова практично не має статусу офіційної, попри те що в Конституції АРК нібито трохи й має. Коли я був підприємцем, директором фірми, усі документи мусив вести українською, і це мені заважало працювати. Це ж не лише політичне питання, а й практичне. Це по-перше. По-друге, є люди, які брали участь у воєнних операціях на початку Великої

Вітчизняної, коли Червона армія відступала, а вони зі зброєю захищалися. Проте це не зараховано їм до трудового стажу. Мій батько захищав Севастополь від диверсійних груп ще з вересня 1939-го, і тому, я вважаю, це питання має бути вирішено на найвищому рівні. Зараз цих людей просто забули. Я очікую від нового президента просування у цій справі. Також під час війни було поранено багато дітей. За законом їх потрібно визнати інвалідами війни,

але місцева влада цих законів не приймає, і люди досі не можуть отримати документів. Люди, які мають заслуги перед Україною, були чемпіонами України, показували хороші спортивні результати на міжнародних змаганнях, повинні отримувати звання за особливі заслуги. Саме це питання Янукович обіцяє вирішити, тому що він ближчий до спорту. А третє питання – це пенсія, вона сьогодні неправильно нараховується.

РОЗВИТОК ГУМАНІТАРНОЇ СФЕРИ

ФОТО: КОСТЯНТИН СМОЛЯНИНОВ

ОЛЕЩУКИ Роман та Іванна (лікарі), їхні доньки Ганна, Ярина, Соломія м. Львів

1 ТУР – ВІКТОР ЮЩЕНКО

(у Львові переміг, здобувши понад 30% голосів)

2 ТУР – НЕ ПІДТРИМАЛИ ЖОДНОГО КАНДИДАТА

(на Львівщині таку позицію зайняло 4,15% виборців)

Роман: Президент має бути своєрідним прапором, який не соромно буде показати. Образ президента складається як із особистісного чинника, так і з владного, плюс геополітична ситуація. Перша справа президента – зберегти державу, Ющенкові це вдалося. По-друге, президент мав би підняти економіку, бо ми вже так далеко впали,

що нині останній час, коли можна щось виправити. І третє – розвивати надбання гуманітарної сфери. Якщо Янукович почне братися саме так, як декларує, то довго не протримається, він сам собі тим копає яму. Україна нормальною державою не може бути, поки наш народ не стане народом, а це станеться тоді, коли у нього в душі

буде те, що можна пам'ятати. Україна різноманітна – я буваю на Сході, всякі є люди. Я їх всіх східняків дуже люблю, дуже класні, але вони дуже зазомбовані. До цього часу нас ділять – колись по Збруч ділили, а тепер по Дніпро. Завжди нас протиставляли. Цей поділ нічого доброго не несе, людьми легко маніпулювати.

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕРНЬОВ

СИМОНЕНКИ Костянтин (журналіст) і його мати Віра Григорівна (пенсіонерка)

м. Київ

1 ТУР – АРСЕНІЙ ЯЦЕНЮК

(набрав у столиці 9% голосів, четверте місце)

2 ТУР – РОДИНА НЕ ГОЛОСУВАЛА, ХОЧА МАЛА НАМІР ГОЛОСУВАТИ ПРОТИ ВСІХ

(у Києві не підтримали жодного кандидата 8,05%)

Костянтин: В ідеалі президент має постійно вимагати від органів влади дотримання законодавства, щоб держава рухалася вперед. Він повинен подавати приклад і не піддаватися спокусам, які надає влада. Інші мають побачити, що він не краде і що це принципова позиція. Хотілося б, аби президент увів моду на виконання закону.

Ми дуже далекі від політики – я не ходжу на мітинги, не читаю програм, дивлюся, як людина поводить себе у житті. Яценюк вразив мене своїм конструктивом, позитивним, правильним настроєм. Це єдиний кандидат, який є для України кроком уперед, а не тупцюванням на місці або відступом назад. Мені не набагато більше років, ніж йому, тому я асоціюю його зі своїм по-

колінням. І те, що він говорить, мені зрозуміле і близьке. У Яценюка є близька мені думка – не потрібно вступати ні в які союзи. На моє переконання, ЄС – це квітка, що відцвіла, а Росія – об'єднання досить суперечливе. Україні просто треба жити своїм розумом – це головний меседж, який я почув від Яценюка. І це справді відповідає нашим переконанням.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ТИЧІНСЬКИЙ

БЕЛЬСЬКІ Станіслав (програміст) та Олена (викладач) м. Дніпропетровськ

1 ТУР – СЕРГІЙ ТІГІПКО

(у Дніпропетровську здобув від 31% до 36% голосів, посівши залежно від округу перше чи друге місце)

2 ТУР – ВІКТОР ЯНУКОВИЧ

(у Дніпропетровську переміг, набравши 62,7% голосів)

Станіслав: Будь-який президент має йти шляхом зміцнення державної влади, тому що такою хиткою і ні на що не здатною Українська держава, певно, ще ніколи не була. Водночас це не повинно відбуватися за рахунок свободи громадян, зокрема свободи ЗМІ. Домінантною політики має стати модернізація економіки, зараз вона виглядає тяжко хворою. Українській політиці не завадила б атмосфера взаємної терпимості й поваги

навіть у гострій конкурентній боротьбі. Потрібна також об'єднуюча ідеологія, у межах якої україномовні та російськомовні українці почувалися б комфортно. Мене підкуповують особисті професійні якості Тігіпка. Його програма включає передусім економічні реформи, відсутні або зведені до мінімуму спекуляції з модними і вже не надто модними політичними міфологемами: мовним питанням, вступом/невступом до НАТО

тощо. У другому турі ми традиційно підтримали Віктора Януковича, хоча й без ентузіазму.

Олена: Зараз найважливіше – освіта, бо вона перетворилася на формальність. Важливо не копіювати європейські методи й вимоги, а мати власну голову на плечах. З такими темпами падіння професійної грамотності нас нічого хорошого не чекає.

ПОСТУПАЛЬНІ РЕФОРМИ

ФОТО: ЄВГЕН КОТЕНКО

**ШУМЕЙ Ольга Михайлівна, Олександр (історик),
Ольга (митник) і Софія; БОСЮК Михайло і Тетяна, син Богдан
м. Херсон**

1 ТУР – ЮЛІЯ ТИМОШЕНКО

(у Херсоні набрала 22% голосів, друге місце)

2 ТУР – ЮЛІЯ ТИМОШЕНКО

(у Херсоні отримала 40% голосів, друге місце)

Олександр: Цьогорічні вибори президента відрізняються від попередніх. Попередні були щирі, цього-річні – менш щирі. Мало бути більше солідарності, передусім для Тимошенко. Дружина переконана, що настав час, коли жінка має навести порядок у домі. Країна – це як будинок, сім'я, велика оселя. Голосуючи за Тимошенко, очікували від неї посту-

пальної роботи, реформ. Тимошенко справді працювала під час кризи: не допустила дефолту, вибудувала відносини з МВФ.

За Януковича Україна знову стане перед зовнішньополітичною багатокторністю. Янукович не спроможний її не те що реалізувати, а навіть уявити. Він однолінійний. Тимошенко змогла б провести Україну через п'ять ключо-

вих років, утримати баланс у зовнішній політиці. Ющенко не вистачило ані харизми, ані команди. Я Юлі віддаю би ту заслугу, а не Ющенко, що посол Росії по приїзді в нашу країну звертається до нас українською. Сподіваюся, наступні вибори стануть виборами людини, яка очолить націю, діятиме за законами, виконуватиме свої зобов'язання перед народом.

СТАБІЛЬНІСТЬ

ФОТО: ОЛЕКСАНДР СТРИДАКО

**СТУКАНОВИ Євген Миколайович і Нінель Іванівна
(пенсіонери)
м. Донецьк**

1 ТУР – ВІКТОР ЯНУКОВИЧ

(на Донеччині отримав 76,04% голосів, перше місце)

2 ТУР – ВІКТОР ЯНУКОВИЧ

(у Донецькій області набрав 90,44% голосів, перше місце)

Євген: Очікую від президента передусім вирішення соціально-економічних проблем. Також я не прихильник махрового українського націоналізму й тенденційного, кон'юктурного висвітлення історичних подій. Я за те, щоб у майбутньому відбулися зміни в організації системи освіти – і середньої, і вищої. Зовнішнє тестування, яке насаджується штучно, – це перетворення людини на машину.

Команда Януковича здається мені чеснішою, кваліфікованішою і поряднішою за попередню. Мені подобається його витримка. Він не ганить свого опонента, більше обороняється, ніж іде в наступ. Крім того, я не вірю всім наклепам, які на нього сплюються. Як професіонала я його знав, ще коли він був губернатором області: тоді її розвиток суттєво поліпшився. Коли ж він став прем'єром

і вжив низку заходів, відчув стабільність. Я не думав, що завтра: чи поваляться у безодню ціни, чи зупиниться промисловість. Я був упевнений у завтрашньому дні майже так само, як і в роки неависної всім радянської влади. А те, що Янукович із Донбасу, для мене не вирішальне. Я вірю в те, що він насамперед піклується про країну і про регіони. Дружина мою позицію підтримує.

Війна і мир

Упівці й червоноармійці хоча й були по різні сторони барикад, проте нерідко виявляли приклади взаєморозуміння і навіть співпраці

ВИХОВНА РОЗМОВА
З ПОЛОНЕНИМ.
Фото 1949 року

Автор:
Олеся Ісаюк

У 1944 році ще не було видно кінця одній війні, а на Західній Україні вже розпочиналася друга. Червону армію зустріли не тільки німецька оборона, а й партизанські загони УПА. Перші серйозні сутички між УПА й армією, що наступала, сталися вже в січні 1944-го біля села Корчиця на Волині. Надалі Червона армія мусила постійно оборонятися від повстанських загонів у флангах і тилах – тільки в лютому 1944-го на самій лише Рівненщині загони «з лісу» напали на червоноармійців 154 рази. Червона армія втратила в цих сутичках 439 солдатів та офіцерів. Надалі траплялося по кілька сутічок на день: була весна – найкращий час для партизанів. Радянські військові у регіоні прибували постійно.

ПОЧАТОК ТРАГЕДІЇ

Повстанці не напрошувалися на великі «правильні» бої, що закінчилися б у найкращому разі розпорошенням відділів. Замість цього партизани шарпали частини на привалах, псували

шляхи, влаштовували засідки на командирів. Жертвою однієї з таких засідок став командувач 1-го Українського фронту генерал армії Ніколай Ватутін. Після цього терпець Червоної армії увірвався остаточно. Для боротьби з УПА виділили кавалерійську дивізію, підсилену броньованими автомобілями і танками. Навесні 1944 року ця дивізія прочісувала волинські ліси. Влітку 1944-го провели великі облави на Дрогобиччині.

Радянська влада поводитися, як і до війни: арештовувала, розстрілювала, вивозила. Проти підпілля пішли в хід прилюдні страти, штучні епідемії тифу, отрута. Повстанці в боргу не лишалися – представники влади не наважувалися на самоті ходити вулицями. Полковник Ілля Старинов навесні 1944 року оцінив ситуацію так: «Четверту війну воюю, а такої запеклої ворожості до радянської влади ще не бачив ніде». Водночас безіменний червоноармієць писав додому: «В мене відчуття, що земля горить під ногами. У кожній жінці й дитині я бачу ворога».

Трагізм ситуації полягав у тому, що воювати повстанцям довелося з такими самими українцями, як і вони самі. Тільки у військах Першого Українського фронту воювало 200 тис. українців, Другого – 66 тис., Третього – 140 тис.

ВІЙНА СТАЄ ДИВНОЮ

Проте ця війна дуже швидко набула дивних рис. Уже влітку 1944-го командувач 8-ї Повітряної армії Василь Жданов скаржився на пасивність і недбалість армійців у діях проти повстанців. Політпрацівники фіксували такі інструкції командирів бійцям: «Якщо побачите повстанців, а вони на вас не нападуть, не стріляйте в них, бо вони на фронтників не нападають. Стріляти, тільки якщо вони на вас нападуть». Проїжджаючи селами, червоноармійці, бувало, скидали скриньки з набоями з возів чи вантажівок з напуттям: «Ти знаєш, що с етім сделать» – або тихо «забували» зброю в сільських хатах.

Восени 1945-го на Ярославщині (Закерзоння) офіцери з військової командатури запропонували місцевим повстанцям переговори про співпрацю. Незрозуміло, в чому та співпраця мала б полягати, оскільки німців у регіоні вже давно не було, але сам факт говорить за себе. Навіть якщо це була провокація, то слід пам'ятати, що провокатори підробляють ситуації, а не вигадують їх. Упівці характеризували ситуацію так: «Частини ЧА займали позиції з очевидним заціпенням, вночі «не бачили» і дозволяли без будь-яких боїв переходити відділам УПА, що виривалися з оточення поміж застави кільця ЧА і шойно ранком здобували порожній ліс». Під час облави в серпні 1946-го на Сколівщині червоноармійці «головним сміхом і перекличками в лісі більше шкодили облаві, ніж допомагали». Є свідчення про

протести поміж червоноармійців проти використання їх в облавах.

Повстанець «Соля» згадував, як під час облави на Домініканський ліс на Львівщині червоноармієць натрапив на хворого повстанця «Богуна», який намагався відірватися від переслідування. Попри очікування, він тихо пройшов повз «ворога», сказавши тільки: «Не бійся, брате! Я не вб'ю тебе, я теж українець», – і рушив далі в ліс. У серпні 1945-го біля села Невочин під Богородчанами зустрілися два загони: УПА і Червоної армії. Червоноармійці розповіли повстанцям, де розташовані відділи НКВС, а на прощання порадили «ворогам» «бити тих сволочів». У тому ж таки серпні 1945-го повстанці з сотні імені Івана Богуна обстріляли колону червоноармійців. Бійці вислали до противника парламентаря з вимогою залишити село, де планували постій їхньої частини, обіцяючи на томість не чіпати населення. Обидві сторони слова дотримали.

А за місяць до того червоноармійці й повстанці мирно поділили між собою село Підпечари на Івано-Франківщині. Волею випадку там одночасно заквартирували сотня «Дзвони» та відділ Червоної армії. Стосунки склалися майже сусідські, принаймні повстанці щедро обдарували своїх сусідів пропагандистською літературою. Часом доходило до відкритих сутичок між червоноармійцями та чекістами. Під час облави в селі Чорні Ослави на Покутті в травні 1945-го командир 271-ї стрілецької дивізії звільнив 80 арештованих. Чекістів, звісно, це обурило, і тоді червоноармійці їх просто відлущували. Командир армійської частини був підпорядкований полковникові-чекістові, організаторові облави. А в липні 1946-го на Дрогобиччині кінний відділ червоноармійців пропустив повстанський відділ, що відступав. Пояснення звучало просто: «З повстанцями ми не воюємо».

1944-й став роком великого напливу червоноармійців до лісової армії. За словами сучасного дослідника Сергія Ткаченка, в документах «зафіксовано численні випадки переходу на бік УПА червоноармійців-українців, та й не тільки українців». Закінчення війни ситуацію не змінило.

У серпні 1945-го до лісових хлопців у районі села Рогізно біля Яворова прийшли 28 козаків із Кубані, а на Волині в той самий час до командира Дубового прийшли півсотні бійців зі 102-ї стрілецької дивізії. Хлопці поставилися до справи відповідально – з'явилися зі зброєю та запасом амуніції. Такі випадки були непоодинокими. За спогадами Левка Лук'яненка, ще в 1950-му військові ешелони з Австрії та Німеччини через Західну Україну проганяли без зупинки – перестраховувалися. А в 1945–1946 роках армійські частини постаралися якнайшвидше вивести з партизанських країв, оскільки бажання воювати з повстанцями особовий склад не виявляв. Червону армію замінили «внутрішні війська» НКВС. У ці частини добирали тих, хто не був на війні.

ТОЛЕРОВАНА ВОРОЖНЕЧА

Полонених червоноармійців повстанці часто відпускали, провівши з ними пропагандистські розмови. У березні 1944-го повстанці відпустили з полону десятьох осіб. Аналогічно вчинили зі старшиною 13-ї армії Голубевим. Боєць УПА Роман Петренко згадував, що захоплених у полон восени 1945-го червоноармійців – лейтенанта і двох солдатів – нагодували, потримали певний час і після того звільнили. І вони не були поодинокими щасливчиками – для УПА людяність щодо полонених була системою. З «паперового» боку поведінку з полоненими регулювала окрема інструкція (видаана 5 серпня 1944 року, повторна редакція 26 квітня 1946-го) Головного командування УПА. З полоненими мали поводитися коректно, розпитувати ввічливо, не допускати жодних нетактовностей, годувати, надавати відпочинок і в разі потреби лікувати. Це при тому, що гострий дефіцит ліків був проблемою для «лісових хлопців» завжди.

У СРСР же милосердя до противника не толерувалося. Той, хто наважувався проявити людяність до бранця, ризикував потрапити якщо не до рук НКВС, то до штрафбату. Попри таку ситуацію, поміж червоноармійців знайшлося достатньо людей, які не боялися ризику. Іван Матійцьо згадував, як йому, тоді полоненому повстанцеві, конвоїр-чер-

ГАЛИНА КУЗЬМЕНКО, «НАДЯ», (1922–2000). Родом з Чернігівщини. Працювала в осередку пропаганди УПА

воноармієць подарував теплу, хоч і стару, куртку. Під час ночівель на холодному бетоні в підвалах «органів» така річ була просто неоціненна. Якийсь невідомий сержант ЧА ділився з бранцями куривом, їжею та новинами «з волі». Медсестра Українського Червоного хреста Марія Левицька згадувала, як її після чергового допиту «з пристрасієм» пригощали юшкою вояки-червоноармійці. Підпільникові Косареви радянський сержант улаштував навіть зустріч зі зв'язковою.

Попри «толеровану ворожнечу» між УПА і Червоною армією, війна тривала. Червона армія залишалася армією держави, що була після німців головним противником повстанців. Тому кількість червоноармійців, загиблих від повстанських куль і навпаки, буде принаймні не менше, ніж тих, для кого зустріч із протилежною стороною завершилася добре. Але марно влітку 1945-го червоноармійські частини виводили з Галичини пожежними темпами. З військового погляду ситуація була підтвердженням аксіоми: регулярна армія для війни з партизанами непридатна. В кінцевому підсумку повстанський рух придушували силами військ НКВС.

До останніх червоноармійців теплий почуттів не мали. Було

ЧЕРВОНОАРМІЙЦІ РОЗПОВІЛИ, ДЕ РОЗТАШОВАНІ ВІДДІЛИ НКВС, І ПОРАДИЛИ «ВОРОГАМ» «БИТИ ТИХ СВОЛОЧІВ»

чого – від куль «заградотрядов» червоноармійців загинуло не менше, ніж від німецьких танків. Тож не дивно, що коли чекісти спробували «припрягти» фронтовиків до своїх операцій, ті не поспішали з допомогою. Навпаки, чимало з них у душі були раді, що на чекістів знайшлася управа. Сам факт спроби людського співіснування повстанців і червоноармійців був поразкою радянської системи. Радянська пропаганда не шкодувала сил, щоб змалювати повстанців у якнайтемніших кольорах. Та тільки-но Червона армія зустрілася з живими повстанцями, пропаганда перестала діяти – такий сильний був контраст. ■

Родом з УНР

Чимало учасників визвольного руху 1940–1950 років пройшли вишкіл у військах Петлюри і Тютюнника. Поміж них – підполковник Іван Ремболович

Автор:
**Ярослав
Тинченко**

Історична спадковість традицій – важлива і невід’ємна ознака будь-якої нації. Для збуреного народу в Україні наприкінці 1980-х – початку 1990-х років такими носіями традицій національної боротьби були дисиденти. Своєю чергою, вони багато що запозичили від учасників національного підпілля 1940–1950-х. Що ж до діячів ОУН та УПА, для них носіями традицій були учасники Визвольної війни 1917–1921 років, які, не зважаючи на вік та фізичний стан, охоче приставали до українських партизанських з’єднань. Достатньо назвати вже широковідомих полковників Армії УНР Леоніда Ступницького та Івана Литвиненка, які обіймали у складі УПА командні посади. Унікальну долю мав і підполковник Армії УНР Іван Ремболович, якого товариші двічі вважали загиблим – у 1921-му та 1944-му, але він виживав, одужував і знову повертався до боротьби.

ПЕТЛЮРІВЕЦЬ

Іван Семенович Ремболович народився 1897 року в Городні на Чернігівщині. Встиг закінчити вище початкове училище, коли почалася Перша світова війна. Юнак вступив добровольцем до російської армії, закінчив саперні курси, а незабаром Віленське військове училище в Полтаві. Коли в Росії сталася Лютнева революція, 20-річний поручик Ремболович пристав до українського військового руху і взяв участь в українізації своєї військової частини. У грудні 1917 року він повернувся додому, де незабаром вступив до Городнянської сотні Вільного козацтва військ Центральної ради.

Подальші щаблі військової кар’єри Івана Ремболовича у складі українських військ уклалися в такий ряд: у жовтні

1918-го – травні 1919-го він був командиром штабової сотні Окремої запорізької бригади, потім – начальником зв’язку Запорізького корпусу Армії УНР. У листопаді 1919 року захворів на тиф, а відтак був змушений евакуюватися на польську територію. Тут навесні 1920-го вступив до 6-ї Січової дивізії, звідки згодом був переведений на відповідальну посаду начальника зв’язку штабу Армії УНР. Незабаром Івана Ремболовича підвищили до рангу підполковника.

Працюючи у штабі української армії, Ремболович був безпосереднім учасником планування та проведення воєнних операцій проти радянських військ протягом літа – осені 1920 року. Але в боротьбі з Червоною армією українські війська зазнали поразки і 21 листопада 1920-го були змушені відступити на польську територію. Армія УНР була роззброєна та інтернована у кількох польських містечках. Марудне життя у таборах інтернованих швидко набридло активним, ідейним людям. Вони прагнули рішучих дій. Одним із них був командир 4-ї Київської дивізії Армії УНР Юрко Тютюнник. За домовленістю з поляками та за згодою Головного отамана УНР Симона Петлюри він почав готувати повстанський похід на радянську Україну. Кілька загонів вояків Армії УНР мали прорватися крізь радянський кордон і швидко вирушити у напрямку Києва, піднімаючи по дорозі селян.

У жовтні 1921 року з-поміж інтернованих українських вояків почали набирати добровольців начебто для рубки лісу на Волині. Фактично йшлося про таємне перекинення охочих взяти участь у поході Юрка Тютюнника. До роботи на Волині зголосилися і добровольці з-поміж працівни-

ків штабу Армії УНР на чолі з підполковником Ремболовичем. Вранці 19 жовтня 1921 року група Івана Ремболовича прибула на станцію Костопіль, де ввійшла до розпорядження Партизансько-повстанського штабу Юрка Тютюнника. Загалом у Костополі зібралося близько тисячі добровольців. Більшість вояків були об’єднані у Київську дивізію, начальником оперативного відділу штабу якої Тютюнник призначив Ремболовича.

ЗИМОВИЙ ПОХІД

У ніч із 3 на 4 листопада 1921 року повстанська група перетнула польсько-радянський кордон, несподівано напала на кілька червоних частин і майже без пострілу обеззброїла їх. Так вояки здобули зброю, патрони та

29 січня
2010
року

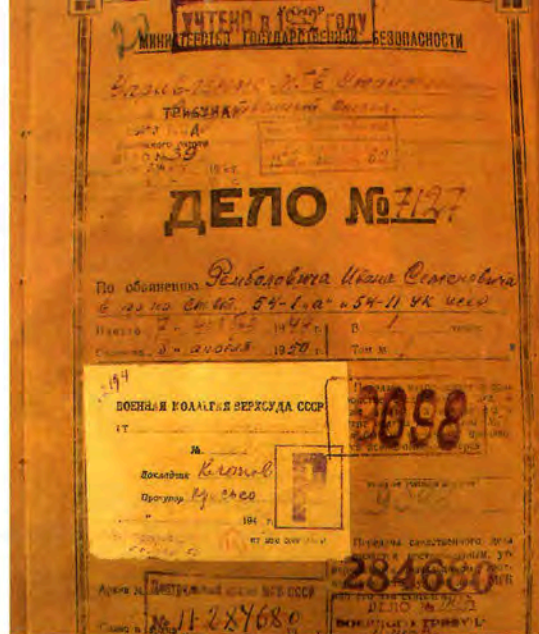
Президент
України Віктор
Ющенко
підписав указ,
за яким воїни армії
УНР і вояки УПА
визнаються
учасниками
боротьби
за незалежність
України

ІВАН РЕМБОЛОВИЧ З РОДИНОЮ.
Дружина Ванда, сини Богдан і Юрко.
Фото початку 1930-х років

коней. Українські частини досить швидко дійшли до станції Коростень, на якій перебували чисельні радянські війська. Попри значну перевагу ворога, малу кількість патронів, кулеметів та цілковиту відсутність гармат, командири групи Тютюнника рвалися в бій. Вони сподівалися, що в результаті відчайдушної атаки захоплять Коростень, а відтак здобудуть ще більше зброї та знайдуть там багато добровольців. І, що найважливіше, перемога у Коростені значно зміцнить дух українських бійців та додасть селянам віри у повстанців.

Підполковник Ремболович очолив одну з груп. Йому вдалося увірватися на станцію, дійти до в'язниці й звільнити захоплених чекістами українських селян. Але до Коростеня вже прямували ра-

дянські підкріплення і панцирний потяг. Повстанцям довелося відступити. Перегрупувавшись під Коростенем, вони збиралися знову кинути в бій. Генерал Тютюнник відмовився ризикувати і наказав продовжити марш, оминаючи Коростень. У подальші дні група Тютюнника з боями просувалася селами, сподіваючись з'єднатися з іншою партизанською частиною підполковника Сергія Чорного. В одному з боїв Ремболовича було поранено в ногу, тому він уже не міг брати активну участь у поході й пересувався в обозі – на санях. Через відсутність зв'язку з Чорним обидві групи фатальним чином розминулися.

Близько 11-ї години ранку 17 листопада генерал Тютюнник наказав своїй групі вирушити у напрямку села Великі Миньки. Коли група почала рух, з усіх боків її атакувала кавалерійська дивізія Григорія Котовського. Стояв тріскучий мороз, кулемети заклинило, тому українські вояки мали змогу відбиватися лише з рушниць. Тютюнник, побачивши, що його справа програна, почав верхи тікати. Вслід за ним поскакали інші поодинокі вершники та обоз із пораненими. Частині учасників походу (трохи більш ніж 120 осіб) вдалося вирватися з оточення. Решта, зокрема й підполковник Ремболович, потрапили в полон.

Полонених червоноармійців роздягнули і замкнули у сільській церкві. Про подальші події сам Ремболович згодом згадував: «Близько 18-ї години до нас прийшло кілька одягнених поцивільному осіб, а за ними –

ОСОБОВА СПРАВА.
За вироком цієї справи Ремболовича розстріляно в 1950 році у Станіславові (тепер Івано-Франківськ)

ХРЕСТ «БАЗАР». Запроваджений для учасників Зимового походу. З колекції Олександра Мельника

кілька червоних старшин. Один із них, як виявилось потім, голова комісії, почав чистою українською мовою ляяти нас бандитами, головорізами тощо. Скінчивши лайку, він почав випитувати, чи немає поміж нас когось із командного складу. Діставши негативну відповідь, голова комісії став знову страшенно лягтися.

– А хто ж із вас Ремболович, ваш полковник? Чи по-вашому він не належить до командного складу? А на Коростень хто надавав?

Один із козаків відповів йому, що мене забито, але комісія мала вже відомості, що я знаходжуся серед поранених, і голова комісії знову звернувся до нас із запитанням, хто з нас Ремболович.

Підполковник Х. (не хочу називати його прізвища, бо, може, він ще живий, оскільки його прізвища немає серед розстріляних), що лежав поруч зі мною,

«ОДИН ІЗ БІЛЬШОВИКІВ ПОЧАВ ЧИСТОЮ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ЛЯТИ НАС БАНДИТАМИ, ГОЛОВОРІЗАМИ»

шепнув мені на вухо, щоб я втік, бо мене розстріляють.

Легко це сказати, а як утекти? Але, як бачить читач, я втік і то на очах усієї комісії й кількох вартових червоноармійців. Вставши з підлоги й удаючи, що можу ступати лише однією ногою, я, тримаючись за стінки, підійшов до дверей. Вартовий червоноармієць стояв посередині

помешкання й не пішов за мною, та й кому ж могло спасти на думку, що людина боса, в одній спідній сорочці при 18 ступенях морозу може втекти та ще й із перебитою ногою. Коли вийшов я на подвір'я, то впав у сніг і поповз до саду, а звідти до недалекого лісу, де, піднявшись на ноги, пішов просто перед собою».

Підполковнику Ремболовичу вдалося дістатися до найближчого села, де місцеві мешканці його зігріли, одягнули і надали медичну допомогу. Це сталося ввечері 20 листопада 1921 року. А на ранок наступного дня більшість полонених із групи Тютюника у кількості 360 осіб було страчено у містечку Базар.

У НАЦІОНАЛЬНОМУ ПІДПІЛЛІ
Одужавши, Ремболович повернувся до Польщі, в табір Каліш. У 1924 році, після ліквідації таборів, підполковник влаштувався електромонтером і працював на різних підприємствах міст Петраково, Мінськ Мазовецький, а з 1931-го – у Варшаві, де його за-

стала Друга світова війна. У той час він був активним членом Українського допомогового комітету, у якого періодично виникали конфлікти з німецькою окупаційною адміністрацією. Один із таких конфліктів закінчився майже річним ув'язненням Ремболовича. Звільнившись наприкінці 1942 року, він отримав від керівництва комітету (який у той час фактично виконував функції уряду УНР в еміграції) наказ виїхати до Західної України.

У лютому 1943-го Іван Ремболович прибув до села Дебеславці Коломийського повіту, де ввійшов у контакт з організаторами Української повстанської армії. Влітку – восени 1943-го він відбив спеціальні саперні курси у місті Піковиці під Прагою, після чого йому було присвоєно звання капітана німецької армії та відправлено до дивізії військ СС «Галичина». Ремболович займався організацією саперного батальйону дивізії, а потім був командиром однієї з його рот. У липні 1944 року взяв участь у битві під Бродами, під час якої був важко поранений у ногу. Істориографи дивізії «Галичина» стверджують, що Ремболович особисто очолив контратаку саперного батальйону проти радянських військ, що дало змогу решткам дивізії вирватися з оточення.

Ремболович, спілваючи кров'ю, залишився на полі бою, його підібрали місцеві селяни, які надали йому першу допомогу, перевезли до монастиря у містечку Угнів. Тут Ремболовича намагалися лікувати ченці. Але рана виявилася занадто важкою: коліно на лівій нозі було буквально потрошене. Відтак підполковника довелося везти до зайнятого радянськими військами Львова. Ремболовича під вигаданим прі-

листопада він виписався зі шпиталю й поїхав до Якторівського монастиря. Тут Ремболович виготовив собі документи на ім'я Миколи Гаратюка. Водночас поновив свої контакти з УПА.

З вересня 1946-го по вересень 1948-го Ремболович переховувався у селі Воскресенці Коломийського району. У цей час він підтримував стосунки з місцевим керівництвом ОУН та командирами УПА, систематично одержував від них фінансову та майнову допомогу. Істориографи УПА припускають, що Ремболович надавав командирам та бійцям УПА фахові консультації з різних галузей і брав участь у плануваннях бойових операцій.

7 листопада 1949-го Ремболовича заарештували в селі Космач. Під час обшуку в нього вилучили кілька документів та збірник спогадів «Базар», присвячений походу 1921 року. На допитах Ремболович тримався гідно, свою участь в ОУН та УПА категорично заперечував, на запитання про різних людей зазвичай відповідав: «не пам'ятаю», «прізвища не знаю», «не бачив». Оперативникам не вдалося вибити з підполковника даних про жодну людину, причетну до руху спротиву. 17 травня 1950 року Ремболовича засудили до страти. Вирок було виконано 8 вересня 1950-го.

Досі невідома справжня доля дітей Івана Ремболовича. Сам він під час допитів стверджував, що його старший син Богдан (1926 року народження) начебто був мобілізований німцями, але 1944-го дезертирував, був схоплений і страчений (в іншому місці підполковник, заперечуючи сам себе, казав, що про долю Богдана нічого не знає). Середній Юрій (1928 р. н.), за словами Ремболовича, помер ще в дитинстві, а молодший Марко (1933 р. н.) був із батьком до моменту його арешту. Куди подівся Марко Ремболович після страти батька, залишається загадкою. Так само суперечать твердження Ремболовича і спогадам дивізіонників, які згадували про двох синів підполковника у битві під Бродами.

Попри численні гучні заяви президента Віктора Ющенка, підполковника Івана Ремболовича, як і інших учасників Визвольної боротьби у складі УПА, досі офіційно не реабілітовано. ■

У ВИРІ
ВИЗВОЛЬНИХ
ЗМАГАНЬ.
Іван Ремболович
на початку
1920-х років

**ПІД ЧАС ОБШУКУ
У ІВАНА ВИЛУЧИЛИ
ЗБІРНИК СПОГАДІВ «БАЗАР»,
ПРИСВЯЧЕНИЙ ПОХОДУ
1921 РОКУ**

звичем розмістили у госпіталі й лікували як цивільну особу, що випадково постраждала під час бойових дій. Ліву ногу довелося відтяти вище коліна. У середині

Доброго ранку,
УКРАЇНО!

www.eratv.com.ua

з **Олеєю Вознесенською**

з 6:00 - 9:00 ранку

Ліцензія Серія НРН: 2520 від 3 квітня 2006 року видана Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення.

Керівник підрозділу
по наданню послуг оренди, продажу
та встановлення аудіо/відео обладнання

Шукаємо

продуктивних фахівців

в області
видавництва та передплати

для роботи в
перспективному проекті

Якщо у Вас є
досягнення,
які вказують, що Ви
здобуваєте результати
на посаді
організатора продажів
і надання технічних послуг,

то надсилайте їх на електронну
адресу: te@presscom.kiev.ua

Чекаємо Ваших пропозицій на електронну
адресу: media@bestinvest.com.ua

Глухоніма література

Кого з українських письменників перекладають, знають і читають у Європі

Автор:
Іван Рябчій

До таких європейських держав, як Ісландія, Ірландія, Чехія і Португалія – тобто невеликих за населенням і територією і без значних геополітично-економічних переваг на теренах ЄС – цікавість у міжнародній спільноті ніколи не слабеє. Кожна з них має установлене «культурне обличчя» – результат послідовної праці зі здійснення довготермінових програм. Натомість обличчя України багато в чому діаметрально протилежне Європі. У нас практично відсутні культурні фундації, котрі сприяють перекладам європейськими мовами, а про державні програми можна лише мріяти. Відтак вітчизняна літературна промоція нагадує спорадичний процес, де все тримається на особистих контактах, діаспорних й університетських зв'язках та ентузіазмі іноземних перекладачів.

«Української діаспори у Франції майже немає. Тієї культурної роботи, яку веде посольство, для нормальної пропаганди теж недостатньо. З іншого боку, українською культурою тут ніхто особливо й не цікавиться. Україну середньостатистичний француз бачить як проблемну державу, що загубилася десь поміж Польщею й Росією. Культурною силою українців у Франції аж ніяк не вважають». Такі доволі неприємні слова довелося почути від моєї колишньої студентки, нині журналістки, що вже п'ять років мешкає в Парижі, Катерини Лободенко-Сенані. «На жаль, це саме той випадок, коли економіка дорівнює культурі. Україну розглядають як країну бідну, а «бідна» – значить «некультурна», – каже далі Катерина. Чи можна їй щось заперечити? Справді, до бідних у Західній Європі ставляться зверхньо – причому під категорію злиднів підпа-

дають не конкретні особи, а цілі держави, народи й нації.

Про культурну політику Української держави за кордоном мовлено багато. Але таке враження, ніби критику ніхто не чує. Говорять начебто до глухих. Досі експорт культурного іміджу України тримається на свого роду «балансі минулого» та на розкручених «зірках». Щодо останніх, то маються на увазі не лише естрадні виконавці, а й деякі письменники. Ті нечисленні перекладачі, які доносять до закордонного читача твори Юрія Андруховича, Андрія Куркова, Сергія Жадана, Любка Дереша й Марії Матіос, діють на власний розсуд, без грантово-фінансової підтримки України. Тому звинувачувати їх у тому, що не перекладені Володимир Дрозд, Микола Вінграновський, Євген Пашковський та ще з десяток чудових авторів, що в зацінці залишається література діаспори – не можна. Опікуватися тим, кого перекладають за кордоном, мусить передусім держава. Цікавий тут досвід тієї ж Франції. Хто входить до списку, рекомендованого амбасадою Франції до перекладу за програмою «Скворода» творів французьких літераторів українською? Аж ніяк не модні письменники. На мою пропозицію висунути на здобуття видавництва субсидії роман Максима Шаттана культурний аташе Анна Дюрюфле цілком слушно відповіла: «Це автор комерційний і успішний, ми таких не підтримуємо, бо вважаємо, що видавець і так може на ньому заробити» (справді, накладди лише одного роману «Аркани хаосу» 2007 року сягнули у Франції позначки в півмільйона примірників).

А кого з українських письменників перекладають і видають за кордоном? Найпопулярніших, звісно. Зрозуміти видавців можна. Та коли з'явиться нарешті програма державної, бюджетної підтримки перекладів українських

авторів іноземними мовами, до списку в першу чергу повинні потрапити класики (визначення, хто ж такі ті «класики», повинна дати серйозна наукова установа, аби не потрапили до цього шереху графомани), по-друге – всі ті, кого забороняли за радянської доби, по-третє – діаспоряни (список ма-

ють укладати діаспорні об'єднання за кордоном, а не наша ангажована професура), по-четверте – історична романістика, і вже потім – сучасні автори. Хоча, звісно, кожен перекладач матиме можливість обрати близький до себе текст і подати свій проєкт на конкурс (так функціонує чимало міжнародних програм сприяння видавничій справі).

КОБЗАР-ПРОМОУТЕР

У літературних колах Європи наші класики більш-менш відомі. Перекладачка з Хорватії Босилька Брлечич добре знає Тараса Шевченка й Івана Франка. Але вона перекладає з французької, а ось українську літературу до хорватів доносять колишній посол в Україні Джуро Відмарович та поет Фікрет Цацан. Зрозуміло, непогано знають нашу літературу в сусідній Білорусі. Перекладач Міхась Кенька назвав імена Тараса Шевченка, Лесі Українки (яка мешкала в Мінську), Івана Франка, Олеса Гончара, Михайла Стельмаха, Андрія Малишка, Івана Котляревського, Остапа Вишні – «до того ж у перекладах не лише білоруською, а й російською мовами». На філфаці Білоруського держуніверситету діє кабінет української мови та літератури, створений за допомогою українського посольства. І знову ж таки, за твердженням пана Міхася, в останні 10–15 років перекладають мало. Нещодавно з'явилися переклади «нововідкритого» Антонича. В музеї білоруського класика Максима Богдановича відбувся присвячений Антоничеві вечір. «Почитати з української є що, було б бажання, – каже пан Кенька. – Багато хто й українську знає, тож можуть і в оригіналі читати, і в інтернеті».

Добре обізнані з українською літературою й болгари. Як свідчить письменниця Анна Багряна, яка певний час жила в Болгарії та перекладала тамтешніх поетів, старше покоління знає Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесю Українку, Павла Загребельного, Івана Драча, Дмитра Павличка. Три останні імені, без сумніву, пов'язані з так званою міцною болгарсько-радянською дружбаю. Зараз Анна мешкає в Македонії. Хоча в центрі Скоп'є стоїть пам'ятник Кобзареві, македонці менш обізнані з українською класикою, ніж болгари.

Із сучасних письменників за кордоном найчастіше перекладають книжки Андрія Куркова, Юрія Андруховича, Оксани Забужко, Сергія Жадана, Любка Дереша, Тараса Прохаська

ПОРАДИ ПИСЬМЕННИКІВ ЩОДО ЗБІЛЬШЕННЯ ПЕРЕКЛАДІВ *

* проєкт «Наші за кордоном» сайту «ЛітАкцент»

Юрій Іздрик: «Потрібно, щоб держава (чи відповідні інституції) фінансували переклади української літератури. Також бажано, щоб на найважливіші книжкові форуми відряджалися не вишиванковотанцювальні десанти, а бодай же найцікавіші автори та літературознавці»

Проте 2008 року вийшов переклад «Жовтого князя» Василя Барки. Зробила його перекладачка Віра Чорний-Мешкова. «Якби не ця людина, – зазначає Анна Багряна, – можливо, в сучасній Македонії ніхто б узагалі не знав про українську літературу. Вона перекладає дуже багато творів наших авторів – і поетів, і прозаїків, до того ж не «попсові», а серйозні тексти».

«Правду кажучи, Україна в нас досі terra incognita...», – зізнається перекладач-уторець Габор Кьорнер. Він чи не єдиний в Угорщині працює з українською літературою. Пан Кьорнер жодного українського кореня не має. Як полоніст досить багато подорожував Україною і з часом зацікавився нашою культурою. Мову вивчав на факультеті славистики Будапештського університету, потім півроку у Львові. З легкої руки Габора Кьорнера угорською мовою побачили світ чотири томи текстів Юрія Андруховича, твори Оксани Забужко, Любка Дереша, Сергія Жадана. Чи його хтось підтримує? Ні. «Сучасна українська література не розкритичена, бо розкручувати нікому», – сумує Катерина Лободенко. Ба гірше – Україну й далі плутають із Росією. Чітку різницю між Києвом і Москвою усвідомлюють хіба колишні сусіди по соцтабору та ще німці. «Особливої різниці між російською й українською культурами французи не бачать. Вони цікавляться переважно Америкою, Канадою і, менше, сусідами по Західній Європі», – розповідає Катерина. Французи люблять усе, що виходить із обох Америк, а також прискіпливо стежать за новинками азійського походження. »

ЦІНА ПЕРЕКЛАДУ

Дослідження, проведене Європейським центром асоціацій художнього перекладу (Centre européen des associations des traducteurs littéraires) у 2008 році показало, що найвищі заробітки (за 1800 знаків із проміжками) мають перекладачі Бельгії (€26–36), Франції (€22–36), Ірландії (€29–35), Великої Британії (€27–35), Норвегії (€31), Швеції (€23–31), Швейцарії (€24–30). Ідеться про найнижчий і найвищий показники. Трохи гірше оцінюють роботу перекладачів у Німеччині (€14–28), Австрії (€17–26), Данії (€14–19). Ще нижчі заробітки в Хорватії і Словаччині (€5–12). А що в Україні? А в Україні навіть €5 за сторінку – великий успіх (це «стеля» для найбільших і найзаможніших вітчизняних видавництв); причому за програмою «Сковорода» французи дають лише \$3,5 за сторінку). Тут ми нікого не випереджаємо – лише наздоганяємо найнижчі (за розвідкою CEATL) оплати в Європі – €3–9 у Чехії та €4–8 у Литві.

МАЛОНОК: ПІВЛЮ ІВІ

ГОНОРАРИ БЕЗ ГОНОРУ

Хоча життя перекладачів у Європі різне, прогудуватися перекладами важко скрізь. Та й занепад перекладацтва спостерігається по всюдно. «Колись у Болгарії, – оповідає Анна Багряна, – була хороша перекладацька школа (Іван Давидков, Пенька Кинева, Марія Петкова, Янко Дімов), до того ж обидві держави (*Україна і Болгарія*. – Авт.) фінансували переклади й видання своєї літератури за кордоном». Тепер нічого такого немає. Видають хіба Любка Дереша, Сергія Жадана, Юрія Андруховича, Ірену Карпу (знову ж таки – найрозкрученіших) коштом приватного Фонду Ореп Україне. «На початку минулого року, – розповідає директор Фонду Іванна Климпуш-Цинцадзе, – ми видали альманах сучасної української літератури англійською мовою. Поширювали його через посольства і видавництва. Фактично літературна спільнота багатьох країн отримала інформацію в концентрованому вигляді про сучасну українську прозу. Саме прозу, – підкреслює Іванна, – ми з початку визначились, що займатимемося прозовими творами, до того ж суто сучасними». Зараз Фонд приймає заявки від закордонних видавців. У заявці треба вказати всі вихідні дані майбутнього видання, кошторис, хто перекладатиме й скільки це коштуватиме. Давати «зелене світло» заявленому проекту чи ні – вирішує програмна рада, яку очолює письменник Андрій Курков. Система на сайті розписана не згірш од європейських грантодавців. Єдине обмеження, за словами Іванни Климпуш-Цинцадзе, – кошти. Коли стоїть вибір між кількома кандидатурами, перевагу віддають тому, кого ще не перекладали.

«Спілка болгарських письменників, – розкриває «секрет Полішинеля» Анна Багряна, – яка за своєю діяльністю нічим не відрізняється від нашої Спілки, видає твори Анатолія Крима (*секретар Національної спілки письменників України; російськомовний письменник*. – Авт.), за це наша Спілка видає керівників їхньої спілки, яких більшість болгарських письменниками вважають графманами. На жаль, зовсім нічого в Болгарії – ні молодші, ні старші читачі – не чули про наших діаспорних авторів: Івана Багряного,

Уласа Самчука, Євгена Маланюка та інших, твори яких, на мою думку, могли б справді гідно представити українську літературу не лише в Балканських країнах, а й в усьому світі». В Сербії, за словами перекладача Анжи Петрович, протягом ХХ століття видавалося багато української літератури, писалося чимало статей, укладалися збірки поетичних перекладів. Можна згадати прекрасних перекладачів ХVIII століття Гавриїла Венцловича (переклав Лазара Барановича), у ХІХ столітті – Стояна Новаковича (Юрій Федькович), у середині ХХ-го – Десанку Максимович (Леся Українка) та Радослава Пайковича (Дмитро

ПОРАДИ ПИСЬМЕННИКІВ ЩОДО БІЛЬШЕННЯ ПЕРЕКЛАДІВ *

Тарас Прохасько:
«Більше особистих контактів, у доброму значенні»

Ірен Роздобудько:
«Зробити книговидання потужним бізнесом; реклама, наявність літературних агентів за кордоном, зацікавлення держави. А головне – писати цікаві, конкурентноспроможні книжки»

Павличко). Нині чи не найбільшим популяризатором українського слова в Сербії є професор славістики Белградського університету Людмила Попович. Нещодавно вона видала ґрунтовну монографію про сербсько-українські літературні зв'язки. «Раптове зростання кількості та якості перекладів із української літератури відбулося в 1990-ті роки, – розповідає пані Людмила. – Це було зумовлено запровадженням українських студій у Белградському університеті 1991 року, які в 2002 році переросли в окрему кафедру українистики». На ній сьогодні працює 6 викладачів і навчається понад 60 студентів – майбутніх

фахових перекладачів із української мови. Серед найбільш запозитих перекладачів з української – Міодраг Сибинович, Мілена Іванович. Переклади з української літератури з'являються і в періодичі. Зокрема, в спеціалізованому часописі «Вікно». 2009 року вийшло вже третє число цього українського видання, в якому зібрано 40 перекладів творів українських письменників – від Марка Вовчка й Михайла Коцюбинського до Софії Андрухович. Зараз готується до друку наступне, четверте число. За словами Людмили Попович, уже завершені, але ще не опубліковані переклади сербською «Солодкої Дарусі» Марії Матіос і Воа

Constrictor Івана Франка. Ці переклади здійснив представник української етнічної громади Сербії Ярослав Комбиль, родина якого переїхала до Сербії в XIX столітті. Мову він вивчав самотужки. «Чекає свого часу Антологія творів українських репресованих поетів «Жигозані» (себто «Тавровані») у моєму впорядкуванні та перекладах Міодрага Сибиновича», – каже пані Людмила. У Чехії українських авторів перекладають Томаш Вахут («Рекреації» Андруховича) та Ріта Кіндлерова. – У її перекладах вийшли дві книжки Оксани Забужко, «Легенди Львова» Юрія Винничука й антологія сучасного українського оповідання.

В Угорщині стан перекладацтва дуже нагадує Україну і Болгарію. «Після комунізму десять років нічого не видавали, – скаржиться Кьорнер, – старші перекладачі вже не працювали, а нових не було. Відтоді я один перекладаю з української (до того ж досить спорадично, бо більше з польської)». Перекладачам угорською жити важко, натомість держава підтримує переклади з угорської літератури іншими мовами.

Свої проблеми бувають і в перекладачів із Західної Європи. Найкраще живеться скандинавам – там і гонорари в середньому вищі, й держава активно підтримує, й попит читацький є. Бельгійські перекладачі скаржаться, що жодна інша зарубіжна література, крім англomовних авторів, попитом на ринку Бельгії не користується. Тому працювати доводиться на сусідній французький ринок. В Італії те саме, що в Бельгії – суцільне захоплення англomовною культурою. Німці ж і англосакси цілком самодостатні – тут переклади взагалі попитом не користуються. З українськими авторами у Німеччині працюють кілька видавництв – Droschl, у якому вийшли «Польові дослідження...» Оксани Забужко, і Suhrkamp (тут і Андрухович, і Жадан, і Дереш). Але назвати ці видавництва одними з найбільших було б помилкою.

ЗА ЗНАЙОМСТВОМ

«Перекладів української літератури хорватською дуже мало, – стверджує перекладачка Босилька Брлечич, – і здебільшого ці публікації не виходять із вузького «лі-

тературного кола», що обмежується особистими контактами. Та останнім часом у нас почали відкривати для себе мови й культури, що лишалися непомітними на ширшому тлі. Як, скажімо, українська культура на тлі СРСР, хор-

У СПРАВІ ПРОНИКНЕННЯ ТВОРІВ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ЗА КОРДОН НАЙВАЖЛИВІШУ РОЛЬ ВІДІГРАЮТЬ ОСОБИСТІ КОНТАКТИ

ПОРАДИ ПИСЬМЕННИКІВ ЩОДО ЗБІЛЬШЕННЯ ПЕРЕКЛАДІВ *

Юрій Винничук:
«За проривом української літератури на Захід мусить стояти держава. Я маю на увазі не тільки сучасну літературу, а й класику. Але що тут казати, коли ми досі не маємо повного зібрання творів Володимира Винниченка, Наталени Королевої, Юрія Косача, Ігоря Костецького, Віктора Петрова? А це письменники, які могли б зацікавити перекладачів»

Галина Крук:
«Тут доводиться лише пожалкувати, що в нас немає інституції, яка б займалася промоцією і представленням української культури в світі, а водночас надавала би підтримку тим іноземцям, які хочуть і можуть якісно перекладати українську літературу іншими мовами»

Іван Андрусак:
«Коли в нас зможуть повноцінно працювати літературні агенти; коли видавництва будуть зацікавлені в якомога ширшій промоції своїх авторів, – тоді, може, справа й зрушиться з особистих контактів у бік чогось більш системного»

ватська й сербська – на тлі Югославії». Білорус Міхась Кенька за радянських часів часто бував у Києві, зібрав велику колекцію нашої літератури. Одним із найяскравіших вражень було знайомство з Володимиром Дроздом. Саме його новела «Сонце» стала першим перекладом Кеньки з української. Зараз пан Міхась перекладає новели Лесі Українки. Кенька переконаний – близькість мов не робить переклад простішим. «Запевняю, переклади з української на білоруську мову виходять ліпші, ніж на російську, – каже він. – Шевченко й Котляревський російською вийшли недолугі, бо мова книжна, надто пишна. Ми їх краще перекладали».

Найчастіше з-поміж сучасних українських письменників за кордоном називають, без сумніву, Юрія Андруховича. «Андрухович – хоча б саме прізвище – знаний серед молоді інтелігенції, – стверджує Габор Кьорнер. – Він кілька разів читав лекції в Будапешті». Чому саме цей перелік авторів (Андрухович, Забужко, Жадан і Дереш) було перекладено в Угорщині? «Оскільки переважно я рекомендую книжки видавництвам, то фактично вся моя робота принесла мені задоволення», – зізнається Кьорнер. Найприємнішою для себе він вважає працю над «Московіадою» Андруховича. Що ж, це ще раз доводить – у справі проникнення творів українських письменників за кордон найважливішу роль відіграють особисті контакти. Хтось знайомий із Анджеем Стасюком, хтось добре знає німецьку або французьку й виходить прямо на відповідних видавців, у когось родичі у Великій Британії або Італії. ■

МАЛОПІСЬК ПІВГОЛІНЦІ

Схід і Захід разом

Романтична комедія з елементами вестерну про повернення до джерел

Головна причина популярності романтичних комедій завжди базується на тому, що вони дають глядачам упевненість у можливості щасливого кохання. Проте останнім часом у глядацької аудиторії з'явилася ще одна не менш переконлива причина для зачарування цим жанром. Тепер у пакеті з романтичним хепі-ендом ми нерідко отримуємо реалізацію ще однієї давньої мрії – про вічну молодість. Адже все частіше головними учасниками захопливих любовних пригод голлівудського виробництва є чудового вигляду та в повному розквіті сил пари віком «за сорок».

«Куди поділися Моргани?», останній фільм фавіця з романтичних комедій Марка Лоуренса («Міс Конгеніальність»), якраз той самий випадок. У центрі історії – середнього віку та більш ніж середнього достатку бездітне нью-йоркське подружжя Меріл (Сара Джессіка Паркер) та Пол (Г'ю Грант) Моргани, яке переживає кризу в стосунках. Кризу цю, як нескладно здогадатися, до кінця фільму їм вдається щасливо подолати. Суть, звісно, полягає в тому, яким чином. Чарівним

«Куди поділися Моргани?».
У кінотеатрах України з 11 лютого

рятівним чинником, що дозволяє невротичним та егоїстичним нью-йоркцям владнати сімейне життя, виявляється подорож до глибин американської культури – до міфічного краю вестернів, західного штату Вайомінг. Опинившись волею немовлених обставин у маленькому провінційному містечку Рей, Меріл та Пол відкривають для себе забутий світ республіканських цінностей, колективної взаємодопомоги та необтяженого жагою споживання, неквапливого способу життя. Додому вони повертаються заново закоханими та ду-

Анонси

20 лютого, 19.00

«Віртуози Москви»

Жовтневий палац (Київ, вул. Інститутська, 1)
Російський оркестр гратиме разом із відомим кларнетистом з Аргентини Горою Фейдманом, який традиційно поєднує у своїх програмах різні напрями і стилі – від класики до фольку. Диригуватиме «Віртуозами Москви» Аркадій Берін, художній керівник International Symphony Orchestra of Germany й Московського симфонічного оркестру. В програмі концертну сюїта з опери Джорджа Гершвіна «Поргі та Бесс», «Хава Нагіла» Авраама Ідельсона, найпопулярніші п'єси Астора П'яцоллі і музика Джона Вільямса з фільму «Список Шиндлера».

21 лютого, 18.00

Alma Latinoamericana

Будинок культури і мистецтв СБУ (Київ, вул. Ірининська, 6)
Перший фольклорний фестиваль латиноамериканської культури представить традиції Куби, Перу, Аргентини, Бразилії, Мексики, Пуерто-Рико, Болівії, Еквадору. У межах імпрези відбудеться виставка народних ремесел, національних костюмів, музичних інструментів, малюнків та плакатів, що зображують давню культуру доколумбівської Америки. Гості дійства зможуть скуштувати традиційні страви аргентинської кухні та перуанські коктейлі. І невід'ємна складова свята – яскраве танцювальне шоу під автентичну музику.

21 лютого, 19.00

Nostri Temporis та літературні читання

Книгарня «Є» (Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 31)
Ноти та літери поєднуються в цілісному творчому проекті, що відбудеться «під вивіскою» фестивалю «Три дні Нової музики в Івано-Франківську». Поезія звучатиме в авторському виконанні Юрія Андруховича, Ольги Деркачової, Володимира Єшкілева, Юрія Іздрика та Галини Петросяня. А київський ансамбль Nostri Temporis обіцяє вечір джазової музики з «невсмі джазовими» інструментами (флейта, гобой, арфа, валторна). Колектив виконає класичні мелодії, музику ХХ століття і твори сучасних композиторів.

CD

Skye. Keeping Secrets, 2009

Скай Едвардс ще довго пам'ятатимуть як ексвокалістку Mогcheeba, оскільки вона і далі творить у магічно-медитативному стилі гурту. Оксамитний голос та негучний музичний супровід стали її візитівкою. І другий сольний виконавиці цей факт підтверджує. Характерна джазово-соулова суміш нікуди не поділася, але й тріп-хопове минуле Скай нагадує про себе ледь не в кожному треку. Незважаючи на похмури краплень, настрої платівки легкий і ніжний, а стилістика варіюється від ліричних балад до танцювальних мелодій.

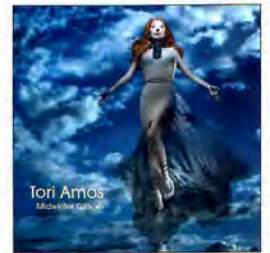
Sting. If On a Winter's Night..., 2009

Дев'ятий студійний альбом Стінга – чудовий привід ще раз згадати різдвяні свята, перш ніж остаточно попрощатися із зимою. Поміж пісень платівки можна знайти багато цікавого: до переспівів англійських старовинних пісень (переважно колядок і коліскових) потрапило й кілька авторських композицій. Традиційний репертуар плюс різноманітні автентичні та сучасні інструменти плюс аранжування Шуберта і Баха – ось коротка формула зимового релізу, який вийшов дещо «снодійним» як для святкового саундтрека.

Tori Amos. Midwinter Graces, 2009

Торі Амос претендує на звання головного конкурента Стінга у боротьбі за зимовий «контент» музичного року. Окрім власних пісень, одинадцятьма платівка виконавиці містить попури з відомих колядок та їхні нові аранжування. Загалом Midwinter Graces – це як Різдво, що завжди з тобою. А якщо не звертати уваги на тексти, то новий альбом можна слухати будь-якої пори року, адже чистий вокал Торі Амос і її професійну гру на фортепіано важко прив'язати до часових меж і сезонів.

ховно оновленими, а вагітність Меріл, очевидно, можна розцінювати як метафору того, що досвід «повернення до джерел» виявився «плідним» і дасть паростки на ґрунті східного узбережжя. Що ж до комедійної складової, окрім суто нью-йоркського гумору, основну ставку Лоуренс зробив на пластичну виразність акторської гри. Прийом, що у випадку Сарі Джессіки Паркер має радше експериментальну, ніж комічну цінність.

Олександра Киричук

23 – 26 лютого

Pilobolus

Жовтневий палац (Київ, вул. Інститутська, 1)

Один із найпопулярніших танцювально-театральних колективів США виступить в Україні вперше. Театр тіней Pilobolus втілює синтез хореографії та гімнастики, міміки і японського мистецтва костюмування дзентай у програмі Shadowland. Це химерна історія дорослішання жінки, розкрита через мрії, образи та асоціації. Актори легко і невимушено показують людські емоції за допомогою танцю. Візуальні ефекти та віртуозні рухи танцівників створюють

відчуття, що за білим полотном народжуються дивовижні істоти.

3 25 лютого

«Лінія іспанського кіно»

Кінотеатр «Україна» (Київ, вул. Городецького, 5)

3 4 березня
Кінотеатр «Родина» (Вінниця, вул. Козицького, 47)
Найсамобутніший у Європі кінематограф представляє п'ять стрічок останніх років. Єдина в добірці комедія «Вісім побачень» – це короткі історії, що демонструють усі етапи романтичних стосунків. У фільмі-подорожі «Кармо» на тлі карколомних пригод відбувається духовна мандрівка героїв назустріч одне одному. Мелодрама «Гігант» ставить скромного Яра перед суворим

вибором: любов чи кар'єра. А про страхи доньки жертв фашистського режиму в Перу розповідає «Молоко скорботи».

3 25 лютого

World Press Photo

Галерея «Лавра» (Київ, вул. Івана Мазепи, 17)

На виставці найкращих досягнень фотожурналістики 2009 року будуть представлені роботи переможців у різних номінаціях («Новини», «Портрети», «Природа» тощо). Гран-прі конкурсу дістався італійцеві П'єтро Мاستурцо за фото жінки, яка стоїть на даху і кричить, протестуючи проти виборів президента в Ірані. Третю премію в номінації «Спорт» отримав українець Степан Рудик за чорнобілі фотознімки футбольних уболівальників. У межах виставки

також відбуватимуться круглі столи, присвячені питанням розвитку українського фотомистецтва.

Шал Дуенде

Іспанський хореограф Рафаель Амарго – руйнівник канонів фламенко

«Ой, начувайтесь, бо мене від них аж трусить! Хоч іспанські, та все ж цигани. Містика. Щоб чого не наврочили», – шепоче прибиральниця театру Франка, проводжаючи службовими коридорами до напівтемної зали. На сцені всесвітньо відомий танцівник і хореограф Рафаель Амарго закінчує репетицію. В партері зграйка худорлявих дівчат із виразно прямою поставою: українські фанатки фламенко чатують кожен рух маестро та його танцівниць. «Наврочення» явно не бояться, бо, як тисячі людей у світі, вже давно в полоні іспанських міфів, чи не найголовнішими з яких є коріда, херес і, звісно, фламенко.

РОДИЧ ФЕДЕРІКО ГАРСІЯ ЛОРКІ

«Я панк від фламенко. Колись мені здавалося, що все в ньому опанував, ну й почав своє вигадувати, творив фламенковий модерн. У мене характер такий. Усі йдуть прямо, а я – проти течії», – очі палають, довгі кучері чорні, сам, як жива ртуть. Рафаель Амарго – один в один кіношний мачо. Запитую, чи не страшно було руйнувати канони. Сміється: «Ні, тому що у мене виходить! Шоправда, зараз захопився старовинними формами». І кумедно «злякавшись»: «Невже подорослішав?»

Маестро розповідає про своє життя, мандри, дружин, захоплення. Розповідає як цікаву оповідку, вправно прикрашаючи її такими химерними подробицями, що в якусь мить не ймеш віри почутому, сприймаєш як суцільну вигадку та особистий міф. Аж ні – пані Ракель Пеула з Амбасади Іспанії в Україні підтверджує все. Життя Рафаеля Амарго як справжньої суперзірки достеменно розві-

дали й розкалькували по світу поважні глянцеві журнали. Між іншим, обрамовуючи статті дивовижними світлинами культових фотографів на кшталт Ані Лейбовиць, Брюса Вебера та Крістофера Макоса.

«Моє життя досить дивне, й оцим татуванням я намагався розповісти про нього, – актор простягає оголені руки. – Це імена моїх дітей: двоє синів двох і п'яти рочків, а це моя перша дружина, вона з Японії. Ми з нею три роки прожили в Токіо. Це знак вогню, а ось солярний символ. А це місячний. І, як бачите, жодного натяку на фламенко, бо я сховав його в серці. Я народився в Андалузії. Наша родина не циганська, не фламенкова. Вона більше наближена до іспанської літератури, тому що Федеріко Гарсія Лорка – наш далекий родич. Я почав танцювати, коли ще мама була вагітна мною. Зазвичай в Іспанії батькам не подобається, коли хлопчики бажують професійно займатися танцем. Вони вважають, що це гомосексуально. А мій батько сказав: «Тобі подобається танцювати – танцюй!» Він великий знавець співу фламенко. Коли я досяг успіху, батько сказав: «Ти втілюєш мої мрії, ти дав мені все, що тільки може дати син батькові».

Рафаель Амарго закінчив університет, працював у драматичному театрі, знімався в кіно, захоплювався модою й літературою, але пристрась до фламенко владно витіснила будь-які уподобання й врешті-решт стала життям. Проте якось артист таки повстав і навіть утік до Нью-Йорка у Школу вільного танцю славетної Марти Грехем. Втеча видалася вдалою: він став хореографом і створив свою волю поки що найбільшу балетну виставу «Поет у Нью-Йорку» за творами Лорки.

Автор:
Олена Чекан

Фото:
Макс Левін

НАГОРОДИ

1996 р. – Національна премія танцю

1998 р. – Премія кубку Равол для молоді

2002 р. – Премія газети El País за найкраще танцювальне шоу десятиліття

2002 р. – Премія Леоніда М'ясіна, найвища нагорода в царині танцю Італії, яку до Амарго отримали Рудольф Нурієв та Моріс Бежар

2002–2003 рр. – чотири Премії Макс, міжнародної премії за сценічне мистецтво в царині хореографії

2003 р. – Премія APDE, Іспанської асоціації викладачів фламенко

2008 р. – Премія «Дон Кіхот танцю»

2008 р. – фіналіст Премії Лоуренса Олів'є за найкращу хореографію

«Це було як повернення блудного сина. Офіра, жертвування, данина моїй Іспанії, рідній Андалузії, місту Гранада і ще якимось глибинним родинним кореням. Я мріяв зробити цю постановку для великого Антоніо Гадеса, але, на жаль, його хвороба вже давалася взнаки, тож головна партія у виставі дісталася мені. Дивні речі тоді відбувалися зі мною, – розповідає актор, – я майже фізично відчував присутність Федеріко. Ніби душа Лорки охороняла мене, підбадьорувала, допомагала». Балетний спектакль «Поет у Нью-Йорку» став тріумфом Амарго і як соліста, і як хореографа. Після всесвітнього турне його почали запрошувати на численні постановки. Найвдалішою маестро вважає свою роботу в мюзиклі «Зорро», який іде у Нью-Йорку на Бродвеї та в Лондоні на Вест-Енд. «Драйвова музика Gipsy Kings, карколомний сюжет, чудова трупа – ставити танцювальні номери було для мене справжньою насолодою. Зараз отримав запрошення поставити танці для паризького «Зорро», – каже Рафаель.

ФЛАМЕНКО ПО-УКРАЇНСЬКИ

Походжаємо повз театр Франка з моєю новою знайомою Ольгою Шарапою, вбиваємо час між кінцем репетиції й початком фламенкової вистави. На тлі суворо-зимового Києва її історія здається фантастичною.

«У мене студія фламенко, – розповідає Ольга. – А взагалі вища технічна освіта, я закін-

БІОГРАФІЧНА НОТА

Рафаель Амарго

Іспанський танцівник, хореограф, викладач, член журі багатьох міжнародних конкурсів танцю.

Народився 1975 р. у Вальдерубіо, неподалік Гранади.

1985–1995 рр. – навчався у різних школах фламенко в Іспанії, у Школі танцю Марти Грехем (Нью-Йорк, США)

1997 р. – створив власну трупу фламенко

чила КПІ, факультет мікроелектроніки та електронної техніки. Є ще друга вища – дизайнер, я її працювала за фахом. Та якось побачила фільм Карлоса Саури «Фламенко». І все. Розшукала ансамбль іспанського танцю Світлани Ліпінської, провчилася там кілька років, а потім вирушила з подругами до Іспанії по справжнє фламенко. То була Севілья, знана школа Хуана Полвільо, інтенсив для іноземців – два тижні. По тричотири години щодня. Врештешт – ніяких слів не вистачить. Ми побачили зовсім інше фламенко – і технікою, і суттю танцю. А ще Іспанія – розпечене небо, випалена руда земля. Ні вітру, ні хмаринки... Коли повернулися додому, я кинула роботу і ми відкрили власну «Школу фламенко». Вона відрізняється від інших тим, що ми запрошуємо до Києва іспанських педагогів, які проводять майстер-класи, відкриті для всіх охочих. Уже приїздили Хуан Полвільо та відома аргентинська танцівниця Наталія Меїріньо. До того ж нам вдалося створити середовище спілкування для всіх, хто захоплюється фламенко».

Від пані Олі дізнаюся, що студій фламенко у Києві шість, а загалом в Україні їх близько двадцяти. Приходять здебільшого жінки середнього віку. Вони залишаються надовго, а ось юні дівчата тікають, бо вишкіл дається непросто. Лише пристрасі недостатньо. Треба мати терпіння і, головне, особливе відчуття ритму.

ЧАС РОЗДУМІВ

«Це перерва, перепочинок, тайм-аут, якого нам так не вистачає, за яким ми скучили. Час тиші, час серця. Це мертвий час, щоб зосередитися між музикою, світлом і танцем. Між тілом і думками. Це мій час. Час Рафаеля Амарго», – написано на афіші вистави. «Не читайте ту дурню, то реклама. Головне – дай, Боже, не прогавити подих Дуенде», – встиг сказати маєстро перед кроком на сцену.

Двоє співаків, дві гітари, ударник, флейтист, чотири танцюристки і він, Амарго. Про що? Про вічний рівнобічний трикутник, у середині якого байдуже око Долі, а по кутах

ДУЕНДЕ

«Таємна, жагуча й непереборна сила, яку всі відчувають, але жоден філософ не може пояснити», – Йоганн Вольфганг фон Гете

Дуенде – це душа виконання фламенко, без якої це мистецтво стає неможливим, перекладається з іспанської як «дух», «невидимка»

Чоловік, Жінка та Смерть, і кожен з них не втрачає надії на взаємне Кохання. Музику для цієї вистави написав визнаний виконавець і композитор Хуан Паррілья, блискуче витримавши суворі канони фламенко: гірко-солоний мікс арабських плачей, поминальних жалів їудеїв, пасхальних веселощів візантійців та невблаганних ритмів африканських там-тамів. Традиційне cante jondo – гли-

бокий спів. А він, Амарго, відчайдушно промовляв тілом безодню людських страждань та надій, і тіла чотирьох танцівниць вторували йому. Зала ревла, клякла, шаленіла, завмирала, щоб до кінця вистави до синців відбити долоні й зірвати горло. А над усіма нами, невидимий та вільний, ширяв загадковий демон на ім'я Дуенде, без якого нізащо не зрозуміти Іспанії. ▣

ВИСТАВИ

«Шати янгола» (1997)

Amargo (1999)

«Поет у Нью-Йорку» (2002) за поезією Федеріко Гарсія Лорки

«Чаклунське кохання» (2003) на музику Мануеля де Фальї

«Зачарований Рамблєю» (2004), Рамбла – культова вулиця в Барселоні

«Транзитний пасажир» (2005)

«Час роздумів» (2007)

«Зачарований Рамблєю 2» (2008)

«Свята простота» (2009)

Зустрічі на Ельбі

Гамбург – одне з найвідоміших міст-портів Європи, великий бізнесовий і розважальний центр

Автор:
Ігор
Потоцький

Гамбург, як кажуть німці, складається з трьох «м» – мостів, моряків і мільйонерів. Скільки мешкає багатіїв у цьому фінансовому центрі Німеччини – порахувати годі, а мостів на річці Ельбі, яка розходить тут на безліч рукавів і каналів, майже дві з половиною тисячі.

У Гамбурзі, другому за величиною місті Німеччини,

живе 1,8 млн осіб, і тільки офіційно – майже 14 тис. наших співвітчизників. А насправді, як стверджують українські мешканці Гамбурга, – наших там близько 30 тис. Це музиканти, спортсмени, художники, моряки, комп'ютерники. Кілька тисяч емігрантів оселилося в місті після Другої світової війни. Та найбільше приїхало після розвалу СРСР.

ЗАВДЯКИ БАРБАРОССІ

Я завжди здригаюся, коли хтось каже про «план Барбаросса» – напад гітлерівців на СРСР. А ось гамбуржці, згадуючи Барбароссу, відчувають приємні емоції: як розповів мені доктор філософії Ганс Френкледер, той-таки імператор Фрідріх Барбаросса в 1189 році підписав грамоту, якою надав Гамбургові свободу торгівлі на Нижній

РАТУШНА ПЛОЩА. Німці радо пускають туристів у Ратушу, де засідають мерія й сенат, ще й пишаються, що в ній більше приміщень, ніж у Букінгемському палаці

Щороку місто на Ельбі відвідує близько **8 МЛН** туристів

ВАРТО ПОБАЧИТИ

Церква Сант-Міхаеліс, або «Міхель» – одна з найкрасивіших у Гамбурзі. З її оглядового майданчика відкривається чудова панорама порту.

Старий тунель під Ельбою завдовжки приблизно півкілометра. В нього опускаються спеціальним ліфтом як люди, так і автомобілі.

Озеро Аусенальстер мальовничо оточують розкішні вилли місцевих багатіїв, п'ятизіркові готелі й будинки робітничого та емігранського кварталу Санкт-Георг

його купецьке й бюргерське походження. Ще нюанс: це – окрема федеральна земля Німеччини, як у нас Севастополь – місто з особливим статусом.

Від головного вокзалу Санкт-Георг, сумновідомого як місце збору місцевих і приїжджих хіп-рив, наркоманів та решти неформатних елементів (утім, місцева поліція завжди тримає їх під контролем), варто неквапно пройти вулицею Менжберг, де безліч великих універмагів і маленьких, але по-німецькому дорогих крамничок, до Ратушної площі.

Від найдавнішої частини міста збереглися хіба деякі споруди на Дейхштрассе. Старих будинків після руйнувань Другої світової війни залишилося не надто багато – такі ось не заплановані наслідки «плану Барбаросса» й роботи англійських військових льотчиків.

Ганзейці (так ще любляють називати себе гамбуржці) дбайливо зберігають уцілілі архітектурні пам'ятки. Наприклад, є велична Ратуша в ренесансному стилі, куди на екскурсії охоче пускають приїжджих. Німці пишаються тим, що в цьому будинку більше приміщень, ніж у британському Букінгемському палаці. Під стінами Ратуші розкинулось озеро, в якому плавають лебеді. До Ратуші припасовано будинок у стилі пізнього класицизму. Це біржа, найдавніша установа такого ґатунку в Північній Європі.

Собор «Міхель», як любовно величають гамбуржці Міхаеліскірхе (церква Архангела Михаїла), – можливо, найкрасивіший із усіх барокових храмів Німеччини. Силует Міхеля нанесений

на герб міста. Варто обов'язково піднятися ліфтом на оглядовий майданчик храму, на висоту 82 метри: звідти вам відкриється панорамний вигляд на порт. А поруч із кірхою побачите пам'ятник Бісмарку. «Залізний канцлер» мешкав якийсь час у маєтку під Гамбургом.

МОРСЬКИЙ ПОРТ

Хоча Гамбург розташований на берегах великої ріки, все-таки це, як наші Миколаїв або Херсон, за своєю ментальністю – морське місто. Та ще й з ухилом до кораблебудування.

У Гамбурзі будинки епохи класицизму й бароко сусідять із хай-теком порталних кранів і доків. Порт притягає до себе не лише торговельні судна й логістичну інфраструктуру, а й численних роззяв.

Портом мене водила Женя П'ятигорська, яка знається на такелажі й інших морських штучках, бо виросла в Одесі. Вона вільно розмовляє німецькою, добре вивчила місто й тутешні звичаї. Тут їй «безумно подобається», але за батьківщиною екс-одеситка тужить усі дев'ять років еміграції. Женя колись працювала в рибпромисловому об'єднанні, нині ж трудиться в Гамбурзі на кондитерській фабриці. Вона добре заробляє. Її десятирічний син учиться грати на роялі. «Може, пройде час, і на батьківщині дещо зміниться на краще, – сподівається Женя. – Тоді син вступить до Одеської музичної академії, а я прийжджати до нього в гості».

«Щороку сюди заходить 12 тисяч кораблів», – шокує мене цифрою Женя. Ми милуємося

Життя одне. Живи!

Феєрія
мандрів

Туризм. Відпочинок. Екскурсії. Авіаквитки.
Україна. Європа. Увесь світ!

м. Київ, вул. Гайцана, 8/9, © Арсенальна
тел.: (044) 501 01 82/83, 583 05 20
www.feerie.com.ua

ТУРИСТИЧНА ФІРМА **Феєрія** МЕРЕЖА ТУРИСТИЧНИХ АГЕНЦІЙ **Феєрія мандрів**

МІС. ДТАУ АВ № 000121 МІС. 14.02.2006

Ельбі. Чимало авторитетних істориків вважають той папір липою, фальсифікацією з метою ушляхетнитись. Однак гамбуржці завзято роблять вигляд, що не мають сумнівів у справжності імператорського повеління. Тому в травневий день, яким датована цидула Барбаросси, веселі й безтурботні юрби людей відзначають День міста пивом, вітрильною регатою й феєрверком, забуваючи про свою звичайну стриманість.

Гамбург пишається тим, що з часів імператора Фрідріха Барбаросси він більше ніколи нікому не підкорявся. Але ми знаємо, що це не зовсім так – адже були в історії Німеччини сорокові роки ХХ століття...

«Вільне Ганзейське місто Гамбург» – така й донині офіційна назва цього міста, що нагадує про

УЛЮБЛЕНЕЦЬ МІСТА. Фольклорний водоніс Ганс стоїть майже біля кожного гамбурзького кафе

траулерами, яхтами, великими океанськими лайнерами й стародавнім вітрильником «Рікмер Рікмерс», збудованим у 1896 році – таким же ретро-експонатом для туристів, як наш одеський трищогловий барк «Дружба».

В Україну Женья передає гостинці – кілька коробок із печивом, які випускає її цех. Ми йдемо до кав'ярні й сміємося, пригадавши символ усепланетної глобалізації – винайдений тутешніми ганзейцями гамбургер, непоказну булочку з котлетою.

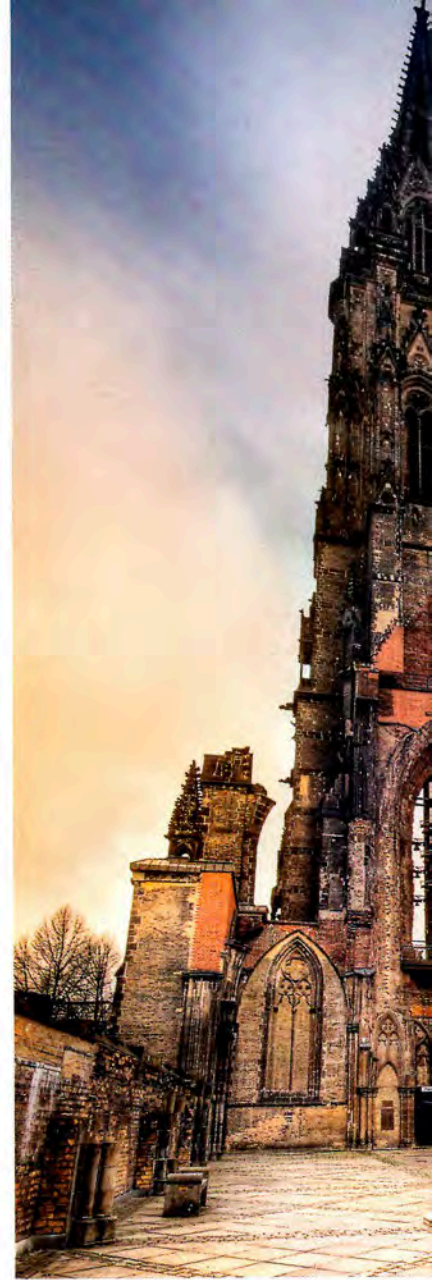
ГАМБУРЗЬКИЙ РАХУНОК

Із далекого 1358 року гамбурзькі мільйонери зустрічаються на біржі, що ось уже 160 років розташована на Адольфсплац. У Європі давно вже відомо, що ту-

тешні грошові мішки завжди тримають ніс за вітром. Вони часто опиняються на півкроку ближче конкурентів в оформленні всіляких вигідних угод. Загалом же Гамбург здавен і понині – найбільший у євроспільноті центр зовнішньої торгівлі й банківської справи. Тому жителі його – люди ділові, а їхня аристократична стриманість давно вже стала притчею во язицех. Своїм девізом гамбуржці обрали відомий афоризм: бути, а не видаватися. Жінки-ганзейки одягаються не яскраво, навіть стримано, але дорого.

Це місто – також столиця преси й масових комунікацій усієї Німеччини. Тут розташовані штаб-квартири великих книжкових і газетних видавництв, наприклад, редакції популярних ні-

ПОРТ
УСІХ УСЮД.
Від гамбурзьких причалів на Ельбі 12 тис. кораблів щороку розходяться по всіх океанах. У центрі – антикарний вітрильник «Рікмер Рікмерс»

мецьких журналів «Шпігель» і «Штерн», газети «Більд».

Гамбург може дозволити собі досить амбіційні, навіть за масштабами Євросоюзу, проекти. Наприклад, на території площі 155 га створюють із нуля новий мікрорайон, що збільшить територію міста одразу десь на 40%.

ЧИ ЛЮБИТЕ ВИ БРАМСА?

Гамбурзькі купці, фабриканти й судновласники, до їх честі, не тільки добре вміли вкладати свої гроші, а й були щедрими меценатами. Завдяки їхнім пожертвуванням 1678 року в місті відкрився перший у Німеччині громадський оперний театр. Молодий Георг Фрідріх Гендель грав тут на скрипці й віолончелі, а також написав для театру свої перші опери. Гамбурзька земля

ГОТИЧНО.

Церква св. Миколи – архітектурна пам'ятка Середньовіччя, що нагадує про авіабомбардування Гамбурга під час Другої Світової

МАНДРІВНИКОВІ НА ЗАМПКУ

Зменшити витрати на дзвінки в роумінгу можна, скориставшись послугою «TravelSIM Україна». Вона працює в 177 країнах світу та в 64 із них передбачає безкоштовні вхідні дзвінки. У 114 країнах світу вихідні дзвінки в межах \$0,39–\$1,00. Вартість вихідних дзвінків з Німеччини – \$0,59/хв. Ціни на стартові пакети «TravelSIM» доступні: мінімальний стартпакет «Проба» з \$5 на балансі коштує \$14. А ще є «Еліт» зі \$100 на рахунок, вартість якого складає \$109,

подарувала світові й таких знанних композиторів, як Брамс і Мендельсон.

Гамбурзці цінують свою оперу. Одним із улюблених солістів городян в останні роки став одесит, заслужений артист України, лауреат престижних міжнародних конкурсів, бас Олександр Цимбалюк. Я його знаю віддавна, він співав і на великій українській сцені, й у камерних операх одеської композиторки Людмили Самодаєвої. А в Гамбурзі – ще й виконував гімн України під час боїв братів Кличків. Вони, як відомо, теж часом живуть і працюють у цьому місті.

На мене справила враження Галерея сучасного авангардистського мистецтва, яку відкрили в 1997 році на місці колишнього

ринку квітів і овочів. Там можна побачити, зокрема, картини Енді Уорхола (Андрія Ворголи) – класика американського поп-арту й українця за походженням. А знамените зібрання живопису в гамбурзькому Кунстхалле належить до числа найкращих у ЄС. Там є майже всі європейські класики малярства, але найбільше представників німецького романтизму.

У місті багато й нестандартних культурних сховищ. Перелічу деякі: Митний музей, Музей електрики, Музей стародавніх ляльок і навіть... Музей каналізації. Ну, і є також Музей еротичного мистецтва, найдавнішим експонатом якого більше 400 років.

БІТЛИ Й МАТРОСЬКІ РОЗВАГИ

Район Санкт-Паулі відомий вулицею червоних ліхтарів – Ріпербаном і рибним ринком Фішмаркт, який нагадує одесь-

кий Привіз. Тут різноманітної риби й морепродуктів більше, ніж на всіх голландських на-тюрмортах разом узятих. Щодо Ріпербану, або «матроської милі», – він, ясна річ, завдяки своїй сороміцькій репутації притягає до себе юрби приїжджих. Вони голосно розмовляють і сміються, й життя в районі Санкт-Паулі вирує до пізньої ночі: стрип-бари, порнокінотеатри, секс-шопи... Німецькі повії працюють цілком легально й навіть об'єднані в профспілку, яка твердо обстоює їхні права.

Доречно згадати, що саме тут, у клубах гамбурзьких докерів і моряків почали в 1960-х свою сонцяєйну кар'єру четверо хлопців із Ліверпуля – музичний гурт «Бітлз».

Розважальний Ріпербан становить разючий контраст до іншого Гамбурга – ділового й стриманого міста заможних судновласників, банкірів і комерсантів. ■

www.wrs.com.ua
 ☎ (044) 49 44 000
 Україна, Київ, вул. В. Житомирська, 40
 ✉ wrs@wrs.com.ua

Львівська друк № 8307/98 від 25.12.2008 р.

ТУРИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТОЛИЦЬ

ПАРИЖ	– від 579 €	ПРАГА	– від 297 €
ВІДЕНЬ	– від 618 €	БЕРЛІН	– від 499 €
РИМ	– від 546 €	ОСЛО	– від 599 €
ЛОНДОН	– від 516 €	КОПЕНГАГЕН	– від 580 €

МАЙСТРИ СТЕРЕОТИПІВ

Президентські перегони в Україні викликали цілу зливу матеріалів у західній пресі. Зазвичай ми вважаємо працю американських та європейських журналістів зразковою, однак уважне вивчення їхніх статей змушує в цьому засумніватись. Адже західні репортери безбожно плутали кандидатів, історичні дати та деталі біографій. Найприкріше, практично жоден із них не схотів розібратись у дуже складній реальній ситуації в країні, вкотре штампуючи примітивний стереотип про чіткий поділ України на російськомовний Схід (поголовно за Януковича) та україномовний Захід (усі за Тимошенко). Центральну Україну, як завжди, забули. ■

Дмитро Губенко

ПРИВОДИ ДО СУМУ

Моя бабуся дуже сумує, що президентом стане Віктор Федорович. Вона вважає, що на цю посаду не може претендувати людина, котра мала судимості. Сусідка переймається, що Янукович запровадить другу російську, а для неї, вчительки солов'їної, це неприпустимо. Я переживаю, що багатостраждальний бюджет не витримає тієї важкої артилерії соцвиплат, які лідер регіоналів просто-таки «гарантує» у своїй «людинолюбчій» програмі. А ось моєму товаришеві Ваську до політичних програм байдуже: «От, йолоп, не поставив на Віктора Федоровича в букмекерів 100 євро, а міг наварити на них ще 30...» ■

Валентина Кузик

«СВОЄМУ» ПРОЩАЄТЬСЯ

Херсон, вечір, переповнена маршрутка. На лобовому склі прапорець «Янукович – наш президент». Молодий водій пояснює по телефону: «Я йду за 39-м, ти йдеш за мною. О, знову хтось викосив усіх. Я сьогодні цілий день пустий ходжу, й зараз пустий іду, вічно хтось перес...ре». Було ще кілька професійних жаргонізмів, які навіть важко переказати. За СРСР існував такий термін, як «человекодні», – це вимір відпрацьованих усіма, а не однією людиною, трудоднів. Тепер же в маршруточників свій підхід: напакувати «дров», і щоб без пилу – треба ж устигнути піп «докосити». І що цікаво, справді ніхто й не писне: поперед ж індульгенція від Лідера майорить, а «своєму» піп простить. ■

Роман Кабачій

Вікторія Герасимчук

В'ячеслав Дарпінянц

Олена Чекан

ІМПРЕСІОНІЗМ

Лікарі отримують від вдячних пацієнтів коробки цукерок. Учителі – квіти від учнів (не завжди, щоправда, вдячних, але так уже заведено). Сантехніки – чарку чи півлітру. Великі боси – дорогий коньяк. Чиновники – гроші. А що дарують читачі журналістам? Принаймні мені завжди щастить на чудові, яскраві світлини – то Карпатських гір, то празьких вулиць. Ось і минулого тижня моя подруга повернулася з Харкова з роботами свого товариша Олексія. Одна з них – тепло-зелена фотографія вогкого лісу «для поцінувовувачів імпресіонізму». Себто для мене, хоча ми з Олексієм не знайомі. Дякую. ■

ГРОШІ РОБЛЯТЬ ГРОШІ

Українські бюрократи мають вельми специфічне почуття гумору. Інколи вони платять за посади суми, які в разі перевищують річні оклади, а за філіжанкою кави проголошують щось на кшталт: «Важко нічого не робити, але нас не лякають труднощі!» Не дуже смішно, проте цілком зрозуміло. Жартують й українські лікарі: «Краще сім разів відміряти, аніж один відрізати!» Вони інколи працюють за здоров'я, хоча труднощі працевлаштування долають, наче чиновники, та й на життя заробляють так само – не офіційно. А ось дивний професійний сарказм: знайому змусили сплатити гешефт за посаду логіста в комерційній установі. На складах фірми купа цукерок, але, напевно, не все в шоколаді. ■

ДУРЕПА

Не вистачало 20 гривень, аби розрахуватися з таксистом, тож попросила зачекати, поки збігаю по гроші. Погодився, проте запропонував залишити в заставу мобілку. Віддала. Повернулася за п'ять хвилин, але таксі ніде не побачила. Почувши цю історію, друзі почали діяти. Заблокували мій рахунок, шукали злодія, щоб набити пику, написали заяву в міліцію, співчували, заспокоювали й врешті-решт подарували на Святого Валентина новий телефон. Та при цьому на їхніх обличчях гуляла якась загадково-непевна посмішка. Й лише двірник нашого будинку, якому я розповіла цю пригоду, щоб дізнатися, чи не повернув часом таксист мою мобілку, сказав те, що, мабуть, думали, але не насмілилися сказати мої друзі: «Дурепа!» ■

TAS | Group

www.tas.ua

ЖУРНАЛ

ТОП 10

Посольство Королівства Іспанії
в Україні

ЛІНІЯ ІСПАНСЬКОГО КІНО

з 25 лютого

кінотеатр
Україна
www.kino-ukraine.com.ua

Тижень
Україна

5

Перший Український Інформаційний

Корреспондент.net

TAS
СТРАХОВА ГРУПА TAS

аптека

TAS

Bank
Business Standard

ПРОСТО
РАДИО

Інтернет-співпраця
oKino.ua
Кінофілія, все про кіно

ПІРХАЯ
ГРАФІК

Ліцензія: серія НР №0007-м, серія НР №0432-м

**P.S.
ДЕНЬ СІТІ**

20:55

ПОНЕДІЛОК-ЧЕТВЕР

**МИ РОЗКАЖЕМО
БІЛЬШЕ !**

